

รายงานการวิจัย

เรื่อง

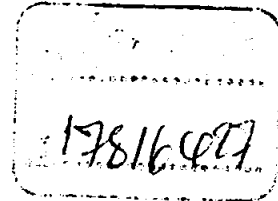
ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

Tourism Impacts From Conflict Between Thailand and Cambodia

A Case of Prasat Khao Phra Wihan.

ดร.นงคินีต์ จันทร์จรัส

ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร

ทุนสนับสนุนงานวิจัยภายใต้งบประมาณจัดสรรจากศูนย์วิจัยการท่องเที่ยวเอเชียแปซิฟิก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประจำปีงบประมาณ 2554

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร 2) เพื่อศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร และ3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และนักเรียน นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างสำหรับการจัดประชุม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างสำหรับแบบสอบถาม ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านภูมิชรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า

สภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร

ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้เพียงบริเวณผามออีแดงเท่านั้น และอนุญาตให้เข้าไปเพียงช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ มีการรักษาความปลอดภัยจากทหารอย่างเข้มงวด ทำให้คนในชุมชนประสบปัญหาว่างงาน ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวจำนวนน้อย อีกทั้งยังประสบปัญหาจากการปะทะกันของทหารทำให้บ้านเรือนของคนในชุมชนเกิดความเสียหาย และคนในชุมชนบางส่วนต้องอพยพออกจากบ้านเรือนเพื่อไปอาศัยอยู่ในที่ปลอดภัย

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 49.25 เพศหญิง ร้อยละ 50.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 28.75 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.75 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 45.00 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 36.0 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งการเป็นผู้นำชุมชน ร้อยละ 68.75

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหารในภาพรวมพบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68

แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและพัฒนาคุณภาพมากขึ้น การปรับปรุงพัฒนาสินค้าพื้นเมืองรวมถึงการบริการให้มีคุณภาพ การร่วมมือกันของชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาและปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยว

ด้านสังคม การจัดการ ควบคุม และดำเนินการในการรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลป้องกันและแจ้งข่าวอาชญากรรม หรือแจ้งข่าวความขัดแย้ง และปลูกฝังให้ลูกหลานมีความรักและสามัคคีกัน และร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวและป้องกันอันตราย

ด้านวัฒนธรรม การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน และการปรับเปลี่ยนกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

ด้านสิ่งแวดล้อม รณรงค์ให้ชุมชนและเขวชนมีจิตสำนึกในการหวงแหนและรักษาสิ่งแวดล้อม การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษา ทำนุบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มีสภาพที่ดีอยู่เสมอ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งปีเพื่อการดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

Tourism Impacts From Conflict Between Thailand and Cambodia

A Case of Prasat Khao Phra Wihan

Abstract

This study intended to 1) examine the current conditions of Prasat Khao Phra Wihan and 2) tourism impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan and 3) to find out the guidelines of tourism development from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan. The sample group in this study was divided into three groups, namely, interview group (community leaders, local guides and students), sample group for meeting (community leaders, local sages, tourists), and sample group for questionnaires (400 local people living in Phumisron village Saothongchai sub-district, Gantralak, district, Si Sa Ket province).

Results of the Study

Current Conditions of Prasat Khao Phra Wihan

At present Preah Vihear National Park, Gantralak, Si Saket, is open for tourism only on weekends and holidays at Pah Mo E Daeng or Mo E Daeng cliff. Soldiers are deployed to secure the area strictly. Local people are facing unemployment, thus leading to economic problems because of few tourists and the clash between Thai and Cambodia soldiers. Many houses were destroyed and some local people have to evacuate homes to live in a safe place.

Tourism Impacts from Conflicts between Thailand and Cambodia in Case of Prasat Khao Phra Wihan

Referring to the sample group, there were 49.25% of males and 50.75 of females. Most of them were 41 – 50 years old (28.75%). Mostly they finished primary level (47%) and were married (60.75%). They were farmers (45%) and earned per month 10,001-20,000 bath (36%). Most of them were not community leaders (68.75%).

In aspect of local people's participation on tourism at Prasat Khao Phra Wihan, it was found that local people participated into the local tourism in high level or at score 4.55 on average scales.

In addition, it was found that there were impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan in Gantralak, district, Si Sa Ket province on economy in highest level ($\bar{X} = 4.79$), impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan in Gantralak, district, Si Sa Ket province on society in high level ($\bar{X} = 4.07$), impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan in Gantralak, district, Si Sa Ket province on culture in high level ($\bar{X} = 3.81$) and impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan in Gantralak, district, Si Sa Ket province on environment in high level ($\bar{X} = 3.68$).

The guidelines of tourism development affected by conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan was divided into 4 aspects as follows;

1. Economics: supporting local guides to develop themselves, improving local products as well as services, cooperating between community and the government to advertise the tourism and improving tourism routes

2. Society: managing safety systems for tourists, encouraging community to keep eyes on crimes or any problem in order to report to local police, cultivating unity and cooperation among children to manage tourism and protect the community from dangers.

3. Cultures: promoting conservation of local traditions and lifestyles as well as adjusting some activities and traditions to suit the society conditions

4. Environments: encouraging community and teenagers to be aware of local environments, cooperating between the community and relevant government units to be responsible for sustaining good condition and held activities throughout the year in order to rehabilitate the environments.

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	8
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	11
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	13
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว.....	15
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาเกี่ยวกับเขาพระวิหาร.....	18
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
2.7 บริบทพื้นที่.....	29
บทที่ 3 วิธีการศึกษาวิจัย	38
3.1 ประชากร.....	38
3.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	38
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
3.4 วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	40
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
3.6 ตัวแปรและการวัดตัวแปร.....	40
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
บทที่ 4 ผลการวิจัย	45
4.1 สภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร.....	45
4.2 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร.....	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร.....	71
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	74
5.2 อภิปรายผล.....	80
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	89
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	90
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์.....	98
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....	105
ภาคผนวก ง รูปภาพประกอบ.....	107

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	63
ตารางที่ 4.2 แสดงภาพรวมของค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร.....	65
ตารางที่ 4.3 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านเศรษฐกิจ.....	67
ตารางที่ 4.4 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสังคม.....	68
ตารางที่ 4.5 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านวัฒนธรรม.....	69
ตารางที่ 4.6 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสิ่งแวดล้อม.....	70

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ภาพที่ 4.1 ผามออีแดง.....	48
ภาพที่ 4.2 ภาพสลักนูนต่ำ.....	49
ภาพที่ 4.3 แผนที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร.....	51
ภาพที่ 4.4 ร้านจำหน่ายสินค้าที่ได้รับผลกระทบบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร.....	59
ภาพที่ 4.5 บริเวณทางเข้าอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร.....	60
ภาพที่ 4.6 เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องพื้นที่ทับซ้อนแก่นักท่องเที่ยวภายใน อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร.....	60
ภาพที่ 4.7 ปราสาทเขาพระวิหารในพื้นที่ของประเทศไทย.....	61
ภาพที่ 4.8 ปราสาทเขาพระวิหาร.....	61
ภาพที่ 4.9 นักท่องเที่ยวต้องใช้กล้องส่องทางไกลของทหารเพื่อชมปราสาทเขาพระวิหาร.....	62
ภาพที่ 4.10 ที่ตั้งของทหารบริเวณพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารเขตประเทศไทย.....	62

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เขาพระวิหารในการรับรู้ของคนทั่วไปเน้นอยู่เฉพาะปราสาทเขาพระวิหารที่อยู่บนยอดเขาว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์สวยงามอย่างยิ่งที่หาดูได้ยากในที่อื่น ๆ ยิ่งกว่านั้น ปราสาทเขาพระวิหารยังก่อให้เกิดกรณีพิพาทเรื่องเขาพระวิหารระหว่างไทยและประเทศกัมพูชา จนสุดท้ายศาลโลกได้มีคำพิพากษาคัดสินให้ประเทศกัมพูชามีอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหาร ทำให้ปัจจุบันต้องมีการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศนี้ ทั้งสองฝ่ายจึงได้เปิดเขตการค้าชายแดนขึ้นให้ผู้คนทั้งสองประเทศได้มีโอกาสในการเข้าไปเที่ยวชมปราสาทเขาพระวิหารได้ ปราสาทเขาพระวิหารจึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่นำรายได้เข้ามาสู่ทั้งสองประเทศ และมีแนวโน้มที่ทั้งสองฝ่ายจะมีการพัฒนาเขตพื้นที่โดยรอบเพื่อที่จะเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวให้มากขึ้น (ธิดา สาระยา, 2552: 18-19)

ผลกระทบจากข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา พอล แชมเบอร์ส นักวิจัยด้านการเมืองไทย แห่งมหาวิทยาลัยไฮเดลเบิร์ก ในเยอรมนี แสดงความเห็น และสำนักข่าวเอเอฟพีระบุตามความเห็นของนักวิเคราะห์ว่า ในเรื่องผลกระทบ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชาว่าส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเสถียรภาพของอาเซียน แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการก้าวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ภายในปี 2558

ในสภาวะปัจจุบันสิ่งที่จะลืมไม่ได้คือ กัมพูชาเป็นประเทศที่นำเข้าสินค้าไทยเป็นจำนวนมากมหาศาลในแต่ละปี ในขณะที่การค้าชายแดนทั้งหมดของไทยมีมูลค่าถึง 50,000 ล้านบาทการค้าชายแดนที่กัมพูชาเป็นตลาดใหญ่โดยคิดเป็นตัวเลขได้ถึงร้อยละ 80 เท่าที่ผ่านมาสินค้าไทยเป็นที่นิยมของชาวกัมพูชา ด้วยทั้งความพยายามในการบุกเบิกตลาดของผู้ประกอบการไทย และคุณภาพของสินค้าไทยที่ถือได้ว่ามีคุณภาพสูงกว่าสินค้าจากประเทศอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม สิ่งแรกที่เป็นแรงกระทบจากเหตุความขัดแย้งในครั้งนี้ก็คือ ความรู้สึกของทั้งชาวไทยและชาวกัมพูชา โดยเฉพาะตามแนวตะเข็บชายแดนที่มีการค้าขายระหว่างกันอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ระดับรากหญ้าไปจนถึงระดับอุตสาหกรรม โดยเฉพาะชาวกัมพูชาที่ผ่านประสบการณ์การเกิดสงครามในประเทศมาแล้ว ย่อมเกิด

กรรมตระหนักต่อสถานการณ์ ส่วนชาวไทยเองก็เกิดความหวั่นวิตกว่าเหตุการณ์จะทำให้ชาวกัมพูชา แลดความนิยมในสินค้าไทยลงไป

การเสวนาเรื่อง "หัวอกคนไทยและธุรกิจในกัมพูชา" ที่จัดขึ้น โดยความร่วมมือของโครงการ อูหาคเนย์ และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ภาคธุรกิจให้ความเห็นว่า สิ่งสำคัญที่ไม่มีใครต้องการให้เกิดขึ้นก็คือ "การปิดด่าน" เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ รวมถึงชาวบ้านทั้งชาวไทยและชาวกัมพูชา นอกจากนี้นายกสมาคมนักธุรกิจไทยในกัมพูชา ได้เน้นย้ำด้วยว่า สิ่งที่น่าเป็นห่วงก็คืออาจมีการเกิด ข่าวลือและเดิมีเชื่อไฟให้สถานการณ์ย่ำแย่ลงซึ่งเป็นที่ต้องมีการควบคุมเป็นอย่างดี และไม่ควรรให้ ปัญหาในระยะเวลายาวนานมากเกินไปนัก เพราะส่งผลกระทบต่อทั้งสองฝ่ายอย่างแน่นอน มิตรภาพ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับไทยและกัมพูชาในขณะกลายเป็นประเด็นเกี่ยวกับ "มิตรภาพ" ไปอย่าง แล็กเลียงไม่ได้ (กรมประชาสัมพันธ์, 2552)

กรณีเส้นแดนเขาพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชา ปรากฏว่าไทยต้องพ่ายแพ้มาแล้วใน ปี 2505 เมื่อมีแนวโน้มนในสถานการณ์ปัจจุบันที่กัมพูชาต้องการให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็น มรดกโลก ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ก็หวนกลับมาให้ต้องขบคิดกันอีก ในท้ายที่สุดแล้วปัญหาย่อม หลีกหนีไม่พ้นจากกรณีพิพาทเส้นเขตแดนไทย-กัมพูชาโดยตรง สำหรับวิธีแก้ปัญหาลอกของ การเมืองระหว่างประเทศสมัยใหม่ หนึ่งในแนวทางที่ถูกใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาคือพิพาทเรื่อง เส้นเขตแดนไม่ใช่สงคราม แต่มักจะออกมาในรูปของการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่เป็นข้อพิพาทร่วมกัน หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "เจดีเอ" (Joint Development Areas-JDA)

ฉะนั้น เพื่อไม่ให้ความเป็นมรดกโลกกลายเป็นปัจจัยให้เกิดสงครามชายแดน ไทย-กัมพูชา แล้ว การทำปราสาทเขาพระวิหารให้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-กัมพูชา ก็น่าจะเป็นทางออกหนึ่ง โดย อาจจะเรียกว่า "พื้นที่พัฒนาร่วมทางวัฒนธรรม" (Joint Cultural Development Areas) หรือ "JCDA" หรืออาจจะทำเป็น "พื้นที่ท่องเที่ยวร่วม" (Joint Tourism Areas) หรือ "JTA" เพื่อใช้ประโยชน์ทั้งทาง เศรษฐกิจและการพัฒนาความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศทั้งสอง

ข้อเสนอไม่ว่าจะเป็น "JCDA" หรือ "JTA" ก็เพื่อหวังว่า ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา จะก้าว าก "วิกฤตสู่อโอกาส" และในขณะที่เดียวกันก็ต้องระมัดระวัง ไม่ให้เกิดสถานการณ์จาก

“โอกาส สุวิฤต” ที่จะนำไปสู่ความบาดหมางในระหว่างพี่น้อง และผองญาติของคนในไทยและกัมพูชา กับปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับอนาคตของปราสาทเขาพระวิหาร (งานสื่อสารสังคม (สกว.), 2551)

เมื่อในที่สุดที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ประกาศให้ปราสาทพระวิหารของประเทศกัมพูชาเป็นมรดกโลก โดยเมื่อเวลา 23.09 น. สำนักข่าวเอเอฟพี รายงานว่า คณะกรรมการพิจารณามรดกโลกขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ประกาศให้ปราสาทพระวิหารของกัมพูชาอายุนับพันปีเป็นมรดกโลก

ด้านนายปลอด อติเรกสาร ประธานคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ให้สัมภาษณ์จากเมืองควิเบกว่า คณะกรรมการมรดกโลก 21 ประเทศมีเสียงส่วนใหญ่เห็นว่าการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารตามที่กัมพูชาเสนอ เพราะเข้าหลักเกณฑ์ 1 ใน 3 ข้อ สำหรับทางออกของไทย คณะกรรมการมรดกโลกจะตั้งคณะกรรมการจาก 7 ประเทศโดยมีไทยร่วมด้วยเข้ามาบริหารจัดการร่วมกับกัมพูชา ส่วนการพัฒนาพื้นที่พิพาทนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการมรดกโลก เพราะว่าการขึ้นทะเบียนทำเฉพาะแค่องค์ปราสาทเท่านั้น (ยูเนสโกชี้ขาดให้เขาพระวิหารเป็นมรดกโลกแล้ว, 2551)

ส่วนการท่องเที่ยวเส้นทางจังหวัดศรีสะเกษ ก็จะได้เห็นได้ชัดเจนว่านักท่องเที่ยวลดลงเป็นจำนวนมาก ซึ่งการลดจำนวนของนักท่องเที่ยวเริ่มมาตั้งแต่มีข้อพิพาทเกิดขึ้น สำหรับฤดูกาลการท่องเที่ยวเขาพระวิหาร โดยปกตินักท่องเที่ยวจะมามากที่สุดในช่วงมกราคม และจะลดลงในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายนที่เป็นช่วงฤดูฝน เดือนตุลาคมก็จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกครั้ง แต่เมื่อดูภาพรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยในปีนี้เทียบกับปีที่ผ่านมาลดลงไม่มาก เพราะนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เข้าใจถึงสถานการณ์ว่าเป็นอย่างไร ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดยทั่วไปลดลงเป็นจำนวนมากเนื่องจากห่วงเรื่องความปลอดภัย ซึ่งนอกจากปัญหาเรื่องของเขาพระวิหารที่มีผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีอีกปัญหาที่น่าเป็นห่วงนั่นคือสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้นักท่องเที่ยวไม่กล้าใช้จ่าย เพราะรอดูสถานะเศรษฐกิจว่าจะเป็นอย่างไร (สื่อสร้างสุข มูลนิธิราชธานี, น.ป.ป.)

จากกรณีพิพาทที่มีมายาวนานได้สิ้นสุดลงตามคำพิพากษาของศาลโลก ที่ให้เขาพระวิหาร เป็นมรดกโลกตามคำเสนอของประเทศกัมพูชา ในที่สุดทั้งไทยและกัมพูชาก็ต้องยอมรับ และหา แนวทางที่จะฟื้นฟูวางแผนพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน โดยจุดเน้นของการพัฒนานั้นคือการพัฒนาพื้นที่ โดยรอบให้มีความสวยงาม สะดวกสบายต่อการมาเยือนของนักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดความสนใจ และ สร้างความประทับใจให้เกิดขึ้น การพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นตัวหลักที่จะประสานความ เข้าใจให้เกิดขึ้นร่วมกันได้ เพราะฉะนั้นคณะผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจาก กรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร เพื่อที่จะได้รับทราบถึงปัญหาที่ เกิดขึ้นในปัจจุบัน และหาแนวทางแก้ไขร่วมกันต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร
2. เพื่อศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณี ปราสาทเขาพระวิหาร
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณี ปราสาทเขาพระวิหาร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาที่หมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสารงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

2. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรใน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 2.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และนักเรียน นักศึกษา

2.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับจัดประชุมกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน, กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว

2.3 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสอบถาม ได้แก่ ประชาชนในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาครอบคลุม 3 ประเด็น คือ

3.1 สภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหารเป็นอย่างไร

3.2 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารเป็นอย่างไร

3.3 แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารในอนาคตเป็นอย่างไร

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลกระทบของการท่องเที่ยว (Impact of Tourism) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้าน การท่องเที่ยวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านภูมิจรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

2. กรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา (Conflict Between Thailand and Cambodia) หมายถึง การพิพาทระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาในเรื่องพื้นที่ทับซ้อนบริเวณปราสาท เขาพระวิหาร

3. ปราสาทเขาพระวิหาร (Prasat Khao Phra Wihan) หมายถึง ปราสาทหินที่อยู่บริเวณ เข็กเขาพนมดงรัก ซึ่งอยู่ในพื้นที่ทับซ้อนชายแดนไทย-กัมพูชา ระหว่างอำเภอจอมกระสานต์ จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา และอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

4. นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใน
อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

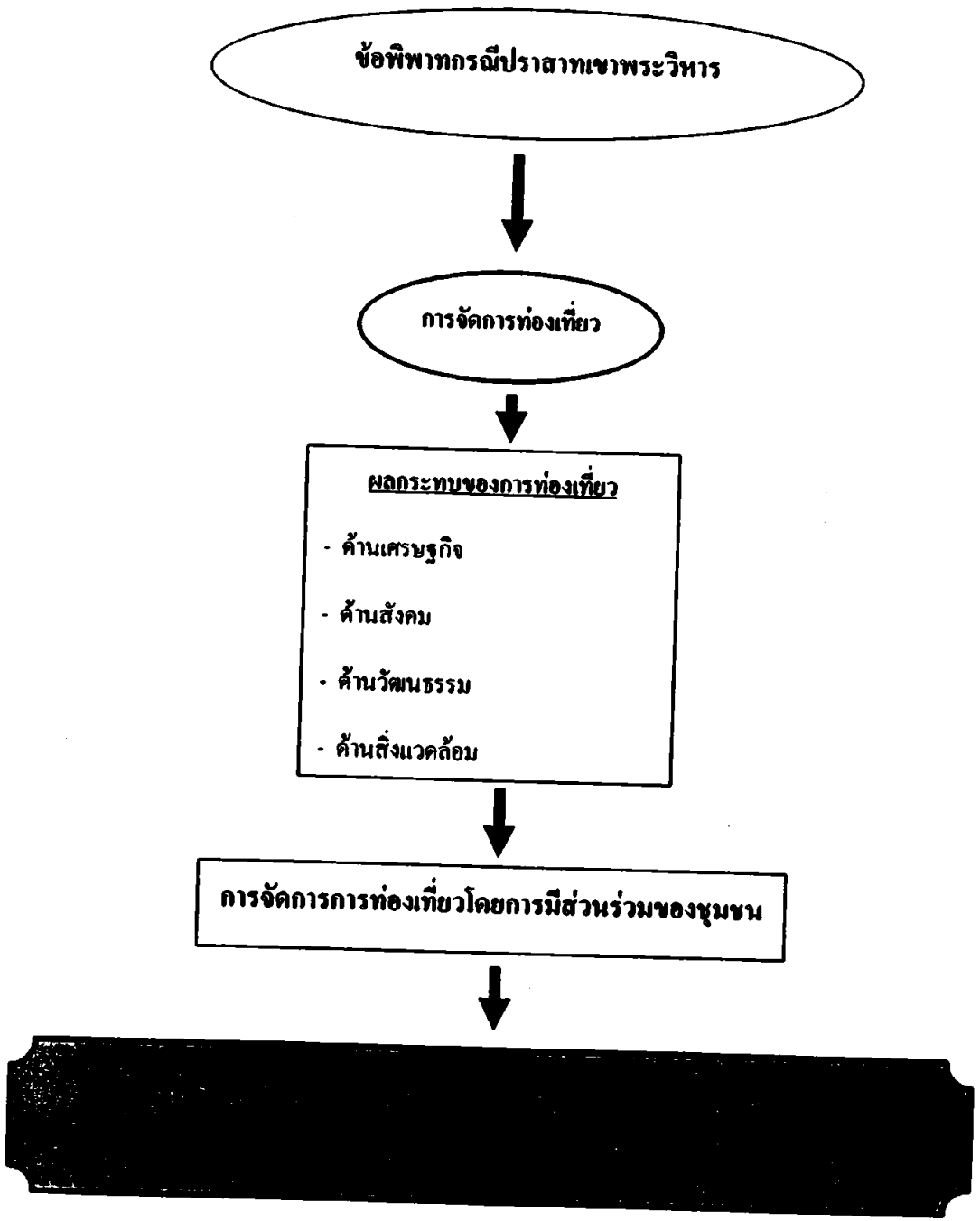
5. ชุมชนท้องถิ่น (Local Community) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อาศัยในหมู่บ้านภูมิซรอล
ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร
2. ทราบผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาท
เขาพระวิหาร
3. สามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับ
กัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณี
ปราสาทเขาพระวิหาร คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร, ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร และเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาเกี่ยวกับเขาพระวิหาร
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 บริบทพื้นที่

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

สังศรี วงษ์เวช (2545) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การออกจากที่พักชั่วคราว ไปกิจกรรมต่างๆ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เยี่ยมญาติ หรือวัตถุประสงค์อื่นๆ ด้วยความสมัครใจให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและผ่อนคลายความเครียดในยามว่าง หรือเมื่อเวลาที่ต้องการพักผ่อน พร้อมทั้งการท่องเที่ยวยังให้ความรู้และประสบการณ์จากการเดินทางอีกด้วยแต่มิใช่การเดินทางเพื่อประกอบอาชีพและตั้งถิ่นฐานเป็นการถาวร

ฉลองศรี พิมลสมหงส์ (2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจและเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ

- 1) เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ
- 3) เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ ที่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

บุษจรีย์ ควงเกตุ (2549) กล่าวว่าไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนและเพลิดเพลินทั้งรื่นเริงใจในสถานที่ซึ่งมิใช่ถิ่นพำนักถาวรของตนเองเป็นการไปเยือนชั่วคราวแต่มิใช่

เพื่อประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวรแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผู้เยี่ยมชมที่ค้างคืน กับผู้เยี่ยมชมที่ไม่ค้างคืน

บุญเลิศ จิตต์งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึงเป็นเรื่องของการเดินทาง (Travel) ถ้าไม่มีการเดินทาง ก็ไม่มีการท่องเที่ยว แต่ต้องเป็นการเดินทางที่เป็นการชั่วคราวด้วยความสนใจมิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น เพื่อความพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การศึกษา ศาสนา กีฬา เชื่อมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจ การประชุมสัมมนา เป็นต้น

เพทาย บำรุงจิตต์ และคณะ (2549) กล่าวว่าไว้ว่า การท่องเที่ยว เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มิได้หมายเฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ ดังที่ส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมชมญาติพี่น้องก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ฉะนั้นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นภาพใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มตามลำดับจนกระทั่งมีผู้กล่าวว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกวันนี้เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก หากเทียบกับธุรกิจอื่นๆ ที่เป็นรายการเดี่ยวๆ (Single Item) ด้วยกัน ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว ในหลักการแล้ว อาจจะกำหนดได้โดยเงื่อนไข 3 ประการดังนี้

- 1) คือการเดินทางที่ไม่ได้ถูกบังคับหรือสินจ้าง
- 2) เป็นการเดินทางที่มีจุดหมายปลายทางที่จะ ไปอยู่เป็นการชั่วคราวและต้องเดินทางกลับที่อยู่หรือภูมิลำเนาเดิม
- 3) มีความมุ่งหมายในการเดินทางมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ

จากการทบทวนวรรณกรรมคณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่พักอาศัยไปยังอีกสถานที่หนึ่งชั่วคราวโดยมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้

2.1.2 ประเภทของการท่องเที่ยว

Smith (1977) ในการจำแนกถึงที่หมายปลายทาง ทางการท่องเที่ยว (type of destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว สามารถแบ่งเป็นประเภทของประสบการณ์ (travel experience) ที่นักท่องเที่ยวได้รับออกเป็น 7 ประเภท คือ

- 1) การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (ethnic tourism) เป็นการเดินทางเพื่อที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งรวมไปถึงการไปเยี่ยมชมถิ่นเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ และการเข้าร่วมพิธีทางศาสนา

2) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (cultural tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสชีวิตและบางกรณีก็เข้าไปร่วมใช้ชีวิตชีวิตเก่าๆ ที่ได้สูญหายไปแล้ว หรือสัมผัสในท้องถิ่นเก่าที่มีสีสันดึงดูดใจ เช่น งานเทศกาลเครื่องแต่งกายตามประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

3) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (historical tourism) เป็นการท่องเที่ยวในด้านประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถาน และแหล่งโบราณคดีที่เป็นความรุ่งเรืองของอดีต อาจเป็นการเยือนอนุสรณ์สถาน วัด วัง การแสดงแสง-เสียง เหตุการณ์สำคัญในอดีต เป็นต้น

4) การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (environmental tourism) คล้ายการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ กล่าวคือดึงดูดนักท่องเที่ยวมาจากแคนไกล แต่จะเน้นสิ่งดึงดูดใจ (attractions) ที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเน้นชาติพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติและการชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับสิ่งแวดล้อมก็อยู่ในกลุ่มนี้

5) การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (recreational tourism) เป็นการเข้าร่วมแข่งกีฬา การอาบแดด การสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ เช่น ชายหาด สนามกอล์ฟ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ

6) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (business tourism) ได้แก่การประชุม การพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ เข้ามาไว้ด้วย เมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภท บางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แล้วแต่นักท่องเที่ยวจะต้องการอะไร

7) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (incentive tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการของหน่วยงานและบริษัทห้างร้าน เพื่อการดูงาน การประชุม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและเพื่อนันทนาการ

2.1.3 วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2552) กล่าวว่าไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการเดินทาง สำหรับจุดมุ่งหมายของการเดินทาง เพื่อการท่องเที่ยวต้องมีใจเพื่อประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่างต่อไปนี้

1) การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Leisure Tour มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อนในวันหยุด การแสวงหาความสนุกสนาน บันเทิง รวมถึงการไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ชมการแสดง การเล่นหรือการแข่งขันกีฬา และนันทนาการ

2) การท่องเที่ยวทำเพื่อธุรกิจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Business Tour หรือ Business Travel หรือ Professional Travel ซึ่งเป็นการเดินทางของนักธุรกิจ โดยมีกิจกรรมด้านธุรกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลัก เช่น การเดินทางไปร่วมประชุม สัมมนา เจรจาธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันก็อาจมี

การพักผ่อนหย่อนใจเป็นส่วนประกอบด้วยก็ได้ ในประเทศอุตสาหกรรมรายได้จากการท่องเที่ยวประเภทนี้มีอยู่สูงมากเพราะนักท่องเที่ยวประเภทนี้เดินทางตลอดทั้งปีไม่ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ทั้งเป็นผู้ที่สามารถเสียค่าใช้จ่ายสูงได้

3) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลจิตใจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Incentive Tour ซึ่งมักจัดให้แก่พนักงานและลูกค้าของบริษัทและหน่วยงานต่างๆ หรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่บริษัทและหน่วยงานนั้นๆ การเดินทางอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อธุรกิจรวมอยู่ด้วยก็ได้ เช่น จัดให้ไปชมโรงงานผลิตสินค้า หรือไปประชุมสัมมนา มีการสังสรรค์เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์

4) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Meeting Convention & Exhibition Tour โดยนักท่องเที่ยวมีจุดประสงค์เพื่อไปเข้าร่วมประชุมสัมมนา หรือไปชมการแสดงสินค้า การจัดนิทรรศการในโอกาสต่างๆ

5) การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่ม เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Special Interest Group Tour คือจัดขึ้นเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องใดโดยเฉพาะ เช่น การเดินทางไปชมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาบางชนิด การเที่ยวชมธรรมชาติและดูสัตว์ป่า การเที่ยวดูการดำน้ำดูปะการังและสัตว์น้ำ การชมโบราณสถาน

จากการทบทวนวรรณกรรมคณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวที่ต่างกัน นักท่องเที่ยวแต่ละคนมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไป แต่วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว คือ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งการให้ความรู้และความภูมิใจที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม

2.2.1 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวที่นั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะที่เดียวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแหน รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของคนด้วย

และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น เกิดการจ้างงาน การบริการ นำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรม และได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชน รวมทั้งเคารพ ในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย

2.2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตัวเอง อย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ โดยต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ฉะนั้นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญจึงควรมี 6 ด้าน อิงตามองค์ประกอบของ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจอยู่ 10 ประการ

- 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- 2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่างๆ
- 3) งานสถาปัตยกรรมที่มีความเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่น และสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้งซากปรักหักพัง

4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา

6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ

7) ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทาน

9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มี กระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะการให้บริการทางการ ท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทน

ในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้ และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวในสภาวะปัจจุบันนี้ ภายใต้กระแสของการเปลี่ยนแปลง ควรจะมุ่งไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้การท่องเที่ยวได้มุ่งไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังคงมุ่งเน้นในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นมรดกสำคัญของชาติที่ทุกคนควรจะให้มีความสำคัญอย่างยิ่ง แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นจึงมีนักวิชาการให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและพัฒนา (Earth Summit Conference) ณ ประเทศบราซิล เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 (อ้างใน Ecotourism Network, 2539: 8) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะจุดหมายปลายทางจะเป็นที่ใด หรือจะเป็นกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มเล็ก ที่เป็นเมือง หรือชนบท

ประเวศ วะสี (อ้างในศรัณย์ เลิศรักขมมงคล, 2540: 12) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดี ได้เข้าใจคุณค่าอันสูงส่งของวัฒนธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้น ได้มีรายได้จากความรู้และนักท่องเที่ยวได้รับผลตอบแทนจากพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้คุณภาพของการพัฒนาเกิดขึ้น

เกื้อ วงศ์บุญสิน (2539) (อ้างใน สุนันทา จันทวารา. 2545: 16) กล่าวว่า การพัฒนา คือ กระบวนการหลายมิติ ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างทางสังคม ท่าทีของประชาชน สถาบันต่างๆ ของชาติ การเร่งรัดความเจริญเติบโต การลดความไม่เท่าเทียมกัน และ แจกความยากจนนั้น คือ การเปลี่ยนแปลงต่อระบบสังคมทั้งระบบและมุ่งสู่ความสนองความ ต้องการขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนและกลุ่มต่างๆ ในสังคมภายในระบบนั้น เป็นการก้าวออกจาก สภาพของชีวิตที่ไม่น่าพึงพอใจไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่าทั้งในด้านวัตถุและความรู้สึกนึกคิด

ภราเดช พษ์วิเชียร (2539) (อ้างใน สุนันทา จันทวารา. 2545: 18) ได้กล่าวถึงการ พัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนว่า จำเป็นต้องมีการพิจารณาทั้งในมิติด้านเศรษฐศาสตร์ สังคม และ สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปโดยตลอดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยความหมายทุกๆ ไปนั้น หมายถึง การพัฒนาที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน โดยไม่กระทบกระเทือนผลประโยชน์ที่พึงมีในอนาคต หรือในอีกความหมายหนึ่งคือ การใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐศาสตร์จากวัฒนธรรม หรือธรรมชาติ ในระดับที่วัฒนธรรมหรือธรรมชาติยังคงสภาพอยู่ได้อย่างถาวร

รุ่ง กาญจนวิโรจน์ (2541) (อ้างใน เบญจา จันทรา. 2545: 28-29) ได้กล่าวถึงนโยบายการ พัฒนาการท่องเที่ยวเร่งด่วนว่า ควรมุ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่แหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐเอกชน สนับสนุนการให้บริการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยว มีการพัฒนาบริการข้อมูลข่าวสารในระบบที่ทันสมัยด้วยเครือข่าย คอมพิวเตอร์ และส่งเสริมให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดย ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ไขด้านการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) (อ้างใน เบญจา จันทรา. 2545: 29) ได้กล่าวถึงในการพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่รัฐบาลได้ให้ความสนใจที่จะพัฒนา เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างสมศักดิ์ศรีและสร้างสรรค์ ซึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวมีอยู่ 4 ประการ คือ ทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ข่าวสารการท่องเที่ยว โดยการกำหนดนโยบายส่วนรวมให้ชัดเจนเพื่อให้ สามารถสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ้างใน สุนันทา จันทวารา. 2545: 18) กล่าวว่าเป้าหมายที่ สำคัญที่สุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นคือ ความพยายามที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่ง สามารถได้จากองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1) ต้องดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อกระบวนการด้านการท่องเที่ยว

2) ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี
วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อกระบวนการด้านการท่องเที่ยว

3) ต้องให้ประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่าง
เสมอภาคและเท่าเทียมกัน

4) ต้องชี้นำด้านการท่องเที่ยวตามความปรารถนาของประชาชนในท้องถิ่น

ที่ประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแบบยั่งยืน (Globe'90 Conference)
๗ ประเทศแคนาดา (อ้างใน นภัก วัฒนคุณ. 2545: 17) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเจ้าของ
ท้องถิ่นในปัจจุบัน ในขณะที่เดิวก็นก็ปกป้องและสงวนรักษาไว้ให้อนุชนรุ่นหลังต่อไป จึงมี
ความหมายรวมถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และ
คุณภาพ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและขบวนการทางระบบนิเวศวิทยาได้

จากความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น หมายถึง การ
บริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัดในชุมชนท้องถิ่นให้มีประโยชน์สูงสุดภายใต้
ความพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในท้องถิ่นให้สมบูรณ์ที่สุด แต่
ยังคงความคุมผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้มีผลน้อยที่สุด เพื่อ
ไม่เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและ
เจ้าของท้องถิ่นจากวัฒนธรรมหรือธรรมชาติ ในระดับที่จะทำให้วัฒนธรรมหรือธรรมชาติยังคง
สภาพที่อยู่ได้อย่างถาวรในทุกมิติ

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว

ในรอบศตวรรษที่ผ่านมา จำนวนประชากรในประเทศต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว
ชีวิตของประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น เป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น
ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การศึกษา การเมืองการปกครอง และสาธารณสุขปก
การดูแลสุขภาพก็มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น ทำให้ไปมาหาสู่กันได้ง่าย และประชากรสามารถรับรู้ข้อมูล
ข่าวสารได้รวดเร็วทั่วถึง ทั้งยังมีการพัฒนาค่านิยมให้สอดคล้องกับสังคมโลกาภิวัตน์
อันเป็นผลให้การท่องเที่ยวเกิดผลกระทบคือวิถีชีวิต ค่านิยมและทัศนคติของประชากรโดยรวม
อันทั้งผลดีและผลเสียมากขึ้นตามลำดับ สามารถสรุปผลกระทบจากการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้
(ก. เทียนน้อย. 2528: 5-7, อ้างใน ศรี ฮามสุโพธิ์. 2543: 45-48)

1. ผลกระทบด้านการเมือง การท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดรูปแบบของ
การเมืองขึ้น และในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวภายในประเทศกลับช่วยกระตุ้นความรู้สึกรักชาติ

มากยิ่งขึ้น ประชาชนมีความภาคภูมิใจในมรดกที่บรรพบุรุษของตนได้สร้างสรรค์ไว้ อันเป็นผลก่อให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ถ้าหากมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเดินทางไปท่องเที่ยวยังภูมิภาคต่างๆ ภายในประเทศมากขึ้น จะส่งผลกระทบยาวต่อความรักชาติหรือความเป็นชาตินิยมมากขึ้น ถ้าหากเอกลักษณ์และเอกภาพของท้องถิ่นที่มีอยู่ไม่ถูกทำลายไปเสียก่อน การติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มชนเดียวกันที่มีพื้นฐานแตกต่างกันแม้จะอยู่ในประเทศเดียวกันก็ไม่เป็นผลดีเสมอไป เพราะอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและศีลธรรมขึ้นได้

2. ผลกระทบทางวัฒนธรรม จากสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมขึ้น และเป็นตัวการสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศขึ้นมา ดังจะเห็นได้จากการที่ประเทศอุตสาหกรรมได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังประเทศที่กำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เพื่อไปท่องเที่ยวยังชุมชนชนบทที่ห่างไกล เพื่อสัมผัสกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกันกับชาวพื้นเมือง และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนี้อาจนำมาซึ่งปัญหาความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันได้

3. ผลกระทบทางด้านสังคมและศีลธรรม ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อด้านวัฒนธรรมถ้าพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะน้อยกว่าด้านสังคม เพราะพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และชาวพื้นเมืองจะต่างกัน การผสมผสานในเรื่องสังคมบางทีอาจจะก่อให้เกิดประโยชน์และบางทีก็อาจจะเป็นตัวการทำลายที่สำคัญ กล่าวคือจากผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการได้พบเห็น คือ ชาวพื้นเมืองพยายามต่อสู้เพื่อยกฐานะด้านการศึกษาให้เท่าเทียมกันกับนักท่องเที่ยว แต่ความเป็นจริงแล้ว โอกาสที่ชาวพื้นเมืองจะเป็นเช่นนั้นเป็นไปได้ยาก และจะเป็นผลทำให้ชาวพื้นเมืองเกิดความรู้สึกไม่ดีกับนักท่องเที่ยวได้ สำหรับผลกระทบในด้านศีลธรรมจะส่งผลออกมาในด้านลบเสียเป็นส่วนใหญ่ จากสถานภาพของชนพื้นเมืองกับนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาด้านอาชญากรรม ลักทรัพย์ ฉ้อโกง โสเภณีและยาเสพติดให้โทษ ปรากฏขึ้นให้เห็นตามแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้เมื่อนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไปเที่ยวก็จะนำสิ่งที่ตนเองเก็บกคเอาไว้ไปปลดปล่อย โดยปราศจากความละอาย พฤติกรรมเช่นนี้ส่งผลให้ชาวพื้นเมืองเกิดการต่อต้านอย่างมาก

4. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ แผนงานต่างๆ ที่มีมาก และขาดประสิทธิภาพ จะมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมกายภาพ และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดสภาพภูมิทัศน์ไม่เหมาะสมจะทำให้ทัศนียภาพบริเวณนั้น ๆ เสียหาย เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวแลดูไม่เหมาะสม ไม่สะอาดตา แผนแผนที่รัดกุมจึงจะช่วยในการอนุรักษ์สถานที่ดังกล่าวไว้ การรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าหากมีผู้เข้าไปใช้บริการมากเกินไป อาจจะทำให้สถานที่ท่องเที่ยว

สกปรก เกิดสภาพมลภาวะขึ้น นอกจากนี้ สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีคนเข้าไปรับบริการมากเกินไป อาจจะทำให้ทัศนียภาพอันสวยงามถูกทำลายไปได้ ซึ่งบางครั้งจะต้องปิดดำเนินการ เพื่อการบูรณะสถานที่ท่องเที่ยวเป็นการชั่วคราว เช่นปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สามารถจัดให้หมดไปได้ โดยอาศัยวิธีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การบริหารงานและการวางรูปแบบที่ดี มีการแนะนำและให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักท่องเที่ยวย่อมพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีทิวทัศน์สวยงาม มีศิลปะและสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยวิถีชีวิตที่น่าสนใจ ค่าใช้จ่ายที่ได้จากนักท่องเที่ยวบางส่วนควรจะนำกลับไปใช้เพื่ออนุรักษ์และปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นให้คงสภาพเดิมอยู่ตลอดไป

5. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ รายได้ที่เข้าสู่ประเทศอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้ “จำเป็น” อย่างหนึ่ง การที่นักท่องเที่ยวนำเงินเข้ามาใช้จ่าย จะทำให้เกิดกระแสเงินหมุนเวียนเกิดขึ้น และช่วยให้เกิดการกระจายรายได้จากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่อีกท้องถิ่นหนึ่ง ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ คือ ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าบริการอื่น ๆ ซึ่งเงินที่นักท่องเที่ยวได้ใช้จ่ายไป จะส่งผลให้ชาวพื้นเมืองมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ประชากรในพื้นที่มีงานทำเพิ่มมากขึ้น อันส่งผลให้ประชากรมีรายได้สูงขึ้น และผลกระทบที่ตามมาก็คือ ประชากรในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมีค่าครองชีพสูงขึ้นเช่นเดียวกัน

จากที่ได้กล่าวถึงผลกระทบทั้ง 5 ด้านมาแล้วนั้น ทำให้ทราบได้ว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อประชากรในแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านบวกและด้านลบ และผลของความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่เป็นหลัก การให้บริการของแต่ละพื้นที่ รวมถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่นั้นเป็นสำคัญด้วย โดยสรุปได้ว่า ผลกระทบจะมากหรือน้อยนั้นจะขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น การให้ความร่วมมือจากสถาบันองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน และคุณภาพของประชากรในท้องถิ่น ประชากรในพื้นที่ได้มีความรู้และความเข้าใจในคุณค่าวัฒนธรรมต่อกระบวนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนั้นการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวจะต้องมีการพิจารณาได้ครบทุกภาคส่วน รวมถึงต้องเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหามาและปฏิบัติร่วมกันต่อการเอื้ออำนวยความสะดวกด้านความท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2533: 22) ได้สรุปผลกระทบของการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจและสังคมว่า การท่องเที่ยวมีผลในด้านเศรษฐกิจ คือ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก สามารถสร้างอาชีพเพิ่มขึ้นมากมาย ในขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการ ค่าครองชีพต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นเพิ่มสูงขึ้น การลงทุนด้านการก่อสร้างและ

มีผลทำให้แรงงานได้ค่าตอบแทนที่สูงขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ราคาผลผลิตต่างๆ ก็สูงขึ้นตามลำดับด้วยเช่นกัน สำหรับผลกระทบทางสังคม คือ จากผลของการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยว การปรับปรุงสาธารณูปโภคต่างๆ ให้ทันสมัยตามมาตรฐาน สถานที่บางแห่งอาจถูกสงวนไว้เฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวของสถานที่นั้น ๆ ซึ่งอาจทำให้รู้สึกไม่เสมอภาคทางสังคม และความรู้สึกไม่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว มุ่งหวังที่จะหาแต่ผลกำไร ขูดรีด ฉ้อโกง หลอกลวง หลอกลวงประกอบอาชญากรรมต่อนักท่องเที่ยว ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่ที่จะต้องมีการวางแผนดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นได้รับทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการปรับปรุงสภาพสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ ด้านการจัดการนำเที่ยวของชุมชนที่ควรที่จะทำให้สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพบปะกับชาวบ้านพร้อมกันนั้นท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญในด้านการกำหนดกฎหมายควบคุมดำเนินธุรกิจและด้านการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาเกี่ยวกับเขาพระวิหาร

เหตุการณ์พิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา เรื่องปราสาทเขาพระวิหาร จากการศึกษา พบว่ามีสาเหตุมาจากการปักปันเขตแดนของฝรั่งเศส ภายหลังจากวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) ฝรั่งเศสได้ทำสนธิสัญญากับไทยโดยให้ไทยยอมยกเมืองหลวงพระบางบนฝั่งขวาแม่น้ำโขงกับดินแดนทางใต้ภูเขาพนมดงรักให้แก่ฝรั่งเศส เพื่อแลกกับเมืองจันทบุรีที่ฝรั่งเศสได้ยึดไว้ในขณะนั้น การทำสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส โดยไทยยอมยกดินแดนพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณให้แก่ฝรั่งเศส ทำให้ที่ตั้งปราสาทเขาพระวิหารตั้งอยู่ตรงบริเวณพรมแดนไทยกัมพูชา ต่อมาใน พ.ศ. 2450 ได้มีการทำสนธิสัญญาปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ฝรั่งเศสได้ขีดเส้นพรมแดนในแผนที่ให้เขาพระวิหารอยู่ในเขตอินโดจีนของฝรั่งเศส จนกระทั่งใน พ.ศ. 2482 รัฐบาลไทยได้ตรวจสอบแผนที่เขตแดนไทยกับกัมพูชาจึงพบว่าฝรั่งเศสใช้ลำห้วยเป็นเส้นแบ่งเขตแดนที่จะใช้สันปันน้ำตามหลักสากล จึงทำให้เกิดปัญหาเรื่องอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหารระหว่างไทยกับฝรั่งเศสสืบเนื่องต่อมาจนเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา

เมื่อกัมพูชานำเรื่องปราสาทเขาพระวิหารฟ้องต่อศาลโลกทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านของประชาชนชาวไทยทุกคน เนื่องจากในช่วงนั้นรัฐบาลปลูกจิตสำนึกขึ้นในใจของคนไทยทุกว่าปราสาทเขาพระวิหารเป็นของไทยพร้อมทั้งได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น จึงได้เกิดขบวนการเรียกร้อง การเดินขบวนประท้วง การบริจาครถยนต์เป็นค่าทนาย เป็นต้น

เมื่อกรณีพิพาทสิ้นสุดลง โดยผลการตัดสินของศาลโลกให้กัมพูชามีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหาร และได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อจังหวัดศรีสะเกษในหลาย ๆ ด้าน (เนเจอร์พรรช ธรรมสร. 2546: 107)

สังวาลย์ เสนาชัยนรัก (2553) กล่าวว่า ผู้ค้นพบปราสาทพระวิหารในสมัยปัจจุบันคือ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ พระราชโอรสองค์ที่ 11 ใน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทรงพบเมื่อปี พ.ศ. 2442 ขณะทรงได้รับแต่งตั้งให้เป็น ข้าหลวงต่างประเทศเสด็จไปรับราชการที่มณฑลลาวท้าว (อีสาน) ในสมัยรัชกาลที่ 5 และได้ทรงจารึกปี พ.ศ. ที่พบเป็นเลขไทย ตามด้วยพระนามไว้ที่บริเวณช่องงอนผาเปียกาคี เป็นข้อความว่า "๑๑๘ สรรพสิทธิ" ปรากฏเมื่อประเทศฝรั่งเศสเข้าครอบครองอินโดจีน ได้ทำสนธิสัญญา พ.ศ. 2447 ในการปักปันเขตแดนกับราชอาณาจักรสยาม โดยมีความตามมาตรา 1 ของสนธิสัญญา ระบุให้ใช้สันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งพรมแดน ซึ่งมีผลให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนไทย ต่อมาใน พ.ศ. 2451 ฝรั่งเศสได้จัดทำแผนที่ฝ่ายเดียว ส่งมอบให้สยาม 50 ชุด แต่ละชุดมี 11 แผ่นและมีแผ่นหนึ่งคือ "แผ่นคงรัก" ที่ครอบคลุมพื้นที่ปราสาทพระวิหาร และไม่ได้ใช้แนวสันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งพรมแดน ทำให้ปราสาทพระวิหารในแผนที่อยู่ในดินแดนของกัมพูชา โดยที่รัฐบาลสยามในขณะนั้นไม่ได้รับรองหรือยอมรับความถูกต้องของแผนที่ดังกล่าว

ต่อมาในปี พ.ศ. 2483 ประเทศฝรั่งเศสแพ้สงครามต่อประเทศเยอรมัน ทำให้แสนยานุภาพของทหารลดลง จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ยื่นข้อเสนอเรียกร้องคืนแดนที่เสียไปในสมัยรัชกาลที่ 5 คืนจากฝรั่งเศส ซึ่งฝรั่งเศสปฏิเสธและมีการเคลื่อนไหวทางทหารทำให้เกิดสงครามพิพาทอินโดจีนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสขึ้นในปี พ.ศ. 2484 ประเทศไทยได้รับชัยชนะในการรบตลอด 22 วัน กระทั่งประเทศญี่ปุ่นที่เป็นมหาอำนาจในขณะนั้นเสนอตัวเป็นกลางไกล่เกลี่ย และฝรั่งเศสได้ตกลงคืนจังหวัด ไชยบุรี จำปาศักดิ์ เสียมราฐ และพระตะบองให้กับไทย ตาม อนุสัญญาโคเกียว ทำให้ปราสาทพระวิหารกลับมาอยู่ในดินแดนไทยอย่างสมบูรณ์ ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยประกาศเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร และต่อมาญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ประเทศไทยต้องรักษาสถานะตัวเองไม่ให้เป็นที่ตั้งความตามญี่ปุ่น และต้องการเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ จึงตกลงคืนดินแดน 4 จังหวัดให้ฝรั่งเศส ทำให้ปราสาทพระวิหารกลับไปอยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 ภายหลังจากแพ้สงครามต่อเวียดนามที่เขียนเขียนฟู ต้องถอนทหารออกจากอินโดจีน ประเทศกัมพูชาได้รับเอกราชตามสนธิสัญญาเจนีวา และไทยได้ส่งทหารเข้าไปรักษาการบริเวณปราสาทพระวิหาร

ภายหลังกัมพูชาได้รับเอกราช เจ้าันโรคมสืหนุยกษัตริย์กัมพูชาสละราชสมบัติเข้าสู่การเมือง ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี และประกาศเรียกร้องให้ไทยคืนปราสาทพระวิหาร และไทยไม่ยอมรับ เจ้าันโรคมประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501 และในปีต่อมา เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2502 เจ้าันโรคมสืหนุได้ฟ้องร้องต่อ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) หรือศาลโลก ให้ไทยคืนปราสาทพระวิหาร ฝ่ายไทยต่อสู้คดีโดยมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กับคณะรวม 13 คน เป็นทนายฝ่ายไทย และฝ่ายกัมพูชามี นายดิน แอจิสัน เนติบัณฑิตแห่งศาลสูงสุด อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา เป็นหัวหน้าคณะ กับพวกอีกรวม 9 คน

กระทั่ง 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ได้ตัดสินให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็นของกัมพูชา ด้วยเสียง 9 ต่อ 3 และในวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 หลังจากศาลโลกตัดสินแล้ว 20 วัน รัฐบาลไทยโดย ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีหนังสือไปยัง นายอูตัน เลขาธิการสหประชาชาติ เพื่อประท้วงคำพิพากษาของศาลโลก และสงวนสิทธิที่ประเทศไทยจะเรียกร้องปราสาทพระวิหารกลับคืนในอนาคต

หลังจากนั้นไม่นาน กัมพูชาเกิดสงครามกลางเมืองขึ้นภายในประเทศ ปราสาทหินแห่งนี้เปิดให้สาธารณชนเข้าชมเป็นช่วงสั้นๆ ในปี พ.ศ. 2535 แต่ปีต่อมาก็ถูกเขมรแดงเข้าครอบครอง จากนั้นก็เปิดอีกครั้งจากฝั่งประเทศไทย เมื่อปลายปี พ.ศ. 2541

และเมื่อ พ.ศ. 2546 กัมพูชาก็ได้ตัดถนนเข้าไปจนสำเร็จสมบูรณ์หลังจากรอคอยเป็นเวลานาน แต่ก็มีการห้ามเข้าอยู่เป็นระยะ โดยมีได้กำหนดล่วงหน้า

กรณีการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

กัมพูชาได้เสนอให้ขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารให้เป็นองค์การยูเนสโก ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ณ เมืองโครสเชิร์ช นิวซีแลนด์ เมื่อ พ.ศ. 2550 แต่ไทยกับกัมพูชามีความเห็นที่ไม่ตรงกัน ซึ่งฝ่ายไทยกล่าวว่าควรแก้ปัญหาเรื่องพื้นที่เขตแดนทับซ้อนรอบปราสาทก่อนแล้วจึงค่อยเสนอ จนกระทั่งใกล้ถึงการประชุมสมัยที่ 32 ที่แคนาดา ในปีถัดมา ก็ยังไม่ได้ข้อตกลงร่วมกัน และถ้าหากเขาพระวิหารได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกโดยอ้างอิงจากแผนที่ที่ฝรั่งเศสทำ จะทำให้ไทยต้องเสียดินแดนถอยร่นเข้ามาประมาณ 7.2 ตารางกิโลเมตร

วันพุธที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2551 พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เคลื่อนขบวนไปชุมนุมหน้ากระทรวงการต่างประเทศเพื่อขับไล่ นายทนุศักดิ์ ปัทมะ ให้ออกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อยื่นหนังสือทวงถามกรณีข้อพิพาทเรื่องเขาพระวิหาร เนื่องจากไม่ยอมเปิดเผยแผนที่ทับซ้อนเขาพระวิหารให้กับประชาชนคนไทยได้รับรู้ หลังจากตกลงร่วมกับประเทศกัมพูชาไปก่อนหน้านี้แล้ว

เวลา 14.00 น. นายพนพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ลงนามยินยอมให้ กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็น มรดกโลกร่วมกับ นายอึ้ง เจียน เอกอัครราชทูต กัมพูชา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

วันอังคารที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2551 นาย สุวัตร อภัยภักดี นาย สุริยะใส กตะศิลา โฆษกสถานงานพันธมิตรฯ และ คณะ รวม 9 คน เป็นตัวแทนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ไปเปิดกล่องต่อศาลปกครองกลาง ให้กระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรียุติการดำเนินการตามมติ ครม.ที่รับรองการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาสนับสนุนให้กัมพูชาจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก ไปจนกว่าคดีจะเป็นที่สิ้นสุด

วันศุกร์ที่พ.ศ. 2551 หม่อมหลวงวัลย์วิภา จรูญโรจน์ ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมนักวิชาการ เดินทางมาพบ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เพื่อรับมอบรายชื่อผู้คัดค้านการขึ้นทะเบียนเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก จากส่วนของพันธมิตรฯ ได้มีการมอบรายชื่อให้กับทางสถาบันไทยคดีศึกษาไปแล้ว 6,000 รายชื่อ ในวันที่ 27 มิถุนายน มอบให้อีก 3,488 รายชื่อ ซึ่งล่าสุดตัวเลขของผู้ที่คัดค้านการขึ้นทะเบียนเขาพระวิหารมีทั้งหมด 33,400 รายชื่อ ภายหลังจากที่มีการรับมอบรายชื่อจากแกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชน ค. วัลย์วิภา ยังได้ไปยื่นหนังสือคัดค้านเรื่องนี้ ต่อ นายจุลยุทธ หิรัณยะสวัสดิ์ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาลด้วย

วันเสาร์ที่ 28 มิถุนายน ศาลปกครองกลาง มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ให้กระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรียุติการดำเนินการตามมติ ครม.ที่รับรองการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาสนับสนุนให้กัมพูชาจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก ไปจนกว่าคดีจะถึงที่สิ้นสุด หรือ ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ศาลได้ไต่สวนฉุกเฉินคู่ความทั้ง 2 ฝ่ายเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน และใช้เวลาไต่สวนกว่า 10 ชั่วโมง จนมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเมื่อเวลา 02.00 น. ได้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนี้ ให้เพิกถอนการกระทำของนาย พนพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่เสนอร่างคำแถลงการณ์ร่วม ฯ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมีมติ คณะรัฐมนตรีให้ชอบ

ลำดับเหตุการณ์

พ.ศ. 2542 พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ค้นพบปราสาทพระวิหาร

พ.ศ. 2544 ประเทศฝรั่งเศสเข้าครอบครองอินโดจีน ได้ทำสนธิสัญญาปักปันเขตแดน ระบุปราสาทพระวิหารเป็นเส้นแบ่งพรมแดน ซึ่งมีผลให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนไทย

พ.ศ. 2546 ฝรั่งเศสได้จัดทำแผนที่ฝ่ายเดียว ส่งมอบให้ไทย มีแผ่นหนึ่งคือ "แผ่นดงรัก" ที่ปราสาทพระวิหารเป็นปราสาทพระวิหาร และไม่ได้ใช้แนวสันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งพรมแดน ทำให้ปราสาท

พระวิหารในแผนที่อยู่ในดินแดนของกัมพูชา โดยที่รัฐบาลไทยในขณะนั้นไม่ได้รับรองหรือทักท้วงความถูกต้อง

พ.ศ. 2479 ไทยขอปรับปรุงเขตแดน แต่ฝรั่งเศสคัดค้าน

พ.ศ. 2482 ไทยขอปรับปรุงเขตแดนกับฝรั่งเศสอีกครั้ง แต่ตกลงกันไม่ได้

พ.ศ. 2484 อนุสัญญาโคเก็ว ทำให้ดินแดนที่เสียไปเมื่อ ร.ศ. 123 และ ร.ศ. 126 บางส่วน รวมถึงปราสาทพระวิหารกลับมาอยู่ในดินแดนไทย

พ.ศ. 2489 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการยกเลิกอนุสัญญาโคเก็วโดยสนธิสัญญาประนีประนอม โดยมีอเมริกา, อังกฤษ และเปรูเข้ามาไกล่เกลี่ย

พ.ศ. 2492 ประเทศไทยเข้าครอบครองปราสาทพระวิหาร โดยใช้หลักสันนิษฐานเป็นเส้นแบ่งพรมแดน

พ.ศ. 2493 กัมพูชาเป็นเอกราชจากฝรั่งเศส

พ.ศ. 2501 กัมพูชาเรียกร้องให้ไทยคืนปราสาทพระวิหาร

พ.ศ. 2502 กัมพูชาฟ้องร้องต่อศาลโลก

พ.ศ. 2505 ศาลโลกตัดสินให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็นของกัมพูชา ด้วยเสียง 9 ต่อ 3

พ.ศ. 2550 กัมพูชาเสนอองค์การยูเนสโก ให้ขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่ยังไม่มีการขอรุข

18 มิถุนายน พ.ศ. 2551 นายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ลงนามยินยอมให้กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นอึ้ง เขียน เอกอัครราชทูตกัมพูชา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

24 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ทางการกัมพูชาเปิดปราสาทเขาพระวิหารชั่วคราว หวังผู้ไม่ประสงค์ดีจะไปทำร้ายชาวกัมพูชาในบริเวณใกล้เคียง

28 มิถุนายน พ.ศ. 2551 มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ให้ คณะรัฐมนตรียุติการดำเนินการตามมติคณะ ที่รับรองการออกแถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชาสนับสนุนให้กัมพูชาจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก ไปจนกว่าคดีจะเป็นที่สิ้นสุด หรือ ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

17 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ที่มิมติเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วม โดยมอบหมายให้นายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ลงนามในแถลงการณ์ร่วม

18 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ได้มีพิธีการลงนามในคำแถลงการณ์ร่วม ฯ ของนายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศที่ลงนามเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2551

3. มีคำสั่งให้นายชนพล ปัทมะ บุติความผูกพันตามคำแถลงการณ์ร่วม ฯ ต่อประเทศกัมพูชา และองค์การยูเนสโก

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิติพงษ์ ประชุมแดง (2533 : 97) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจทำให้ชาวบ้านมีอาชีพประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ชาวบ้านมีการออมเงินเพิ่มมากขึ้น มีหนี้สินน้อยกว่าเดิม สำหรับการถือครองประโยชน์ในที่ดิน พบว่าชาวบ้านถือครองประโยชน์จากที่ดินน้อยกว่าเดิม แต่ราคาของที่ดินนั้นเพิ่มสูงขึ้น ด้านแรงงานชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำงานในหมู่บ้าน มีเพียงส่วนน้อยที่อพยพไปทำงานที่อื่น ชาวบ้านมีการบริโภคมากขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้นและนอกจากนี้การท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อการลงทุนของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีการลงทุนค้าขายเพิ่มมากขึ้น สำหรับผลกระทบด้านสังคมการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านมีงานทำเพิ่มมากขึ้น การว่างงานลดน้อยลง การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพเป็นอย่างมาก ผลกระทบด้านนี้จึงสูง สำหรับด้านวัฒนธรรมประเพณี พบว่าการท่องเที่ยวทำให้มีการนำวัฒนธรรมเมืองเข้าสู่ชุมชนหมู่บ้านมากขึ้น การดำรงของชาวบ้านจึงเป็นแบบผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมเมือง ผลกระทบด้านนี้อยู่ในระดับกลาง สำหรับด้านการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนอย่างมาก โดยเฉพาะความเจริญในด้านสาธารณูปโภค สำหรับสภาพแวดล้อมนั้นได้รับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติบางส่วน เนื่องจากขาดการอนุรักษ์ที่ถูกรักษา ผลกระทบด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ผลกระทบในด้านค่าครองชีพ พบว่า ค่าครองชีพของชาวบ้านนั้นเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากชาวบ้านต้องพึ่งพาสินค้าในเมืองและมีการใช้จ่ายกับสินค้าฟุ่มเฟือยเพิ่มมากขึ้น สำหรับด้านการศึกษาของเยาวชนนั้นอยู่ในระดับน้อย แต่พบว่าผลกระทบนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นไม่ใช่ด้านการท่องเที่ยว สำหรับผลกระทบในด้านแรงงานต่างถิ่น นั้นอยู่ในระดับน้อย เพราะส่วนใหญ่มีแต่ชาวคูเคื่อที่ทำธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่น สำหรับผลกระทบทางด้านปัญหาสังคม พบว่า มีปัญหาในด้านการพนันและยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาอาชญากรรม โจรผู้ร้าย โสเภณี และแก๊งมั่วสุมทางเพศบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

อภิรักษ์ บัวหนักดี (2536) (อ้างใน เชิดศักดิ์ ฉายถวิลและคณะ. 2550: 10) ได้สรุปเกี่ยวกับผลการศึกษาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการจัดจ้างบริษัทมรดกโลก ทำการศึกษาเส้นทางวัฒนธรรมขอมเพื่อการท่องเที่ยว สรุปได้ว่าแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ ที่มีศักยภาพเหมาะสม

กับการจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้ง 16 แห่ง ในพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา เป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งมีโบราณสถานที่มีศักยภาพเหมาะสม จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับอารยธรรมขอมจำนวน 3 แห่ง คือ อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ปราสาทหินพนมวัน และปราสาทพะโค อีก 6 จังหวัดประกอบด้วย ชัยภูมิ ร้อยเอ็ด ปราจีนบุรี บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

อรัญญา สุวรรณดี (2538) ได้ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคม จากการท่องเที่ยวแก่งคุดคู้ บ้านน้อย ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจทำให้ชาวบ้านมีอาชีพประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอาชีพหลัก เพื่อทดแทนอาชีพเดิมคือการทำไร่ทำนา จากนั้นการท่องเที่ยวยังทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดน้อยลง สามารถซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มมากขึ้น เมื่อชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น ก็ทำให้มีรายจ่ายมากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากชาวบ้านต้องเพิ่มทุนในการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นยังต้องซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคภายในครอบครัว สำหรับในด้านการถือกรรมสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินและการใช้ประโยชน์จากที่ดินไม่ได้ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจมากนัก ชาวบ้านมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการตลาดและการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยภาพรวมผลกระทบทางเศรษฐกิจของชุมชนเป็นไปในทางที่ดีขึ้น และมีผลในการพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น สำหรับผลกระทบทางสังคม ชาวบ้านมีงานทำเพิ่มมากขึ้น การว่างงานในหมู่บ้านลดลง การอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่นลดน้อยลง ชาวบ้านให้ความสำคัญในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ชาวบ้านยังให้ความสำคัญในการตระหนักถึงสภาพแวดล้อมบริเวณแก่งคุดคู้ และเห็นว่าจำเป็นจะต้องช่วยกันรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบให้มากขึ้น การพัฒนาท้องถิ่น ชาวบ้านให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรประชาชนขึ้นมาในหมู่บ้าน และมีหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ปัญหาสังคมในหมู่บ้านจะพบปัญหาในด้าน ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด ติดสารระเหย การอพยพเข้ามาแข่งอาชีพของคนในหมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาสำคัญของสังคมที่ต้องได้รับการแก้ไขต่อไปในอนาคต โดยภาพรวมทั้งหมดแล้วผลกระทบในด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อการท่องเที่ยวแก่งคุดคู้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคมของหมู่บ้าน

บริษัทวิทยารักษ์จำกัด (2541) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าพิมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมในแนวทิวพัฒนาเมืองพิมายให้เป็นเมืองประวัติศาสตร์และเป็นตัวอย่างในการพัฒนาเมืองเก่าแห่งอื่นๆ ต่อไป

บริษัทมรดกโลกจำกัด (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัย สภาพแวดล้อมเมืองพิมายและการวางแผนการอนุรักษ์และพัฒนา โดยการศึกษาใช้วิธีจากล่างขึ้นสู่บน คือให้ประชาชนได้เป็นผู้มีส่วนร่วม

ในการเสนอปัญหาและแนวทางการพัฒนาด้วยตนเอง และรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ตามแนวทางหลักวิชาการ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้มากที่สุด ในทางปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของชุมชนปัจจุบันกับเมืองโบราณอย่างเอื้ออำนวยต่อกัน ขั้นตอนการศึกษาจะใช้แบบสอบถามและการประชุมระดมความคิดเห็นทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชากรในท้องถิ่น

ฤทธิ อนุจรพันธ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่ออำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในด้านการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ย่านการค้าและบริการแก่ นักท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายหลัก ได้เปลี่ยนจากที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่การค้าและบริการ ซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้แก่ประชากรในท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม จากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งการเข้ามาประกอบกิจการค้าขายและบริการของคนต่างถิ่นทำให้จำนวนประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 2 ด้าน คือ ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และปัญหาน้ำเสียจาก การปล่อยน้ำทิ้งของพื้นที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ และโรงแรมต่าง ๆ

ณหทัย วิสุทธินวรัตน์ (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวแหล่งอารยธรรมเขมรในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบายของภาครัฐเป็นหลัก ทั้งนี้ยังมีเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง โดยเฉพาะในเขาวิน โครงการนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางให้บริการข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้า การพักผ่อนหย่อนใจและแนะนำแหล่งท่องเที่ยวในปราสาทหินให้ผู้ที่มาเยือนสามารถสัมผัสถึงกลิ่นอายบรรยากาศในอดีตด้วยทอดผ่านกาลเวลาสู่ปัจจุบัน ในการหาข้อมูลเริ่มที่จะศึกษาความเป็นมาและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงศึกษาถึงการเลือกย่านที่ตั้ง การคำนวณหาพื้นที่และรวบรวมข้อมูลทั้งหมดสรุปเป็นโครงการ

ศศิธร จันทร์ใน (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคติการออกแบบปราสาทหินพิมาย อัญมณีพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ความรู้ด้านประติมานวิทยา (Iconography and Iconology) โดยผลของการศึกษาสามารถสรุปเกณฑ์ของการออกแบบที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดในการออกแบบปราสาทหินพิมายให้เป็นสัญลักษณ์ของจักรวาลและมณฑลได้

ขจรพรพร ชรรมรส (2546: 107-109) เมื่อกรณีพิพาทสิ้นสุดลง โดยผลการตัดสินของ ศาลโลก ทำให้กัมพูชามีอำนาจอธิปไตยเหนือเขาพระวิหาร ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อจังหวัดศรีสะเกษดังต่อไปนี้

ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า ภายหลังจากตัดสินใจของศาลโลกทำให้ปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งแต่เดิมอยู่ในการปกครองของจังหวัดศรีสะเกษ เปลี่ยนไปอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา ทำให้จังหวัดศรีสะเกษต้องสูญเสียพื้นที่ไปประมาณ 150 ไร่. ด้านเศรษฐกิจ ในส่วนของการท่องเที่ยวเมื่อมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีประชาชนเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้น แต่เมื่อศาลโลกตัดสินทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก ประชาชนขาดรายได้ นักท่องเที่ยวไม่สามารถขึ้นไปชมเขาพระวิหารได้. ด้านการคมนาคม ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ มีการพัฒนาถนนหนทางเข้าไปสู่ปราสาทเขาพระวิหาร แทนการใช้เกวียน ทำให้การเดินทางสะดวกมากขึ้น

เหตุการณ์พิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารมีทั้งผลดี และผลเสียด้วยกันทั้งคู่ จังหวัดศรีสะเกษมีประชาชนรู้จักมากขึ้น ทุกฝ่ายให้ความสำคัญในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มากขึ้น. ในด้านผลเสีย เกิดการสูญเสียอธิปไตยของชาติไทยเหนือปราสาทเขาพระวิหาร และมีผลกระทบต่อนสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดศรีสะเกษ

จิรภรณ์ นารอง (2549: 81-84) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งโดยรวมในระดับน้อย โดยชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การให้ความร่วมมือในการประชุมในหมู่บ้าน การร่วมกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว การร่วมในการติดตามประเมินผลการร่วมกิจกรรมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนความคิดเห็นร่วมกันชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อหาวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ซึ่งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ทักษะคิดที่ต่อการท่องเที่ยวของท้องถิ่น การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ และแรงจูงใจกรมเศรษฐกิจจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของชุมชน ที่สำคัญคือ การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐบาลในการส่งเสริมให้อุทยานประวัติศาสตร์เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้นำหมู่บ้านเป็นอย่างดี สำหรับข้อเสนอแนะที่ดีที่สุด คือ การขาดความชัดเจนในการแบ่งอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งระหว่างศิลปินากับชุมชน

ศุภศักดิ์ ฉายถวิลและคณะ (2550 : 98) ได้ศึกษาโครงการการเชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเกษตรกรรมหอมในเขต พื้นที่อีสานใต้กับประเทศกัมพูชา: ผ่านเส้นทางช่องสง่างาม จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรกรรมหอมในเขตอีสานใต้ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะสวนหอมแก่กระจัดกระจายกันอยู่ สามารถจัดหมวดหมู่ตามพื้นที่จังหวัด คือ ศรีสะเกษ สุรินทร์

บุรีรัมย์ และนครราชสีมา ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอมที่สวยงามและน่าสนใจ และสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในประเทศกัมพูชาได้

จิรัชญา มณีเนตร และณิศาศรณ์ ไชยประสิทธิ์ (2551: 68) ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์พินายที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต และสภาพสังคมของชุมชนเทศบาลตำบลพินาย ซึ่งมีผลกระทบของการท่องเที่ยว 2 ลักษณะ ได้แก่ ผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ โดยแบ่งตามด้านต่างๆดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก อาชีพรอง รองลงมา มูลค่าราคาที่ดินในชุมชน ผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การใช้จ่ายในครอบครัว รองลงมา ปัญหาทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 71-75 (ค่าเฉลี่ย 3.63) และการว่างงานของสมาชิก

ด้านสังคม ผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวสร้างงานสร้างอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน รองลงมา การท่องเที่ยวสร้างความเจริญมาสู่หมู่บ้าน และความร่วมมือของชุมชน ผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้คนท้องถิ่นถูกแย่งงานจากคนต่างถิ่น รองลงมา การท่องเที่ยวทำให้การศึกษาของประชาชนไม่สูงขึ้น และการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม

ด้านวัฒนธรรม ผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การใช้ภาษาถิ่น รองลงมา การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับชีวิต และอาหารท้องถิ่น ผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้ความศรัทธาและความเชื่อดั้งเดิมเสื่อม

ด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านรักษาและหวงแหนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รองลงมา ความสะอาดของห้องน้ำห้องส้วม ผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ ความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา การท่องเที่ยวทำให้เกิดสิ่งปลูกสร้างที่บดบังทัศนียภาพอันสวยงาม และการท่องเที่ยวทำให้ขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น

ทิพากร พลอยสมบูรณ์ (2552: 179-181) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนโบราณถิ่นเดิมโคราช: แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สรุปว่า ประวัติศาสตร์พินายและปราสาทพนมวันประวัติความเป็นมาของชุมชนโบราณถิ่นเดิมโคราชบ้านเมืองเก่า เมื่อกาลเวลาผ่านไปขอมมีอำนาจมากขึ้น อำนาจแห่งศรีจนาศะก็ค่อย ๆ เสื่อมลง เกิดเป็นชุมชนใหม่ขึ้นมาได้นับถือศาสนาพวามณ์ลัทธิไสวณิกาย และสร้างเทวสถานนอกกำแพงเมืองเสมา สำหรับชุมชนใหม่ที่สร้างเทวสถานนี้มีชื่อว่า เมืองโคราชจะประอยู่ในตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน ครั้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา รัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งได้โปรดให้สร้างเมืองใหม่ขึ้น โดยอยู่ห่างจากเมืองโคราชจะประ ที่สูงเนินนี้ไปทางทิศตะวันออกเฉียง 32 กิโลเมตร เป็นนครใหญ่ โดยเอาชื่อเมือง

โคราชจะประกอบด้วยเมืองเสมา รวมกันเข้าเป็นชื่อของของนครใหม่นี้ว่า นครราชสีมา และเรียกสั้น ๆ ว่า เมืองโคราช เช่นเดียวกับเมืองเก่าที่อำเภอสูงเนินนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา สภาพปัจจุบันและปัญหาชุมชนโบราณถิ่นเดิมโคราช ประเด็นที่ 1 ด้านการคมนาคมสภาพมีจุดแข็งเด่นชัดที่สุดคือชุมชนโบราณถิ่นเดิมโคราชวัดเมืองเก่า โดยมีเส้นทางสัญจรมากกว่าสองเส้นทาง มีรถโดยสารเข้าออกทุกครึ่งชั่วโมง ถนนภายในชุมชนมีวงเวียนกัลปารอบอนุสาวรีย์ย่าโม ปัญหาหรือจุดอ่อนของด้านการคมนาคมที่เด่นชัดที่สุดคือ ชุมชนโบราณบ้านคลองขวางเพราะสภาพถนนที่แคบรถโดยสารมี 2 เที่ยวต่อวัน หากที่กัลปารอบ ประเด็นที่ 2 ด้านที่พักและอาหาร สภาพมีจุดแข็งที่เด่นชัดที่สุดคือชุมชนโบราณบ้านเมืองเก่า มีที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์ในหมู่บ้านราคาคืนละ 100 บาท อาหารมีการจัดบริการในรูปแบบโต๊ะจีนหรืออาหารตามสั่งให้เลือกรับประทานได้อย่างหลากหลาย ปัญหาหรือจุดอ่อนที่พบคือชุมชนโบราณบ้านเลิศสวัสดิ์วัดเขาจันทร์งามซึ่งไม่มีที่พักและร้านอาหารจำหน่ายอาหารให้กับนักท่องเที่ยว ประเด็นที่ 3 ด้านร้านอาหารของที่ระลึกสภาพจุดแข็งที่เด่นชัดที่สุดคือชุมชนบ้านคลองขวาง มีการตั้งโต๊ะจำหน่ายของที่ระลึกในวัดและชุมชนโบราณบ้านเมืองเก่ามีศูนย์สาธิตการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า O-TOP เป็นของที่ระลึก ปัญหาหรือจุดอ่อนด้านร้านอาหารของที่ระลึกมีความแตกต่าง แต่ที่เห็นเด่นชัดที่สุด คือ ชุมชนโบราณ

คลีเมนต์ (Clements. 1993: 1540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเข้าใจในผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อ The Mississippi National River and Recreation Area พบว่า การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก ในอดีตนักพัฒนาการท่องเที่ยวให้ความสนใจต่อผลกำไรที่ได้จากการท่องเที่ยว แต่ปัจจุบันนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญการท่องเที่ยวได้ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม วัฒนธรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเห็นว่าการท่องเที่ยวช่วยให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบน้อยกว่าอุตสาหกรรมชนิดอื่น ๆ และผลจากการวิจัยแสดงว่าการท่องเที่ยวมีผลดีมากกว่าผลเสีย นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะให้ท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญที่จะสนับสนุนให้เกิดความสัมพัทธ์อย่างกลมกลืนระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

แมนสเปอร์เกอร์ (Mansperger. 1993: 990) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย พบว่า ผลกระทบจากการท่องเที่ยวมีอย่างกว้างขวาง มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุนและกำไรของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ผลที่ได้ตกแก่ชนกลุ่มน้อยในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การมีงานทำมากขึ้น และการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การศึกษาวัฒนธรรม และการบริหารสังคมที่มากขึ้น มูลค่าของการท่องเที่ยวมีมหาศาล ได้แก่ การโยกย้ายถิ่น และการล่มสลายของเครือญาติ และระบบอื่น ๆ ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น ความไม่เสมอภาค อาชญากรรม และการขาดเอกภาพ สำหรับแนวทางในการลดผลกระทบที่น่ากลัวเหล่านี้จำเป็นต้องมีการจัดการ

เป็นชั้น ๆ เช่น จำกัดจำนวนการท่องเที่ยว รักษาแบบแผนเศรษฐกิจดั้งเดิมของสังคมเอาไว้ ควบคุมการถือครองของนักท่องเที่ยวและจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นในการปกครองดูแล เพื่อควบคุมการท่องเที่ยว

Kyungmi Kim (2002) ได้ศึกษาเรื่อง The Effects of Tourism Impacts upon Quality of Live of Residents in the Community พบว่า ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชนอย่างมาก โดยความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจในวัตถุ และความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางด้านสังคมกับความพึงพอใจในชุมชนมีมากที่สุดในช่วงของ maturity stage ของการพัฒนาทางการท่องเที่ยว ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นถึงทฤษฎีการทำลายสังคมที่อ้างถึงชุมชนที่เจริญนั้นเริ่มเข้าสู่ a period of generalized crisis ซึ่งเป็นผลมาจากความแน่นหนักรวมของชนบทชนบทประเพณีในปัจจุบัน การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของอุปทานในบริการสาธารณะ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีพัฒนาการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแสดงออกต่อสถานการณ์ดังที่แตกต่าง ในขั้นตอนนี้คุณภาพชีวิตชาวบ้านสามารถคาดได้ว่าเริ่มอยู่ในช่วง decline และจะมีการพัฒนาชุมชนและชาวบ้านไปสู่สถานการณ์ใหม่ อย่างไรก็ตามเมื่อชุมชนเข้าสู่ช่วง decline ของการพัฒนาการท่องเที่ยวผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในวัตถุ และผลกระทบทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชุมชน โดยจะเริ่มสนใจในขีดความสามารถในการรองรับที่ทำให้เห็นว่าเมื่อการท่องเที่ยวเข้าสู่ช่วงความเจริญหรือขีดจำกัดสูงสุด คุณภาพชีวิตของชาวบ้านจะเริ่มเสื่อมลง

2.7 บริบทพื้นที่

2.9.1 จังหวัดศรีสะเกษ

เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานตอนล่างที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เคยเป็นชุมชนที่มีการขุดรื้อเรื่องมานับพันปี นับตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ และมีชนเผ่าต่างๆ อพยพมาตั้งรกรากในบริเวณนี้ ได้แก่ พวกส่วย ลาว เขมร และเข

ศรีสะเกษเดิมเรียกกันว่า เมืองขุขันธ์ เมืองเก่าตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านปราสาทสี่เหลี่ยมดงลำดวน ตำบลดงใหญ่ อำเภอวังหินในปัจจุบัน ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเมือง เมื่อ พ.ศ. 2302 สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีหลวงแก้วสุวรรณ ซึ่งได้รับบรรดาศักดิ์เป็น พระยาไกรภักดี เป็นเจ้าเมืองคนแรก ถัดมาถึงรัชสมัยรัชการที่ 5 ได้ย้ายเมืองขุขันธ์มาอยู่ที่ บ้านเมืองเก่า ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมืองศรีสะเกษในปัจจุบัน แต่ยังคงใช้ชื่อว่า เมืองขุขันธ์ トラบจนถึง พ.ศ. 2481 จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่นั้นมา

อาณาเขต

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย โดยมีเทือกเขาควรงรัก เป็นแนวกันเขตแดน

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดยโสธร และร้อยเอ็ด

ระยะทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอต่างๆ

อำเภอพยุห์ 21 กิโลเมตร

อำเภออุทุมพรพิสัย 24 กิโลเมตร

อำเภอกันทรารมย์ 26 กิโลเมตร

อำเภอภูสิงห์ 28 กิโลเมตร

กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ 29 กิโลเมตร

อำเภอยางชุมน้อย 32 กิโลเมตร

อำเภอวังหิน 35 กิโลเมตร

อำเภอห้วยทับทัน 37 กิโลเมตร

อำเภอศรีรัตนะ 37 กิโลเมตร

อำเภอรามันไศล 38 กิโลเมตร

อำเภอเมืองจันทร์ 40 กิโลเมตร

อำเภอไพรบึง 42 กิโลเมตร

อำเภอบึงบูรพ์ 42 กิโลเมตร

อำเภอน้ำแกดียง 44 กิโลเมตร

อำเภอขุขันธ์ 49 กิโลเมตร

กิ่งอำเภอศิลาลาด 50 กิโลเมตร

อำเภอโนนคูณ 56 กิโลเมตร

อำเภอปรางค์กู่ 60 กิโลเมตร

อำเภอขุนหาญ 60 กิโลเมตร

อำเภอกันทรลักษ์ 63 กิโลเมตร

อำเภอเบญจลักษ์ 80 กิโลเมตร

ประเพณีเทศกาลและแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

งานเทศกาลดอกคำควน จัดขึ้นเป็นประจำระหว่างวันที่ 15-17 มีนาคมของทุกปี ณ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ เป็นช่วงที่ดอกคำควนในสวนกำลังบาน ภายในงานประกอบด้วยการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านสี่เผ่า คือ เขมร ลาว เวียดนาม การออกร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม สินค้าพื้นเมือง การแสดงละครประกอบแสงเสียงตำนานการสร้างเมือง

งานเทศกาลเงาะทุเรียนศรีสะเกษ จัดขึ้นเป็นประจำในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี ณ สนามหน้าที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์ หรืออำเภอขุนหาญ โดยจะจัดสลับกันแห่งละปี ภายในจะมีกิจกรรมมากมาย เช่น การออกร้านจำหน่ายพืชผักผลไม้ศรีสะเกษนานาชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน ลองกอง มังคุด สะตอ ขางพารา เป็นต้น การจัดขบวนแห่รดประดับด้วยผลไม้ การจัดนิทรรศการทางวิชาการ และการจัดกิจกรรมการชวนชมสวนชิมผลไม้ศรีสะเกษ

การแข่งขันวิ่งฮาล์ฟและควอเตอร์มาราธอนสุโขทัย จัดขึ้นในวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนสิงหาคมของทุกปี บนเส้นทางขึ้นสู่เขาพระวิหาร ระหว่างหมู่บ้านภูมิชรอย-สุโขทัย อำเภอกันทรลักษ์ เนื่องจากเป็นเส้นทางขึ้นเขาสู่ชายแดนที่ต้องวิ่งฝ่าสายหมอกในช่วงปลายฤดูฝน จึงนับเป็นเส้นทางที่ท้าทายและเป็นสนามประลองกำลังที่นักกีฬาวิ่งมาราธอนให้ความสนใจมากอีกแห่งหนึ่ง

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

พระธาตุเรืองรอง

ตั้งอยู่ที่บ้านสร้างเรือง ตำบลหญ้าปล้อง ห่างจากเมืองไปตามทางหลวงหมายเลข 2373 สายศรีสะเกษ-ยางชุมน้อย ประมาณ 7.5 กิโลเมตร เป็นพระธาตุที่สร้างขึ้นโดยผสมศิลปอีสานใต้สี่เผ่าไทย ได้แก่ ลาว ลาว เขมร เวียดนาม มีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์อย่างลงตัว พระธาตุมีความสูง 49 เมตร แบ่งออกเป็น 6 ชั้น ชั้นที่ 1 ใช้สำหรับประกอบพิธีทางศาสนา ชั้นที่ 2-3 เป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านสี่เผ่าไทย ชั้นที่ 4 เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญ ชั้นที่ 5 ใช้สำหรับการทำสมาธิ และชั้นที่ 6 เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและเป็นที่พักพิงของพื้นที่โดยรอบ

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

ตั้งอยู่ในวิทยาลัยเกษตรกรรม จังหวัดศรีสะเกษ ถนนกสิกรรม ตำบลหนองครก ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 2 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 237 ไร่ ลักษณะเป็นสวนป่าในเขตเมือง มีต้นคำควนขึ้นอยู่หนาแน่นเป็นคงใหญ่จำนวนมากว่าสี่หมื่นต้น เหมาะแก่การทัศนศึกษาในเชิงพฤกษศาสตร์ ต้นคำควนซึ่งเป็นพันธุ์ไม้หอมนี้จะผลิดอกหอมอบอวลไปทั่วในราวเดือนมีนาคมของทุกปี และเนื่องจากต้นไม้นี้มีความเกี่ยวข้องกับชื่อ ศรีนครคำควน ในอดีต จึงได้นำเอาต้นคำควนมาเป็น

สัญลักษณ์ของจังหวัด นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีสวนสัตว์ และสวนสาธารณะตกแต่งสวยงามร่มรื่นเป็นแหล่งพักผ่อนของประชาชนทั่วไป มีบึงน้ำสำหรับพายเรือเล่นและพักผ่อนหย่อนใจ

ปราสาทเขาพระวิหาร

ตั้งอยู่บนเทือกเขาพนมดงรักในเขตประเทศกัมพูชาบริเวณที่ติดกับผามออีแดงของประเทศไทย โดยตัวปราสาทหันหน้ามายังด้านที่ติดกับประเทศไทย ดังนั้นการเข้าชมปราสาทในทางบกจึงต้องใช้เส้นทางที่ผ่านผามออีแดงของประเทศไทยเท่านั้น

ปราสาทเขาพระวิหาร เป็นเทวสถานขนาดใหญ่มีความยาวประมาณ 900 เมตร ประกอบด้วยปราสาท 4 ชั้น แต่ละชั้นตั้งอยู่บนแนวเขาที่เป็นเนินสูงลดหลั่นกันขึ้นไปตามลำดับทั้ง 4 ชั้น ทางเดินระหว่างชั้นของปราสาทได้อาศัยแผ่นศิลาบนผิวพื้นภูเขาเป็นแนวถนน และชั้นบันได โดยตกแต่งให้มีระดับต่อเนื่องกันจนถึงยอดสูงสุดอันเป็นที่ตั้งของปราสาทชั้นที่ 4 ซึ่งเป็นปราสาทองค์ประธานอยู่ชิดกับหน้าผา สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 657 เมตร

จากหลักฐานที่ปรากฏในจารึกแสดงว่าเขาพระวิหารแห่งนี้เป็นศิเวสถานสร้างขึ้นในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 15 และต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 16-17 ก็ได้มีการสร้างเสริมเพิ่มเติม โดยลำดับจนสำเร็จในรัชกาลพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ให้บันทึกคำประกาศของทางราชการไว้บนแผ่นศิลาจารึกด้วย

ปราสาทเขาพระวิหารแห่งนี้เดิมเคยอยู่ในความปกครองดูแลของไทย และกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถาน ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2483 ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 เป็นต้นมาได้เปลี่ยน ไปอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของประเทศกัมพูชาสืบมาจนถึงปัจจุบัน

การเข้าชมปราสาทเขาพระวิหาร นักท่องเที่ยวสามารถสามารถเดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารที่อยู่ในเขตแดนไทย โดยคนไทยเสียค่าธรรมเนียมการเข้าอุทยานคนละ 20 บาท ชาวต่างประเทศ 200 บาท และค่าผ่านแดนออกนอกประเทศคนละ 5 บาท เมื่อจะเข้าชมปราสาทเขาพระวิหาร กัมพูชาเก็บค่าธรรมเนียมชาวไทยคนละ 50 บาท ชาวต่างประเทศคนละ 200 บาท

อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาพระวิหาร มีเนื้อที่ประมาณ 130 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัดคือ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และกิ่งอำเภอน้ำขุ่น กับอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานีได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 83 ของประเทศไทยเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2541 สภาพภูมิประเทศทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาตามแนวทิวเขาพนมดงรักกั้นชายแดนไทย-กัมพูชา พื้นที่ปกคลุมด้วยป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมากที่อาศัยหากินข้ามไปมาในผืนป่าระหว่างสองประเทศได้แก่ หมูป่า

กว้าง เก่ง กระจ่าง กระจอก ชะนิ ชะมด เป็นต้น ในอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารยังมีแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังนี้

ภาพสลักหิน รูปแกะสลักโบราณ ซึ่งซ่อนตัวอยู่ใต้หน้าผามานับพันปี อยู่ทางทิศใต้ของ ผามออีแดง มีบันไดให้ลงไปชมได้สะดวก เป็นภาพเทพสามองค์ เชื่อว่าเป็นที่ซ่อนมือของช่างในการ แกะสลักก่อนเริ่มการแกะสลักจริงที่ปราสาทเขาพระวิหาร

ผามออีแดง

ผามออีแดง ตั้งอยู่ที่ชายแดนไทย กัมพูชา เป็นหน้าผาหินสีแดงที่มีทัศนียภาพกว้างไกลสุดตา และจากจุดนี้นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นปราสาทเขาพระวิหารได้ นับเป็นจุดชมวิวในมุมสูง ที่สวยงามแห่งหนึ่งในภาคอีสาน ผามออีแดงมีลักษณะเป็นลานหินธรรมชาติ ริมหน้าผาส่งติดกับ พื้นที่ประเทศกัมพูชาซึ่งอยู่เบื้องล่าง เป็นจุดชมทัศนียภาพเขาพระวิหาร ในระยะใกล้เพียง 1,000 เมตร บริเวณผามออีแดงมีวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปนาคปรก และทางด้านทิศใต้ซึ่งเป็น หน้าผาที่อยู่ต่ำลงไป มีภาพสลักหินนูนต่ำศิลปะเขมร อาชวราชพุทธศตวรรษที่ 15 สันนิษฐานว่าเก่าแก่ ที่สุดในประเทศไทย

น้ำตกห้วยจันทร์ (น้ำตกกันทรอม)

อยู่ห่างจากอำเภอขุนหาญ 24 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด 85 กิโลเมตร ริมทางหลวง หมายเลข 2236 เส้นทางกันทรอม-บ้านสำโรงเกียรติ เป็นน้ำตกที่สวยงามไหลลดหลั่นมาตามชั้นหิน มีน้ำมากในช่วงเดือนกันยายน-กุมภาพันธ์ บริเวณร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้ป่าธรรมชาติ เหมาะสำหรับ พักผ่อนหย่อนใจ (ศรีสะเกษ, ม.ป.ป.)

2.9.2 อำเภอกันทรลักษ์

ประวัติ

อำเภอกันทรลักษ์ เดิมชื่อ เมืองอุทุมพรพิสัย ขึ้นอยู่กับเมืองขุขันธ์ ในปี พ.ศ. 2410 พระยาขุขันธ์ (วัง) ได้กราบทูลทูลกระหม่อมตั้งบ้านห้วยลำแสนไพรอาบาลกับบ้านกันตวด ตำบล ห้วยอุทุมพร ริมเชิงเขาคอกขึ้นเป็นเมือง (ปัจจุบันอยู่ในท้องที่ อำเภอจอมกระสานต์ จังหวัดพระวิหาร ราชอาณาจักรกัมพูชา) และเสนอชื่อผู้ที่สมควรดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองไปในคราวเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นชอบด้วยตามที่เสนอ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านห้วยลำแสนไพรอาบาลเป็นเมืองกันทรลักษ์ และทรงตั้งพระแก้วมณเฑียร (พิมพ์) ขกกระบัตร เมืองขุขันธ์ เป็นพระกันทรลักษ์บาล เจ้าเมืองกันทรลักษ์ โปรดเกล้าฯ ยกบ้านกันตวดห้วยอุทุมพร ริมเขาคอก ขึ้นเป็นเมือง อุทุมพรพิสัย ทรงแต่งตั้งท้าวบุคดี บุตรพระยาขุขันธ์ (วัง) เป็น เจ้าเมืองอุทุมพรพิสัย ตั้งแต่ วันพฤหัสบดี แรม 13 ค่ำ เดือน 7 ปีเถาะ จุลศักราช 1229 ตรงกับวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2411

ครั้งต่อมาในกลางเดือน 9 ปีเดียวกัน ผู้สำเร็จราชการอินโดจีนฝรั่งเศส ณ เมืองไซ่ง่อน ได้มีหนังสือทักท้วงต่อรัฐบาลสยามว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยไปตั้งเมืองใหม่รุกล้ำเข้าไปในดินแดนของฝรั่งเศส พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้นายร้อยเอกหลวงอัศคร นายร้อยเอกขุนอินทร์อนันต์และพระยาทรงพลเป็นข้าหลวงฝ่ายไทยไปตรวจ แล้วกราบทูลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ทรงทราบว่าเป็นความจริงตามที่กล่าวหา จึงให้ย้ายเมืองกันทรลักษ์มาตั้งที่บ้านบักคองลาวเดิม ปัจจุบันบ้านหลักหิน ตำบลบักคอง อำเภอกุญหาญ เป็นที่ตั้งวัดกันทรวาสนาในโอกาสต่อไป ส่วนเมืองอุทุมพรพิสัย ย้ายมาตั้งอยู่ที่บ้านฝือ ตำบลเมือง อำเภอกันทรลักษ์ ในปัจจุบัน

วันพฤหัสบดี ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ปีมะโรง จุลศักราช 1230 ตรงกับวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411 พระบาทสมเด็จพระเจ้าจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต จากการประชวรเมื่อคราวเสด็จทอดพระเนตรสุริยุปราคา ในขณะที่เดียวกันพระกันทรลักษ์บาลล้มป่วยด้วยพิษของไข้ป่าในเวลานั้นนานก็ถึงแก่กรรมบรรดาข้าราชการและราษฎรเมืองกันทรลักษ์ต่างพากันกลัวไข้ป่า ไม่อยากอยู่เมืองกันทรลักษ์อีกต่อไปพระยาสุโขทัย (วัง) ได้ทำเรื่องราวย้ายเมืองไปตั้งอยู่ ณ ที่แห่งใหม่ และได้รับคำสั่งให้เมืองกันทรลักษ์ที่บ้านบักคองยุบมารวมกับเมืองอุทุมพรพิสัยที่บ้านฝือ ตำบลเมือง ตั้งแต่เดือน 12 ปีมะโรง พ.ศ. 2441

ในราวเดือน 12 ปีมะเส็ง นพศก จุลศักราช 1279 นายร้อยตรีหรุ่น สุภประเสริฐ (ขุนอนันตภักดิ์) เจ้าเมืองอุทุมพรพิสัย ได้พิจารณาเห็นว่า บริเวณป่าจัมบกใกล้บ้านน้ำอ้อม ทำเลยิ่งกว่าเมืองอุทุมพรพิสัย (ที่บ้านฝือ) จึงขอย้ายที่ทำการอำเภอเมืองอุทุมพรพิสัยมาตั้งอยู่ที่บ้านโนนบก ซึ่งอยู่ใกล้บ้านน้ำอ้อม จึงพาราษฎรสร้างถนนจากเมืองอุทุมพรพิสัย (บ้านฝือ) ตรงไปยังบ้านน้ำอ้อม ผ่านหน้าโรงพยาบาลกันทรลักษ์ โรงเรียนอนุบาลคำราชานุสรณ์ ที่ว่าการอำเภอกันทรลักษ์ สถานีตำรวจภูธร ศูนย์การค้ากันทรลักษ์ไปยังบ้านน้ำอ้อม และเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ท่านขุนอนันตภักดิ์ ถนนสายนี้จึงได้ชื่อว่า ถนนอนันตภักดิ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2460 เป็นต้นมา

ใน พ.ศ. 2469 กระทรวงมหาดไทยได้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ขึ้นใหม่ให้เปลี่ยนคำว่า เป็นจังหวัดและเมืองบางแห่งก็มีการยุบและลดฐานะเรียกว่า อำเภอเมืองอุทุมพรพิสัยจึงต้องลดฐานะมาเป็นอำเภออุทุมพรพิสัย และนายอำเภอกุญหาญอนันตภักดิ์ ได้ขอขนานนามอำเภอใหม่ อำเภอ ตามหมู่บ้านที่ตั้งอำเภอ ตั้งแต่ พ.ศ. 2460 เป็นต้นมา

พ.ศ. 2480 กระทรวงมหาดไทย ได้เปลี่ยนชื่ออำเภอให้เป็นไปตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อำเภอบ้านน้ำอ้อม จึงได้ชื่อว่า อำเภอกันทรลักษ์

ในปี พ.ศ. 2515 มีการเปลี่ยนชื่อให้ถูกต้องตามอักขระดั้งเดิม คือ ให้ตัด ฉ เณร ออก เหลือนามเป็น อำเภอกันทรลักษ์ มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแปลตามความหมายว่า เมืองที่ดำหรือชอกเขาเป็นเครื่องหมาย

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอกันทรลักษ์ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอศรีวิไลและอำเภอเบญจลักษ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอทุ่งศรีอุดม อำเภอน้ำขุ่น และอำเภอน้ำยืน (จังหวัดอุบลราชธานี)

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดพระวิหารและจังหวัดอุครมิชัย (ประเทศกัมพูชา)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอยุทธยา

การปกครอง

อำเภอกันทรลักษ์แบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 20 ตำบล ได้แก่

1. ตำบลน้ำอ้อม	11. ตำบลชำ
2. ตำบลหนองหญ้าลาด	12. ตำบลกระแซง
3. ตำบลเมือง	13. ตำบลโนนสำราญ
4. ตำบลสังเม็ก	14. ตำบลกุดเสลา
5. ตำบลบึงมะลู	15. ตำบลเสาธงชัย
6. ตำบลละลาบ	16. ตำบลขนุน
7. ตำบลรุง	17. ตำบลสวนกล้วย
8. ตำบลตระกาจ	18. ตำบลเวียงเหนือ
9. ตำบลจานใหญ่	19. ตำบลทุ่งใหญ่
10. ตำบลภูเงิน	20. ตำบลภูผามอก

แหล่งท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาพระวิหาร มีเนื้อที่ประมาณ 130 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัดคือ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และอำเภอน้ำขุ่น กับอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 83 ของประเทศไทยเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2541 สภาพภูมิประเทศทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาตามแนวทิวเขาพนมดงรักกับเขตแดนไทย-กัมพูชา พื้นที่ปกคลุมด้วยป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง นอกจากนี้ยังเป็น

แหล่งอาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมากที่อาศัยหากินข้ามไปมาในผืนป่าระหว่างสองประเทศได้แก่ หมูป่า กวาง เก้ง กระต่าย กระรอก ชะนี ชะมด เป็นต้น อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารยังมีแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังนี้

ผามออีแดง

ทัศนียภาพผามออีแดงเป็นหน้าผาสูง 500 เมตร แบ่งเขตแดน ไทย-กัมพูชา เป็นหน้าผาหินสีแดงที่มองเห็นทัศนียภาพของดินแดนเขมรต่ำได้กว้างไกลสุดตาและจากจุดนี้นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นปราสาทเขาพระวิหารได้ นับเป็นจุดชมวิวยามสูงที่สวยงามแห่งหนึ่งในภาคอีสาน ในช่วงฤดูฝนจะปรากฏทะเลเมฆที่ไหลมาจากที่ราบแผ่นดินเขมรต่ำมาปะทะหน้าผาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ไปเยือนผามออีแดงในฤดูนี้จะ ได้มีโอกาสชมเมฆอย่างแสนประทับใจ

ภาพสลักนูนต่ำภาพสลักนูนต่ำ รูปแกะสลักโบราณ

ซึ่งซ่อนตัวอยู่ใต้หน้าผามานับพันปี อยู่ทางทิศใต้ของผามออีแดง มีบันไดให้ลงไปชมได้สะดวก เป็นภาพเทพสามองค์ เชื่อว่าเป็นที่ซ้อมมือของช่างในการแกะสลักก่อนเริ่มการแกะสลักจริงที่ปราสาทเขาพระวิหาร สลอปู่ ชาวบ้านเรียกว่าพระธาตุ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของผามออีแดง ตัวสลอปู่ทำจากหินทรายตัดเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ด้านบนกลมมนตั้งอยู่คู่กัน ช้างในเป็นโพรงบรรจุสิ่งของ เชื่อกันว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ของสมัยนั้น

ปราสาทโคนตวล

สร้างราวพุทธศตวรรษที่ 15-16 อยู่บริเวณบ้านภูมิซรอล เป็นปราสาทหินแบบขอม ตั้งอยู่ในเขตประเทศไทยห่างจากหน้าผาชายแดนไทย-กัมพูชา ประมาณ 300 เมตร มีตำนานเล่าว่า นามนมใหญ่ (เนียงเคาเทม) ได้แวะพักที่แห่งนี้ในขณะที่เดินทางไปเฝ้ากษัตริย์พระองค์หนึ่ง

แหล่งตัดหินเขาพระวิหาร เป็นร่องรอยการตัดหินเป็นก้อนสี่เหลี่ยมเพื่อนำไปสร้างปราสาทเขาพระวิหารบนลานหินทรายของเทือกเขาพนมดงรัก โดยในเขตอุทยานฯ ค้นพบที่บริเวณลานหินผามออีแดง สลอปู่ และบารายสระตรวาน้ำตกและถ้ำขุนศรี น้ำตกอยู่เหนือถ้ำขุนศรีสูง 3 ชั้น ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของสระตรวาน้ำตกใกล้เส้นทางเดินขึ้นปราสาทเขาพระวิหาร ส่วนถ้ำขุนศรีภายในมีขนาดกว้าง เชื่อกันว่าเป็นที่พักของขุนศรีขณะมาควบคุมการตัดหินบริเวณสระตรวาน้ำตกเพื่อใช้สร้างปราสาทเขาพระวิหาร

ภาพสลักนูนต่ำเขื่อนห้วยขุ่น เป็นอ่างเก็บน้ำชลประทานและเป็นที่ตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ เขื่อนห้วยขุ่น ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ 15 กิโลเมตร มีทิวทัศน์สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนเที่ยวชมธรรมชาติ และเข้าค่ายกางเต็นท์พักแรมเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ที่แนะนำมีสองเส้นทาง ได้แก่ เส้นทางผามออีแดง-สระตรวาน้ำตก มีพรรณไม้ที่น่าสนใจมากมาย อาทิ พืชสมุนไพร กว๊ายไม้ และดอกหญ้าบนลานหินช่วงปลายฝนต้นหนาว เส้นทางศึกษาดูงานศึกษาธรรมชาติที่ถ้ำห้วยไม้

เขาพระวิหาร ระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตร มีกล้วยไม้หลากหลายชนิด โดยเฉพาะเอื้องระฟ้า กล้วยไม้เฉพาะถิ่น เป็นพืชเด่นที่พบมากในอุทยานฯ ช่องอานม้า เป็นจุดผ่อนปรนในการค้าขายและผ่านแดนระหว่างไทย-กัมพูชา อยู่ที่ตำบลโขง อำเภอจำปาสัก จังหวัดอุบลราชธานี เปิดเฉพาะวันอังคาร และวันหยุดหัตถี

การเดินทางจากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ถึงสระบุรี เลี้ยวขวาสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (มิตรภาพ) ก่อนถึงอำเภอสีคิ้วเลี้ยวขวาไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 24 (โชคชัย-เดชอุดม) ผ่านอำเภอปักธงชัย อำเภอสังขะ และอำเภอชุมขันธ์ ถึงสี่แยกคัดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 221 เลี้ยวขวาเข้าสู่อำเภอกันทรลักษ์ แล้วต่อไปยังที่ทำการอุทยานฯ หรือจากจังหวัดอุบลราชธานี ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2178 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 221 ผ่านอำเภวารินชำราบ อำเภอสำโรง อำเภอเบญจลักษ์ และอำเภอกันทรลักษ์ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่พักและสถานที่กางเต็นท์ได้ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร 0 9522 4265, 0 1224 0779 หรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรุงเทพฯ โทร. 0 2562 0760 www.dnp.go.th (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2553)

บทที่ 3

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร คณะผู้วิจัยได้ศึกษาระเบียบวิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลเพื่อวางแผนและจัดทำระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร

ในการศึกษาเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร คณะผู้วิจัยกำหนดประชากรที่ทำการศึกษาคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาชงไซ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และอ้างอิงจำนวนประชากรที่ศึกษาจากจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 9,652 คน (กรมการปกครอง, 2552)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 15 คน ได้แก่

- ผู้นำชุมชน 1 คน
- มัคคุเทศก์ท้องถิ่น 4 คน
- นักเรียน นักศึกษา จำนวน 10 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับจัดประชุมกลุ่ม คณะผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 15 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน
2. กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 5 คน

3. กลุ่มนักทองเที่ยว จำนวน 5 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างสำหรับแบบสอบถาม ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาชงไชย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ คณะผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน และอ้างอิงจำนวนประชากรที่ศึกษาจากจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 9,652 คน (กรมการปกครอง, 2552) โดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามานะ (Yamane, 1970 : 725) ขนาดของความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N แทน	ขนาดของประชากร
	e แทน	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับให้เกิดได้

แทนค่าตามสูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$n = \frac{9,652}{1 + 9,652(0.05)^2}$$

$$n = 384.08$$

เพื่อให้การวิจัยได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ประชุมกลุ่ม และแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นเองแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบันรวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ เขาพระวิหาร

2. จัดประชุมกลุ่ม เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่าง ชุมชน หลังจากศาลโลกได้พิพากษาเกี่ยวกับคดีเขาพระวิหาร หลังจากเป็นกรณีพิพาทมาช้านาน ตั้งแต่อดีต

3. แบบสอบถาม ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และตำแหน่งการเป็นผู้นำในชุมชน

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

ส่วนที่ 3 ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพ สังคมของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

3.4 วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
2. ศึกษาระเบียบวิธีการในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม
3. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ความถูกต้อง
4. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ตรวจสอบแก้ไขแล้วไปจัดพิมพ์เป็นฉบับทดลอง
5. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) โดยนำแบบสัมภาษณ์ ทดลองใช้กับผู้นำชุมชน อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ชุด และนำแบบสอบถาม ทดลองใช้กับประชาชนในชุมชนในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 ชุด

6. นำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.93
7. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการศึกษาภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อุทยานเขาพระวิหาร โดยมีวิธีการดังนี้

1.1 วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน นักอุตสาหกรรมท้องถิ่น และนักเรียน นักศึกษาในเขตหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เกี่ยวกับพัฒนาการทางการท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

1.2 วิธีการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนในเขตหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร และผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต และสภาพสังคมของชุมชนในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.3 วิธีการจัดประชุมกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น กลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างชุมชนหลังจากศาลโลกได้พิพากษาเกี่ยวกับคดีเขาพระวิหาร

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร นิตยสาร รายงานการวิจัย รายงานประจำปี วิทยานิพนธ์ เพื่อใช้ประกอบการวิจัย โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. ห้างสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
4. ห้างสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
5. หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
6. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
7. อุทยานประวัติศาสตร์เขาพระวิหาร อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

3.6 ตัวแปรและการวัดตัวแปร

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่

เพศ ใช้การวัดมาตรฐานนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย ชายและหญิง

อายุ ใช้การวัดมาตรฐานเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ประกอบด้วย 21-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี

ระดับการศึกษา ใช้การวัดมาตรฐานเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ประกอบด้วย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวช./ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

สถานภาพสมรส ใช้การวัดมาตรฐานนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย โสด สมรส หย่าร้าง

อาชีพ ใช้การวัดมาตรฐานนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย เกษตรกร นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย รับจ้าง ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

รายได้ต่อเดือน ใช้การวัดมาตรฐานเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ประกอบด้วย ต่ำกว่า 5,000 บาท, 5,000-10,000 บาท, 10,001-20,000 บาท, 20,001-30,000 บาท และมากกว่า 30,000 บาท

ตำแหน่งการเป็นผู้นำของชุมชน ใช้การวัดมาตรฐานนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย ไม่มีตำแหน่ง, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน, สมาชิก อบต. และคณะกรรมการกลุ่มต่างๆ

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานเขาพระวิหาร ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ของ Likert ซึ่งมีระดับการวัดเป็น 5 ระดับ กำหนดคะแนนดังนี้

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

มีส่วนร่วมมากที่สุด	5	คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	4	คะแนน

มีส่วนร่วมปานกลาง	3	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	2	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	1	คะแนน

กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลความว่า มีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลความว่า มีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลความว่า มีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลความว่า มีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลความว่า มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ของ Likert ซึ่งมีระดับการวัดเป็น 5 ระดับ กำหนดคะแนนดังนี้

ผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ผลกระทบมากที่สุด	5	คะแนน
ผลกระทบมาก	4	คะแนน
ผลกระทบปานกลาง	3	คะแนน
ผลกระทบน้อย	2	คะแนน
ผลกระทบน้อยที่สุด	1	คะแนน

กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมชุมชนในเขตอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นร้อยละเมื่อเทียบกับคะแนนค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์มาตรวัดแบบ Rating Scale ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	แปลความว่า	มีผลกระทบมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	แปลความว่า	มีผลกระทบมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	แปลความว่า	มีผลกระทบปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	แปลความว่า	มีผลกระทบน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	แปลความว่า	มีผลกระทบน้อยที่สุด

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งใช้โปรแกรมประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ค่าสถิติร้อยละ ใช้อธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน)

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2541)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2541)

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4 ผลการวิจัย

รายงานการวิจัย เรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร ศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ผลการศึกษาสามารถแสดงดังรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1 สภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร

4.2 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

4.3 แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

4.1 สภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป

อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอnáยีน ถึงอำเภอnáยูน จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอกันทรลัษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่ประมาณ 81,250 ไร่ หรือ 130 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา ถนนและบันไดทางขึ้นสู่ปราสาทเขาพระวิหารทางด้านบริเวณผามออีแดง ท้องที่ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลัษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร จัดได้ว่าสะดวกที่สุด

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาพระวิหาร ป่าฝั่งลำโดมใหญ่ ท้องที่อำเภอกันทรลัษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ และอำเภอnáยีน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่กองทัพภาคที่ 2 และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2 ค่ายสุรนารี นครราชสีมา ซึ่งได้ทำความตกลงกับกรมป่าไม้ กำหนดพื้นที่ป่าไม้ชายแดนให้เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ ห้ามเข้าไปและอาศัยอยู่โดยเด็ดขาด เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังคงความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร มีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่มาก มีทัศนียภาพที่สวยงาม ตลอดจนโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และได้ขอให้กรมป่าไม้กำหนดและประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติต่อไป

ผลจากการสำรวจเพื่อดำเนินการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติปรากฏว่า สภาพป่าของพื้นที่เป็นป่าเบญจพรรณ อยู่ในป่าโครงการ ไม้กระยาเลยป่าเขาพระวิหาร (ศก.7) ผ่านการทำไม้แล้ว กับอีกส่วนหนึ่งอยู่ในป่าโครงการ ไม้กระยาเลยป่าฝั่งซ้ายลำโดมใหญ่ (อบ.2) มีทัศนียภาพและทิวทัศน์ที่สวยงามอยู่หลายแห่ง อาทิเช่น จุดชมวิวมอแดง จุดชมวิวน้ำผาช่องโทย บริเวณป่าและสวนหินรอบสระตราว ถ้ำถ้ำยี่ แหล่งตัดหิน สดุดู่ ภาพสลักนูนต่ำใต้ผามอแดง น้ำตกผาช่องโทย จุดชมวิวกุเชียงหม้อ ปราสาทโคกตาลและที่สำคัญอีกจุดหนึ่งคือ ปราสาทเขาพระวิหาร โบราณสถานสำคัญเก่าแก่ที่เคยเป็นกรณีพิพาทระหว่างไทยกับประเทศกัมพูชา เมื่อปี พ.ศ.2505 ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ตัดสินให้ตกเป็นสมบัติของประเทศกัมพูชาแล้ว โดยเค็ดขาคก็ตาม แต่ถนนและบันไดทางขึ้นสู่ปราสาทเขาพระวิหารนั้นอยู่ด้านพื้นที่ของประเทศไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องผ่านและอาศัยพื้นที่ทางขึ้นด้านบริเวณผามอแดงที่จังหวัดศรีสะเกษ จัดว่าสะดวกที่สุด เพราะฉะนั้นการที่ชาวไทยหรือชนชาติต่างๆ ที่ต้องการเดินทางไปศึกษาหาความรู้และพักผ่อนหย่อนใจบนปราสาทเขาพระวิหาร จึงไม่เป็นปัญหาสำหรับประเทศไทยแต่อย่างใด ซึ่งตอนนี้ประเทศไทยโดยจังหวัดศรีสะเกษได้ประสานงานตกลงกับจังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชาเรียบร้อยแล้ว ในเรื่องการขอใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวของสถานที่บริเวณส่วนบนปราสาทเขาพระวิหารแห่งนี้ร่วมกัน

อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินป่าฝั่งซ้ายลำโดมใหญ่ในท้องที่ตำบลโขง อำเภอน้ำขุ่น ตำบลโคกสะอาด กิ่งอำเภอน้ำขุ่น อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี และป่าเขาพระวิหารในท้องที่ตำบลเสาชงชัย ตำบลภูพานมอก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนที่ 14 ก ลงวันที่ 20 มีนาคม 2541 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 19 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 83 ของประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของเทือกเขาพนมดงรัก ลาดเอียงไปทางทิศเหนือกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง และเนินเขามีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 200-500 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำของลำห้วยลำธารต่างๆ ได้แก่ ห้วยตามาเรีย ห้วยตานี ห้วยตางัด ห้วยตุง ห้วยตะแอก และห้วยบอน เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพดิน ฟ้า อากาศ ในท้องที่ป่าเขาพระวิหาร ป่าฝั่งซ้ายลำโดมใหญ่ท้องที่อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม - พฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน - ตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

พืชพรรณและสัตว์ป่า

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาลาดชันเป็นเนินเขา สภาพป่าประกอบด้วย ป่าเบญจพรรณ พันธุ์ไม้จะดกประปรายกันมาก เช่น ประดู่ มะค่าโมง แดง ชิงชัน ตะแบก มะเกลือ จิวป่า ฯลฯ พืชพื้นล่างมีหญ้าและไม้ชนิดต่างๆ ป่าเต็งรัง มีต้นไม้ขนาดเล็กและขนาดกลางขึ้นอยู่กระจัดกระจาย พืชพื้นล่างมีหญ้าชนิดต่างๆ ขึ้นอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะหญ้าแพ้ว พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ เต็ง รัง พยอม เกล้ง ตะคร้อ ฯลฯ ป่าดิบแล้ง พบบริเวณที่ราบเรียบหรือหุบเขา พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ ตะเคียน พะยุง สมพง กระเบาถัก กัดลิ้น ข่อยหนาม ยาง กระบก ฯลฯ พืชพื้นล่างมีหวาย และพืชในตระกูลขิงข่าต่างๆ

เนื่องจากสภาพป่าของป่าเขาพระวิหารและป่าฝั่งซ้ายลำโคมใหญ่ บนเทือกเขาพนมดงรักยังมีความอุดมสมบูรณ์ จึงมีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่ทั่วไป เช่น หมูป่า ลิงแสม พังพอนธรรมดา กระต่ายป่า หนูท้องขาว กระจอกหลากสี กระแตเหนือ ค้างคาวออกกล้วยผีเสื้อ นกนางแอ่นลาย นกเขนน้อยปีกแถบขาว นกปรอดทอง นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ นกกินแมลงอกเหลือง นกปีกลาย สก็อต จิ้งจกดินลายจุด คีร์แกเขาหินทราย กิ้งก่าบินปีกสีส้ม จิ้งเหลนภูเขาเขมร ตะกวด งูคิน งูเหลือม งูแม่ตะจาว งูหัวกะ โทลก กบหนอง เขียดจะนา กบหลังขีด กบนา ปาดบ้าน อึ่งข้างดำ และกบอ่อง เป็นต้น ในบริเวณพื้นที่แหล่งน้ำมีปลาหลากหลายชนิดอาศัยอยู่ เช่น ปลากระสูบจุด ปลาตะเพียนทอง ปลานวลจันทร์เทศ ปลาช่อน ปลาหมอเทศ และปลาคูก้าน เป็นต้น (อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร, 2553)

แหล่งท่องเที่ยว

ผามออีแดง นับเป็นสถานที่ตรงจุดชายแดน ประเทศไทยติดต่อกับประเทศกัมพูชา ใกล้เคียงขึ้นสู่ปราสาทเขาพระวิหาร มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นจุดชมวิว ทิวทัศน์ พื้นที่แนวชายแดนประเทศกัมพูชา และปราสาทเขาพระวิหาร ได้อย่างสวยงามกว้างไกล จุดสูงสุดของหน้าผามออีแดงสามารถส่องกล้องชมปราสาทเขาพระวิหารได้อย่างชัดเจน เชื่อกันว่าปราสาทเขาพระวิหาร มีการก่อสร้างในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1(ประมาณ พ.ศ.1581)

ภาพที่ 4.1 ผามออีแดง

(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จูริชญา มณีเนตร, 2554)

ปราสาทโดนตวล เป็นศาสนสถานแบบขอมหลังเดียว ตั้งอยู่ตรงชายแดนประเทศไทย อยู่ห่างจากหน้าผาประมาณ 300 เมตร ตามตำนาน นางนมใหญ่(เมืองเคาะทม) กล่าวว่าจะขณะที่นางเดินทางไปเฝ้ากษัตริย์องค์หนึ่งนางได้หยุดพัก ณ บริเวณนี้ (สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 15-16)

ภาพสลักนูนต่ำ เป็นศิลปะแบบโบราณที่น่าสนใจซึ่งแกะสลักนูนต่ำ เป็นภาพเทพ 3 องค์ อยู่บริเวณหน้าผาได้ผามออีแดง มีทางเดินเท้าสำหรับเดินลงไปเที่ยวชมและศึกษาได้สะดวกสันนิษฐานว่าพระนารายณ์อวตารปางวราหาวตาร มีอายุประมาณ 1,500 ปี

ภาพที่ 4.2 ภาพสลักนูนต่ำ

(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ศศ.คร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)

สระตราว หรือ สระกราว เป็นแหล่งน้ำซึ่งไหลมาจากเขาพระวิหาร อยู่บริเวณเชิงเขาชาวบ้านเรียก "บาราย" หมายถึงแหล่งเก็บน้ำแบบขอมพบร่องรอยการตัดหินและรอยล้อรถลากหินเพื่อนำไปสร้างปราสาทเขาพระวิหารเป็นแหล่งน้ำของเจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยว โดยทั่วไป ณ บริเวณ ผามออีแดง

น้ำตกและถ้ำขุนศรี น้ำตกตั้งอยู่เหนือถ้ำขุนศรีขึ้นไปสูง 3 ชั้น ทางด้านทิศตะวันตกของสระตราวใกล้เส้นทางเดินสู่ปราสาทเขาพระวิหาร ส่วนถ้ำขุนศรีภายในถ้ำกว้างขวาง สามารถดูคนได้มาก เชื่อกันว่าเป็นที่พักของขุนศรีขณะที่มาควบคุมการตัดหินบริเวณสระตราวเพื่อไปสร้างปราสาทเขาพระวิหาร

น้ำตกห้วยตา เป็นน้ำตกขนาดเล็กอยู่บริเวณ เส้นทางขึ้นผามออีแดง จัดเป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติที่มี พันธุ์ไม้ สมุนไพรและกล้วยไม้อยู่หลายชนิด

เขาสันตะโลม เป็นหน้าผาดินแนวชายแดน ประเทศกัมพูชา สามารถมองเห็นผามออีแดงและปราสาทเขาพระวิหาร ได้ชัดเจน มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นจุดชมพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า

เขื่อนห้วยขนุน เป็นอ่างเก็บน้ำชลประทานและที่ตั้งหน่วยพิทักษ์ อุทยานแห่งชาติ มีทิวทัศน์สวยงาม เหมาะแก่การพักผ่อน เที่ยวชมธรรมชาติและเข้าป่ากางเต็นท์พักแรม (อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร, น.ป.ป.)

4.1.2 ลักษณะสำคัญของปราสาทเขาพระวิหาร

บันไดดินด้านหน้าของปราสาท บันไดดินด้านหน้าเป็นทางเดินขึ้นลงขนาดใหญ่ อยู่ทางทิศเหนือของตัวปราสาท ลาดตามไหล่เขา บางชั้นสกิดหินลงไปใต้อันเขา มีขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 75.50 เมตร มีจำนวน 162 ชั้น สองข้างบันไดมีฐานสี่เหลี่ยมคี่งเป็นกระพัก (กระพักแปลว่า ไหล่เขาเป็นชั้นพอพักได้) ขนาดใหญ่เรียงรายขึ้นไป ใช้สำหรับตั้งรูปสิงห์ทวารบาล (ทะ-วา-ละ-บาน) เพื่อเฝ้าดูแลรักษาเส้นทาง

สะพานนาคราช สะพานนาคราช หรือ ลานนาคราช อยู่ทางทิศใต้ของบันไดดินด้านหน้า ไปด้วยแผ่นหินเรียบ มีขนาดกว้าง 7 เมตร ยาว 31.80 เมตร สองข้างสะพานนาคราชสร้างเป็นฐานเดี่ยวๆ บนฐานมี นาคราช 7 เศียร จำนวน 2 ตัว แผ่พังพานหันหน้าไปทางทิศเหนือ ลำตัวอยู่บนฐานทั้งสองทอดไปทางทิศใต้ ส่วนหางของนาคราชชูขึ้นเล็กน้อย นาคราชทั้งสองตัว เป็นนาคราชที่ยังไม่มีรัศมีเข้ามา ประกอบมีลักษณะคล้าย ๆ กัน ตามธรรมชาติ เป็นลักษณะของนาคราชในศิลปะขอม แบบปาปวน

โคปุระ ชั้นที่ 1 โคปุระชั้นที่ 1 สร้างเป็นศาลาจตุรมุข รูปทรงกากบาท ไม่มีฝาผนังกัน มีแต่บันไดและจุ่มประตูทั้ง 4 ทิศ สร้างอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมย่อมุมบันไดทางขึ้นโคปุระ ชั้นที่ 1 ทางทิศเหนือ เป็นบันไดหินมีลักษณะค่อนข้างชัน เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าการที่จะเข้าเฝ้าเทพนั้น จะไปด้วยอาการเคารพทนอบในลักษณะหมอบคลานเข้าไป ทางทิศตะวันออกของโคปุระ ชั้นที่ 1 มีเส้นทางขึ้นคล้ายบันไดหน้าแต่ค่อนข้างชัน และชำรุดหลายตอนเป็นเส้นทางขึ้น-ลง ไปสู่ประเทศกัมพูชา เรียกว่าช่องบันไดหัก

ทางดำเนิน ด้านทิศใต้ของโคปุระชั้นที่ 1 มีลักษณะเป็นทางเดินขนาดใหญ่ ไปด้วยหินศิลาทรายกว้าง 11.10 เมตร ยาว 275 เมตร บนขอบทั้งสองข้างของทางดำเนินทำเป็นเขื่อนยกสูงชันเล็กน้อย บนสันเขื่อนทั้งสองข้างปักเสาศิลาทรายข้างละ 2.15 เมตร

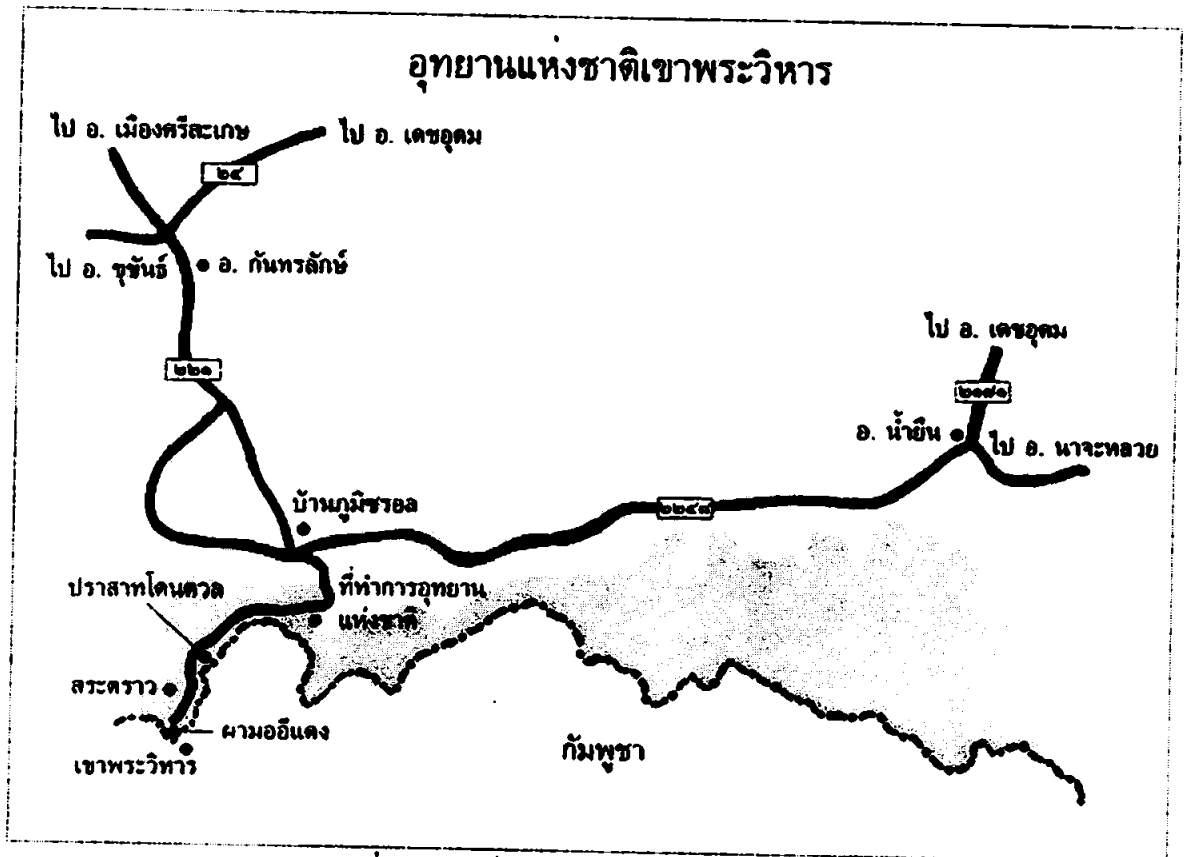
สระสระ สระสระทางด้านทิศตะวันออกของทางดำเนินห่างออกไป 12.40 เมตร จะพบสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดกว้าง 16.80 เมตร ยาว 37.80 เมตร กรุด้วยหินเป็นชั้น ๆ มีลักษณะเป็นชั้นบันได เรียกว่าสระสระกล่าวกันว่าใช้สำหรับเป็นที่ชำระร่างกายก่อนที่จะกระทำพิธีทางศาสนา

โคปุระ ชั้นที่ 2 โคปุระชั้นที่ 2 สร้างเป็นศาลาจตุรมุข มีกำแพงด้านทิศใต้เพียงด้านเดียว อยู่บนไหล่เขาทางทิศเหนือของประตูชั้นที่ 2 บริเวณพื้นราบของเส้นทางดำเนิน และสองข้างทางขึ้นลงของบันได จะพบรอยสกดลงในพื้นศิลา มีลักษณะเป็นหลุมกลม ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณฟุตเศษ ๆ เป็นหลุมสำหรับใส่เสา เพื่อทำเป็นประรำพิธี โดยมีประธานในพิธีนั่งอยู่ในประรำพิธีเพื่อดูการรำรำบนเส้นทางดำเนิน

โคปุระ ชั้นที่ 3 (ปราสาทหลังที่ 1) โคปุระชั้นที่ 3 เป็นโคปุระ หลังที่ใหญ่โตมโหฬาร ที่ยังสมบูรณ์ที่สุด ลักษณะการสร้างคล้ายกับโคปุระชั้นที่ 1, 2 แต่มีคดตรงที่มีฝาผนังกันล้อมรอบความใหญ่โตมากกว่าเขอะ (ถ้ามีฝาผนังกันหรือกำแพงแก้วล้อมรอบ) นักโบราณคดีเรียกว่า ปราสาท

โคปุระ ชั้นที่ 4 (ปราสาทหลังที่ 2) โคปุระชั้นที่ 4 หลังนี้ผุพังมาก เนื่องจากกาลเวลาแผ่นดินทรุด โคปุระ ชั้นที่ 4 นี้ ประกอบด้วยหลายส่วน และจะมีคัวหนังสือขอมโบราณสลักลงในแผ่นศิลาบริเวณกรอบประตูด้านทิศเหนือของปรangk์ประธาน บริเวณข้าง (ภายใน) จะสร้างบรรณาลัยไว้(หรือบรรณารักษ์) ซึ่งแปลว่าห้องสมุด สร้างไว้เพื่อเก็บคำภีร์ทางศาสนา

เป็ยตาดี เป็ยเป็นภาษาเขมร ซึ่งแปลว่า ชะง่อนผา หรือ โทงผา ตรงยอดเป็ยตาดีสูงกว่าระดับน้ำทะเล 657 เมตร ถ้าวัดจากพื้นที่เชิงเขาพื้นราบฝั่งประเทศกัมพูชาสูงประมาณ 447 เมตร ตรงชะง่อนผาเป็ยตาดี จะมีรอยสักพระหัตถ์ของ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ว่า 118 สรรพสิทธิ แต่ก่อนมีธงไตรรงค์ของไทยอยู่ที่ บริเวณผาเป็ยตาดี ในปัจจุบันคงเหลือแต่ฐานไตรรงค์ (จังหวัดศรีสะเกษ, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 4.3 แผนที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

(ที่มา: <http://www.dooasia.com/sisaket/b/2642.jpg>)

4.1.3 กรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

ปราสาทเขาพระวิหาร เป็นโบราณสถานที่มีความงดงาม โคเค่นอยู่เหนือเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นพรมแดน ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 657 เมตร อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา เดิมปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในเขตการปกครองของประเทศไทย ขึ้นอยู่กับบ้านภูมิชอรอล ค.เสาชงชัย อ.กันทรลักษณ์ จ.ศรีสะเกษ (ค.ศ.1899,ร.ศ.-118 เมื่อ พ.ศ. 2442) พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้ทรงค้นพบ พระองค์ได้จารึก ร.ศ. และพระนามไว้ที่บริเวณชะง่อนผาเปี้ยคาคว่า 118 สรรพสิทธิ จากนั้นอีก 60 ปีต่อมา ประเทศกัมพูชา (นำโดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ) ได้ยื่นฟ้องต่อศาลโลก เพื่อเรียกร้องอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหารคืน (ยื่นฟ้องทั้งหมด 73 ครั้ง) ต่อมาศาลโลกได้ตัดสินให้อธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหารเป็นของประเทศกัมพูชาด้วย 9 ต่อ 3 เสียง เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 นับเป็นการเสียดินแดนครั้งสุดท้ายของประเทศไทย โดยบริเวณดังกล่าว มีเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่

ผลการตัดสินของศาลโลก มีข้อกำหนด 3 ประการ คือ

1. ให้คืนเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่
2. ให้คืนวัตถุโบราณจำนวน 50 ชิ้น
3. ให้ถอนทหารและตำรวจออกจากพื้นที่ (จังหวัดศรีสะเกษ, ม.ป.ป.)

คดีปราสาทพระวิหาร

คนไทยไม่ค่อยรู้ความเป็นมาเป็นไปในคดีปราสาทพระวิหารอาจเป็นเพราะว่า ประเทศไทยแพ้คดีนี้ให้กับประเทศเพื่อนบ้านคือกัมพูชา จนทำให้สังคมไทยไม่อยากรู้ถึงคดีนี้มากนัก

ประเด็นเรื่องปราสาทพระวิหารกลายเป็นหัวข้อที่สาธารณชนให้ความสนใจอีกครั้ง เมื่อประเทศกัมพูชาขึ้นเรื่องการขอเสนอให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตาม อนุสัญญา Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage โดยที่ประเทศไทยคัดค้านการยื่นฝ่ายเดียวของกัมพูชา โดยอ้างเรื่องความสมบูรณ์ทางวิชาการด้าน โบราณคดีและการที่ทั้งสองประเทศยัง ตกลงกันไม่ได้เกี่ยวกับเขตแดน แม้คดีนี้จะผ่านความรับรู้ของคนไทยมาช้านานแล้วก็ตามแต่ปรากฏว่ามีคนไทยน้อยมากที่รู้ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในเรื่องนี้

เหตุผลที่คนไทยไม่ค่อยรู้ความเป็นมาเป็นไปในคดีปราสาทพระวิหารอาจเป็น เพราะประเทศไทยแพ้คดีนี้ให้กับประเทศเพื่อนบ้านคือกัมพูชา จนทำให้สังคมไทยไม่อยากรู้ถึงคดีนี้มากนัก และด้วยเหตุที่คนไทยรู้จักกับคดีนี้น้อย จึงอาจมีการบิดเบือนข้อมูลได้ง่าย เนื่องจากคดีนี้มีสองประเด็นใหญ่ที่ต้องพิจารณาคือ ประเด็นเรื่องการยอมรับเขตอำนาจอศาลและการพิจารณาขั้นเนื้อหา จึงขอแยกอธิบาย ดังนี้

ประเด็นเรื่องเขตอำนาจศาลโลก

ประชาชนคนไทยมักจะสงสัยอยู่เสมอว่า ทำไมประเทศไทยต้องไปขึ้นต่อสู้คดีต่อศาลโลกที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ทั้งๆ ที่ประเทศไทยมีอธิปไตย มีเอกราช การขึ้นต่อสู้คดีของประเทศไทยมีเท่ากับเป็นการเสียเอกราชหรือ ประเด็นนี้ เป็นประเด็นข้อกฎหมายที่สลับซับซ้อน หากใช้ความรู้ศึกษาตีความหรือสามัญสำนึกย่อมไม่เข้าใจว่าทำไมประเทศไทยต้อง ขึ้นศาลโลก ผู้เขียนจะขออธิบายช่องทางการยอมรับเขตอำนาจศาลโลกเสียก่อนว่ามีวิธีการใดบ้าง การยอมรับเขตอำนาจศาลโลกนั้นทำได้อยู่สามประการคือ

ประการแรก การยอมรับเขตอำนาจการพิจารณาคดี โดยการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาใดอนุสัญญาหนึ่ง ซึ่งกำหนดว่า หากมีปัญหาในการตีความสนธิสัญญา ให้ศาลโลกเป็นผู้พิจารณา

ประการที่สอง ประเทศคู่พิพาทตกลงทำความตกลงยอมรับเขตอำนาจศาลโลกเป็นเฉพาะกรณีๆ ไป กล่าวคือ เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นมาแล้ว รัฐคู่พิพาทได้ทำสนธิสัญญายอมรับเขตอำนาจศาลเฉพาะข้อพิพาทนั้น และ

ประการที่สาม รัฐได้ทำคำประกาศฝ่ายเดียวยอมรับเขตอำนาจศาล ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจที่รัฐกำหนดไว้

ประเด็นเรื่องการยอมรับเขตอำนาจศาลโลก (ทั้งศาลโลกเก่าและใหม่) ของประเทศไทยนั้น เป็นประเด็นที่คนไทยไม่มีใครได้กล่าวถึง อาจเป็นเพราะว่าเป็นประเด็นข้อกฎหมายมากเกินไป ประชาชนทั่วไปจึงไม่ค่อยได้สนใจ

อีกทั้งทางการก็มิได้ชี้แจงประเด็นนี้ต่อสาธารณชน มากนักทั้งๆ ที่ประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างมาก และเป็นประเด็นที่หากมีการกล่าวถึงในวงกว้างแล้วก็อาจมีผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องได้ แต่เนื่องจากประเด็นนี้สำคัญ ผู้เขียนจึงมีอาวश्यकต้องที่จะข้ามไปได้จึงขอกกล่าวถึง ดังนี้

ประเทศไทยได้ทำคำประกาศยอมรับเขตอำนาจของศาลโลก ทั้งหมด 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับแรกทำเมื่อวันที่ 20 กันยายน ค.ศ.1929 และเริ่มมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม ในปี ค.ศ.1930 โดยคำประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลโลกเก่าซึ่งชื่ออย่างเป็นทางการคือ "ศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ" (Permanent Court of International Justice : PCIJ) เป็นเวลา 10 ปี

ฉบับที่สอง รัฐบาลไทยทำคำประกาศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ "ต่ออายุ" (renew) เขตอำนาจศาลโลกเก่า โดยคำประกาศฉบับที่สองนี้ทำเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ.1940 โดยคำประกาศที่สองนี้เริ่มมีผลใช้บังคับวันที่ 9 พฤษภาคม ค.ศ.1940

ฉบับที่สาม รัฐบาลไทยทำเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ.1950 ซึ่งหลังจากที่คำประกาศฉบับที่สอง (ที่ต่ออายุคำประกาศฉบับแรก) หมดอายุเป็นเวลา 14 วัน

มีข้อสังเกตที่น่าสนใจและเป็นประเด็นข้อกฎหมายที่ฝ่ายไทยนำมาอ้างก็คือ ศาลโลกเท่านั้น ได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 19 เมษายน ค.ศ.1946 และตามธรรมนูญของศาลโลกใหม่ที่มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า "ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ" (International Court of Justice : ICJ) นั้นมาตรา 36 วรรค 5 ได้กำหนดว่า ให้การยอมรับเขตอำนาจ "ศาลโลกเก่า" โอนถ่ายไปยัง "ศาลโลกใหม่" หากว่า คำประกาศนั้นยังมีผลใช้บังคับอยู่หรือกล่าวง่ายๆ คือ ยังไม่ขาดอายุนั่นเอง ข้อต่อสู้เกี่ยวกับการคัดค้านเขตอำนาจศาลโลกใหม่ที่ทนายความฝ่ายไทยต่อสู้ในชั้นของการคัดค้านเขตอำนาจของศาลโลกใหม่นั้นมีว่า คำประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลโลกเก่าได้ยุติลงอันเป็นผลมาจากการสิ้นสุดของศาลโลกเก่า ดังนั้น คำประกาศต่ออายุเขตอำนาจศาลโลกเก่าเมื่อวันที่ 20 เมษายน ค.ศ.1950 จึงไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไป อีกทั้งคำประกาศดังกล่าวมิใช่คำประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลโลกใหม่ ดังนั้น ศาลโลกใหม่จึงไม่มีเขตอำนาจ แต่ข้อต่อสู้นี้อ่อนมาก ศาลโลกเห็นว่า คำประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลฉบับที่สามที่รัฐบาลไทยทำเมื่อวันที่ 20 เมษายน ค.ศ.1950 นั้น ไม่สามารถใช้เป็นเหตุผลในการต่ออายุยอมรับเขตอำนาจศาลโลกเก่าได้ เพราะที่คำประกาศฉบับที่สามนี้ ทำหลังจากที่คำประกาศฉบับที่สองหมดอายุแล้วสองอาทิตย์ ศาลโลกเห็นว่า สิ่งที่จะต่ออายุได้นั้น สิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่ยังมีอยู่ มิใช่เป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่อีกต่อไปแล้ว อีกทั้งรัฐบาลไทยก็รู้ดีว่าขณะที่ทำคำประกาศฉบับที่สามนั้นทำหลังจากที่ศาลโลกเก่าได้สิ้นสุดลงแล้วกว่าสี่ปี (ศาลโลกเก่าสลายตัวเมื่อปี ค.ศ.1946 แต่คำประกาศฉบับที่สามทำเมื่อปี ค.ศ.1950) ข้ออ้างของประเทศไทยจึงฟังไม่ขึ้น ประเด็นต่อไปมีว่า ในเมื่อคำประกาศฉบับที่สามฟังไม่ได้ว่าเป็นคำประกาศต่ออายุยอมรับเขตอำนาจ ศาลโลกเก่าแล้ว ผลในทางกฎหมายของคำประกาศฉบับที่สามคืออะไร ศาลโลกเห็นว่า คำประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลฉบับที่สามเป็นคำประกาศใหม่ ที่แยกเป็นเอกเทศออกจากคำประกาศฉบับแรกและฉบับที่สอง และหากพิจารณาเนื้อหาของคำประกาศที่สามแล้ว ศาลโลกเห็นว่า เป็นการประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลโลกใหม่ โดยอิงเงื่อนไขจากคำประกาศฉบับแรก ดังนั้น ศาลโลกจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ศาลโลกมีเขตอำนาจพิจารณาข้อพิพาทที่รัฐบาลกัมพูชาฟ้องรัฐบาลไทย ข้อต่อสู้ทางกฎหมายของฝ่ายไทยฟังไม่ขึ้น

ประเด็นเรื่องเนื้อหาของข้อพิพาท

คำร้องของกัมพูชาที่สำคัญที่ทำให้ศาลโลกวินิจฉัยคือประเด็นที่ว่า กัมพูชามีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนอันเป็นที่ตั้งของปราสาทพระวิหาร การนำเสนอพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายนั้น มีดังนี้

ฝ่ายไทยเสนอว่า หากพิจารณาตามสนธิสัญญาที่สยามทำกับประเทศฝรั่งเศส (ขณะนั้นประเทศฝรั่งเศสปกครองกัมพูชา) เมื่อปี ค.ศ.1904 ซึ่งตามสนธิสัญญาจะใช้ "สันปันน้ำ" (watershed) ปราสาทพระวิหารจะอยู่ฝั่งไทย แต่หากพิจารณาตามแผนที่ ปราสาทพระวิหารจะอยู่ฝั่งกัมพูชา ขอ

อธิบายตรงนี้เลยว่าหลังจากที่มีการทำสนธิสัญญาทวิภาคีในปี ค.ศ. 1904 ทั้งสองฝ่ายได้ตั้งคณะกรรมการผสมขึ้น และไม่นานนัก คณะกรรมการชุดนี้ก็ได้ทำงานอีกต่อไป ต่อมา ฝ่ายไทยได้ร้องขอให้ประเทศฝรั่งเศสจัดทำแผนที่ขึ้น ข้อสังเกตเกี่ยวกับแผนที่เจ้าปัญหาฉบับนี้ มีดังนี้

ประการแรก แผนที่นี้เป็นการร้องขอจากฝ่ายไทยให้ประเทศฝรั่งเศสทำขึ้น แผนที่นี้ทำขึ้นที่กรุงปารีส การที่ประเทศร้องขอให้ประเทศฝรั่งเศสทำขึ้นนั้นเป็นเพราะว่าในขณะนั้น ประเทศไทยยังขาดผู้เชี่ยวชาญในการทำแผนที่

ประการที่สอง การปักปันเขตแดนแล้วลงมาตราส่วนลงในแผนที่เป็นการกระทำฝ่ายเดียวของประเทศฝรั่งเศส โดยที่ฝ่ายไทยไม่มีส่วนร่วมเลย

ประการที่สาม การทำแผนที่นี้ไม่เกี่ยวกับคณะกรรมการผสมแต่อย่างใด ในประเด็นนี้ผู้พิพากษาพิสดมอริสซึ่งเป็นหนึ่งในองค์คณะกล่าวว่า คณะกรรมการผสมไม่เคยแม้แต่จะ "เห็น" แผนที่นี้ อย่างไรก็ตาม "รับรอง" เลย เป็นการร้องขอฝ่ายเดียวจากรัฐบาลไทย

ประการที่สี่ เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดและเป็นเหตุผลสำคัญที่ศาลโลกวินิจฉัยให้ประเทศไทยแพ้ก็คือ แม้ประเทศไทยจะไม่มีส่วนในการทำแผนที่ แต่ประเทศไทยก็ไม่เคยคัดค้านหรือประท้วงเกี่ยวกับความถูกต้องของแผนที่ ทั้งๆ ที่ประเทศไทยมีโอกาสอยู่หลายครั้งที่จะหักท้วงหรือประท้วงถึงความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของแผนที่ โอกาสที่จะประท้วงความไม่ถูกต้องของแผนที่ เช่น กรณีการเจรจาทำสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์และการเดินเรือกับประเทศฝรั่งเศสที่ทำขึ้นในปี ค.ศ. 1925-1937 แต่ไทยก็มิได้หักท้วง ซึ่งศาลโลกเห็นว่า การนิ่งเฉยของประเทศไทยเป็นเวลานานเท่ากับเป็นการยอมรับความถูกต้องของแผนที่แล้ว จะมาปฏิเสธในภายหลังนั้น ไม่อาจกระทำได้ เป็นการปิดปากประเทศไทยว่าจะมาปฏิเสธความผิดพลาดของแผนที่ไม่ได้

ยิ่งไปกว่านั้น ทางของไทยเองยังได้ทำแผนที่ใช้ขึ้นเองอีกด้วยในปี ค.ศ. 1937 โดยแผนที่ที่เจ้าหน้าที่ของไทยเป็นผู้จัดทำ ได้แสดงว่าปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในดินแดนของกัมพูชา ประเด็นนี้ไทยอ้างว่า แผนที่ที่ไทยทำขึ้นเองฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการทหารเป็นการภายในเท่านั้น แต่ศาลโลกไม่เห็นด้วยกับข้ออ้างของไทยในประเด็นนี้ เหตุผลประการหนึ่งที่ศาลโลกเห็นว่าประเทศไทยยอมรับอำนาจอธิปไตยของกัมพูชาเหนือที่ตั้งปราสาทพระวิหารก็คือ การที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ไปเยือนกิ่งเป็นทางการที่ปราสาทพระวิหาร ในครั้งนั้น กองทหารฝรั่งเศสได้ตั้งกองทหารเกียรติยศรับการเสด็จอย่างเต็มที่ และยังชักธงชาติของประเทศฝรั่งเศสด้วย ซึ่งศาลโลกเห็นว่า เท่ากับประเทศไทยยอมรับอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารว่าเป็นของกัมพูชา (ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส) อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ ผู้พิพากษาศาลโลกท่านหนึ่งคือ ท่านเวลลิงตัน คู ซึ่งเป็นตุลาการเสียงข้างน้อยได้ทำความเข้าใจว่า ในเวลานั้นกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยแล้ว แต่ดำรงตำแหน่งนอกราชบัณฑิตยสถาน

แห่งประเทศไทย อีกทั้งพระองค์ยังตรัสว่า การมาเยือนปราสาทพระวิหารนี้ไม่เกี่ยวกับการเมือง นอกจากนี้ สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ไทยแพ้คดีอาจเป็นผลมาจากการตั้งรูปคดีที่ผิดพลาดมา ตั้งแต่ต้น แทนที่ประเทศไทยจะปฏิเสธความผิดพลาดของแผนที่ ควรรับประเด็นเรื่องแผนที่ แล้วยกข้อต่อสู้ว่า ในกรณีที่ข้อความในสนธิสัญญาที่ให้ใช้ "สันปันน้ำ" แข็งกับ "แผนที่" ในกรณีนี้ให้ถือว่าข้อความในสนธิสัญญามีค่าบังคับเหนือกว่า ซึ่งอนุสัญญาแวร์ซายส์ มาตรา 29 ก็มีข้อความทำนองนี้ อีกทั้งก็มีคดีที่ศาลตัดสินให้ความน่าเชื่อถือของสนธิสัญญายิ่งกว่าแผนที่

หลังจากที่ไทยแพ้คดี นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศเวลานั้นกล่าวทำนองว่าศาลโลกนำหลักกฎหมายที่ไม่ชัดเจนมาตัดสินคดี ที่น่าคิดก็คือ ทำไมนายฝ่ายไทยไม่ทราบ หรือว่า "หลักกฎหมายปิดปาก" หรือ "การนิ่งเฉย" นั้น ศาลโลกหรืออนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศเคยนำมาใช้หลายคดีแล้ว อีกทั้งนักกฎหมายระหว่างประเทศก็ยังได้เขียนบทความเรื่อง "หลักกฎหมายปิดปากที่ใช้ในศาลระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ของหลักกฎหมาย ดังกล่าวกับการนิ่งเฉย" (Estoppel before Internationals and Its Relation to Acquiescence) เขียนโดยนักกฎหมายระหว่างประเทศชื่อ Bowett ลงในวารสาร British Yearbook of International Law ปี ค.ศ. 1957 และบทความชื่อ "หลักกฎหมายปิดปากในกฎหมายระหว่างประเทศ" โดย McGibbon ในวารสาร International and Comparative Law Quarterly ปี 1958 ซึ่งตีพิมพ์ก่อนที่ศาลโลกจะตัดสินประมาณ 3-4 ปี ไม่อาจคาดการณได้แน่ชัดว่าฝ่ายไทยได้เคยอ่านบทความนี้หรือไม่ แต่ไม่ว่าฝ่ายไทยจะได้เคยอ่านบทความนี้หรือไม่ก็ตาม ประเด็นที่น่าคิดก็คือ ทัศนคติของฝ่ายไทยน่าจะยอมรับถึงหลักกฎหมายปิดปากเป็นอย่างดี เพราะหลักว่าด้วย "การถูกการตัดสิทธิ" (Preclusion) หรือ "การนิ่งเฉย" อาจเทียบได้หรือมีผลเท่ากับ "หลักกฎหมายปิดปาก" อันเป็นหลักกฎหมายอังกฤษ หรือ แองโกลแซกซอน

สรุปเหตุผลที่แท้จริงที่ประเทศไทยเสียปราสาทพระวิหารคือ การยอมรับความคลาดเคลื่อนของแผนที่อันเป็นผลมาจากการทำแผนที่ฝ่ายเดียวของ เจ้าหน้าที่ฝรั่งเศส ซึ่งศาลโลกเห็นว่า หลังจากที่ทำสนธิสัญญาประเทศสยามอยู่ในฐานะที่จะคัดค้านความไม่ถูกต้องของ แผนที่ได้หลายครั้ง แต่ก็มิได้คัดค้าน จึงปิดปากประเทศสยามว่าต่อมาจะปฏิเสธความไม่ถูกต้องของแผนที่ไม่ได้

หากประเทศไทยจะเสียดินแดนอีกครั้งคงไม่ใช่เพราะนำข้อมูลการต่อสู้ทาง กฎหมายคดีความเอาไปขายให้กับประเทศเพื่อนบ้านหรือเกิดจากความไม่รักชาติ ไม่สามัคคีอย่างที่คนไทยหลายคนเข้าใจกัน (ซึ่งรวมถึง พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ด้วย) แต่เกิดจากความไม่รอบคอบ ความประมาท และไม่รู้จักหน้าที่ของตนเองมากกว่า เหมือนกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับสามจังหวัดภาคใต้ของเรา (ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, 2553)

4.1.4 การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน คือ นายวิระยุทธ ดวงแก้ว กำนันตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ กล่าวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดความเปลี่ยนแปลงจากในอดีตอย่างมากไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ คือ คนในชุมชนที่ประกอบอาชีพบริการด้านการท่องเที่ยวต้องตกงาน ทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชนย่ำแย่ลง ด้านสังคม คือ ทำให้คนในชุมชนเกิดความวิตกกังวลถึงผลจากการปะทะกันของทหาร ด้านวัฒนธรรม คือ ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป และด้านสิ่งแวดล้อม คือ เกิดความเสียหายต่อบ้านเรือนและทรัพย์สินของคนในชุมชน ซึ่งกำนันวิระยุทธยังต้องการให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวปราสาทเขาพระวิหารดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยอาจสร้างงานเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชนที่กำลังเดือดร้อนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องอุปโภคบริโภค น้ำประปา ไฟฟ้า ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้มีสภาพที่ใช้การได้ดี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลด้านความปลอดภัยและฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพื่อลดความตึงเครียดของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในปัจจุบันเกิดความเปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งเมื่อก่อนจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมปราสาทเขาพระวิหารเป็นจำนวนมาก ทำให้คนในชุมชนที่มีอาชีพหลักในการทำเกษตรกรรมมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอาชีพเสริม แต่ในปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ร้านค้าบริเวณอุทยานจะได้รับผลกระทบมากที่สุดเพราะต้องปิดกิจการ เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวมาจับจ่ายซื้อของที่ระลึกเช่นเดิม และร้านจำหน่ายสินค้าริมถนนระหว่างทางไปอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ก็ต้องปิดกิจการลง ทำให้คนในชุมชนต้องเดินทางไปหางานทำให้อำเภอหรือต่างถิ่น ผลกระทบต่อสภาพสังคม คือ จากการรักษาความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่ว่าจะเป็นตำรวจ และทหารอย่างเข้มงวด ทำให้คนในชุมชนเกิดความตึงเครียด และทำให้คนในชุมชนบางส่วนต้องอพยพไปอยู่ในอำเภอ บางส่วนต้องทิ้งบ้านเรือนและสัตว์เลี้ยงไว้ ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม คือ จากเดิมที่มีนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนสามารถเดินทางเข้าออกประเทศไทยและกัมพูชาทำให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรมของแต่ละชาติ ผสมผสานเป็นวัฒนธรรมของชุมชน มีความรักใคร่เป็นบ้านพี่เมืองน้อง แต่ในปัจจุบันจากความขัดแย้งทางการเมืองส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมของชุมชน ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ต่างไปจากเดิม ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม คือ จากการเหตุการณ์ปะทะกันของทหารทำให้เกิดความเสียหายต่อบ้านเรือน ทรัพย์สิน และไร่นาสวนของคนในชุมชน ทางกลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่นต้องการให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวปราสาท

เขาพระวิหารดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่น พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการสร้างอาชีพใหม่ๆ เพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนที่เดือดร้อน การประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางมามากขึ้น เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนนักศึกษาในชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มอาสาสมัครในการเป็นยุวมัคคุเทศก์ของชุมชน สรุปได้ว่า จากการพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ส่งผลกระทบต่อชุมชนมาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมปราสาทเขาพระวิหารเป็นจำนวนน้อยมาก แต่ในช่วงวันหยุดเทศกาลจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เพราะส่วนมากจะเข้าใจว่าอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารปิดทำการ กลุ่มนักเรียนนักศึกษาเห็นว่า อยากให้ปัญญาคติและมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาอย่างต่อเนื่อง โดยอยากให้มีการพัฒนาทางด้านสภาพภูมิทัศน์ให้สวยงาม มีการทำป้ายอธิบายหรือแนะนำนักท่องเที่ยว และอยากให้องค์กรที่รับผิดชอบเข้ามาเร่งพัฒนาสภาพบ้านเมืองให้กลับคืนสู่สภาพปกติ เนื่องจากคนในชุมชนเกิดความเดือดร้อนจากปัญหาความขัดแย้งนี้ และทำการประชาสัมพันธ์ชี้แจงข้อเท็จจริงแก่นักท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและชัดเจน ผลกระทบในด้านต่างๆคือ สภาพเศรษฐกิจของชุมชน การค้าขายบริเวณแหล่งท่องเที่ยวซบเซา คนในชุมชนบริเวณชายแดนขาดรายได้ ผลกระทบต่อสภาพสังคม คือ คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวยังไม่เกิดความมั่นใจในความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและการเดินทางมาท่องเที่ยว ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม คือ จากที่เคยไปมาหาสู่นับถือกันแบบพี่น้อง ก็ต้องเป็นศัตรูและเกิดความขัดแย้งกัน ทางด้านสิ่งแวดล้อม คือ จากที่เคยปิดบริเวณปราสาทเขาพระวิหาร จึงทำให้เกิดสภาพภูมิทัศน์ที่ไม่สวยงาม มีหญ้าขึ้นรก ทำให้สิ่งแวดล้อมรอบๆ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวไม่สวยงาม จึงควรปรับตกแต่งให้สวยงามมากขึ้น ซึ่งกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในทางที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจในความปลอดภัย และเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อทำให้เศรษฐกิจในชุมชนกลับมาดีเหมือนเดิม

ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้เพียงบริเวณผามออีแดงเท่านั้น และอนุญาตให้เข้าไปเพียงช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ มีการรักษาความปลอดภัยจากทหารอย่างเข้มงวด ทำให้คนในชุมชนประสบปัญหาว่างงาน ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวจำนวนน้อย อีกทั้งยังประสบปัญหาจากการปะทะกันของทหารทำให้บ้านเรือนของคนในชุมชนเกิดความเสียหาย และคนในชุมชนบางส่วนต้องอพยพออกจากบ้านเรือนเพื่อไปอาศัยอยู่ในที่ปลอดภัย การจัดการด้านการท่องเที่ยวนั้น ต้องมีการรักษาความปลอดภัยจากทหารอย่างเข้มงวดระหว่างทางไปยังอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารจะมีด่านรักษาความปลอดภัยของทหารหลายจุด ซึ่ง

นักท่องเที่ยวจะต้องให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ทหาร ในการเดินทางเข้าไปในบริเวณ นอกจากนั้น ภายในอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารยังมีเจ้าหน้าที่ทหารคอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเยี่ยมชมได้ อำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องใช้ความระมัดระวัง เช่น บริเวณภาพสลักนูนต่ำ ซึ่งเป็นบริเวณหน้าผาได้ผามออีแดง โดยมีทางเดินเท้าสำหรับเดินลงไปเที่ยวชม ก็จะมีเจ้าหน้าที่คอยรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว และบริเวณเขตแดนฝั่งไทยที่สามารถใช้กล้องส่องทางไกลของทหารในการสังเกตบริเวณโดยรอบของปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งทางกัมพูชาได้ให้ชาวบ้านมาตั้งรกรากอยู่รอบๆบริเวณนั้น ทำให้ทางขึ้นเขาพระวิหารฝั่งไทยยังไม่สามารถเปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปได้ และมีเจ้าหน้าที่ทหารของไทยรักษาการณ์ เฝ้าระวัง และดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด จากเหตุการณ์กรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารนี้ ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างมาก ซึ่งทางคนในชุมชนต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน

ภาพที่ 4.4 ร้านจำหน่ายสินค้าที่ได้รับผลกระทบบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จูริชญา มณีเนตร, 2554)

ภาพที่ 4.5 บริเวณทางเข้าอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร
(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร, 2554)

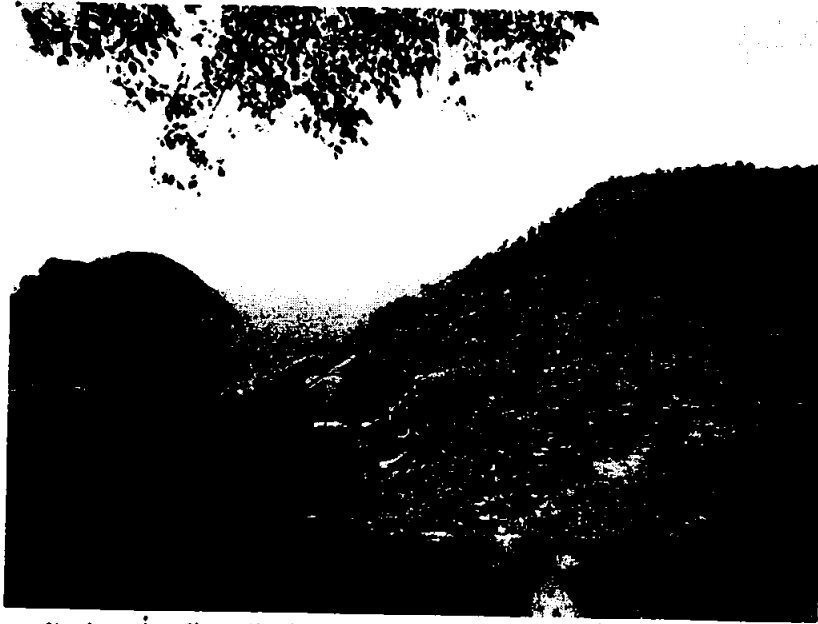
ภาพที่ 4.6 เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องพื้นที่ทับซ้อนแก่นักท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร
(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร, 2554)

ภาพที่ 4.7 ปราสาทเขาพระวิหารในพื้นที่ของประเทศไทย
(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ศศ.คร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)

ภาพที่ 4.8 ปราสาทเขาพระวิหาร
(ที่มา: <http://www.kanid.com/phavihan.html>)

ภาพที่ 4.9 นักท่องเที่ยวต้องใช้กล้องส่องทางไกลของทหารเพื่อชมปราสาทเขาพระวิหาร
(ดร.นงคินี จันทรจรัส, ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร, 2554)

ภาพที่ 4.10 ที่ตั้งของทหารบริเวณพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารเขตประเทศไทย
(ดร.นงคินี จันทรจรัส, ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร, 2554)

4.2 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร
ในการศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณี
ปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ คณะผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือ
แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	197	49.25
หญิง	203	50.75
รวม	400	100.00
2. อายุ		
ต่ำกว่า 21 ปี	81	20.25
21-30 ปี	87	21.75
31-40 ปี	64	16.00
41-50 ปี	115	28.75
51-60 ปี	43	10.75
60 ปี	10	2.50
รวม	400	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	188	47.00
มัธยมศึกษา	91	22.75
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	54	13.50
ปริญญาตรี	61	15.25
สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.50
รวม	400	100.00

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. สถานภาพสมรส		
โสด	145	36.25
สมรส	243	60.75
หย่าร้าง	12	3.00
อื่นๆ	0	0
รวม	400	100.00
5. อาชีพ		
เกษตรกร	180	45.00
นักเรียน/นักศึกษา	36	9.00
ค้าขาย	82	20.50
รับจ้าง	51	12.75
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	51	12.75
อื่นๆ	0	0
รวม	400	100.00
6. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	61	15.25
5,000 - 10,000 บาท	104	26.00
10,001 - 20,000 บาท	144	36.00
20,001 - 30,000 บาท	70	17.5
มากกว่า - 30,000 บาท	21	5.25
รวม	400	100.00
7. ตำแหน่งการเป็นผู้นำชุมชน		
ไม่มีตำแหน่ง	275	68.75
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	10	2.50
สมาชิก อบต.	34	8.50
คณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ	81	20.25
อื่น ๆ	0	0
รวม	400	100.00

การศึกษาสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 49.25 เพศหญิง ร้อยละ 50.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 28.75 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.75 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 45.00 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 36.0 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งการเป็นผู้นำชุมชน ร้อยละ 68.75

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

ตารางที่ 4.2 แสดงภาพรวมของค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D	ระดับความสำคัญ
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว	4.09	0.77	มาก
2. การให้ข้อมูลที่จำเป็นหรือปัญหาที่พบแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้นำชุมชนในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	4.19	0.77	มาก
3. การร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหากรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา	4.24	0.79	มากที่สุด
3. การร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยว	4.24	0.73	มากที่สุด
4. การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ท้องถิ่นกำหนดขึ้น	4.72	0.49	มากที่สุด
5. การรณรงค์และร่วมดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในแหล่งท่องเที่ยว	4.30	0.81	มากที่สุด
6. การเข้าร่วมกิจกรรมงานเทศกาลประเพณีต่างๆ	4.36	0.64	มากที่สุด
7. การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การแสดง การละเล่นพื้นเมือง	3.69	0.81	มาก
8. การเข้าร่วมบูรณะ ซ่อมแซม และก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	4.07	0.67	มาก

ตารางที่ 4.2 แสดงภาพรวมของค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D	ระดับความสำคัญ
9. การร่วมรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์บอกกล่าวให้นักท่องเที่ยว รมั้ควระวังในการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม	4.39	0.79	มากที่สุด
10. การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์รักษาความสะอาด ความสวยงาม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน	3.76	0.66	มาก
11. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมกิจกรรมสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว	4.09	0.77	มาก
รวม	4.55	0.79	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารในภาพรวม พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ท้องถิ่นกำหนดขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมาชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์บอกกล่าวให้นักท่องเที่ยว รมั้ควระวังในการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การแสดง การละเล่นพื้นเมือง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69

3. ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสอบถามแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ของ Likert ที่มีข้อความเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่

- 3.1 ด้านเศรษฐกิจ
- 3.2 ด้านสังคม
- 3.3 ด้านวัฒนธรรม
- 3.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.3 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะของผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. การประกอบอาชีพหลัก อาชีพรอง	4.74	0.60	มากที่สุด
2. รายได้จากการประกอบอาชีพหลัก	4.87	0.37	มากที่สุด
3. รายได้ต่อปีของครอบครัว	4.86	0.35	มากที่สุด
4. การใช้จ่ายในครอบครัว	4.76	0.53	มากที่สุด
5. ภาวะการออมของครอบครัว	4.54	0.75	มากที่สุด
6. ภาวะหนี้สินในครอบครัว	4.38	0.82	มากที่สุด
7. มูลค่าราคาที่ดินในชุมชน	4.91	0.33	มากที่สุด
8. การว่างงานของสมาชิกในครอบครัว	4.94	0.27	มากที่สุด
9. การอพยพแรงงานไปทำงานนอกชุมชน	4.84	0.51	มากที่สุด
10. ทรัพย์สินและสิ่งอำนวยความสะดวก	4.89	0.41	มากที่สุด
11. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	4.88	0.34	มากที่สุด
12. สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา และถนน	4.85	0.43	มากที่สุด
13. ปัญหาทางเศรษฐกิจ	4.81	0.49	มากที่สุด
รวม	4.79	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การว่างงานของสมาชิกในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.94 รองลงมาคือ มูลค่าราคาที่ดินในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และภาวะหนี้สินในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.38

3.2 ด้านสังคม

ตารางที่ 4.4 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสังคม

ลักษณะของผลกระทบด้านสังคม	$\bar{x}$	S.D	แปลความ
1. การท่องเที่ยวสร้างงานสร้างอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน	4.38	0.72	มากที่สุด
2. การท่องเที่ยวนำความเจริญมาสู่หมู่บ้าน	4.72	0.49	มากที่สุด
3. ความร่วมมือของชุมชน	4.40	0.53	มากที่สุด
4. การท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น	4.29	0.82	มากที่สุด
5. การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม โจรผู้ร้าย	4.15	0.66	มาก
6. การท่องเที่ยวทำให้การศึกษาของประชาชน ไม่สูงขึ้นเพราะต้องการให้บุตรออกมาทำงาน	3.85	0.80	มาก
7. การท่องเที่ยวทำให้คนท้องถิ่นถูกแย่งงาน จากคนต่างถิ่น	4.05	0.76	มาก
8. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเล่นการพนัน และเสพยาเสพติด	3.59	0.67	มาก
9. การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการขาย บริการทางเพศและการมั่วสุมทางเพศ	3.26	0.75	ปานกลาง
รวม	4.07	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยว นำความเจริญมาสู่หมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.72 รองลงมาคือ ความร่วมมือของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการขายบริการทางเพศและการมั่วสุมทางเพศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.26

3.3 ด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 4.5 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านวัฒนธรรม

ลักษณะของผลกระทบด้านสังคม	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. การใช้ภาษาถิ่น	3.67	0.71	มาก
2. อาหารท้องถิ่น	3.68	0.83	มาก
3. ที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิม	3.68	0.76	มาก
4. การเคร่งครัดในพิธีกรรมทางศาสนา	3.66	0.77	มาก
5. คนตรีและการแสดงของท้องถิ่น	3.64	0.76	มาก
6. สินค้าและของที่ระลึกของท้องถิ่น	4.08	0.83	มาก
7. วิธีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม	4.09	0.76	มาก
8. การดำรงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่นงานบุญและเทศกาลต่าง ๆ	3.90	0.73	มาก
9. การท่องเที่ยวทำให้ความศรัทธาและความเชื่อดั้งเดิมเสื่อม	3.99	0.65	มาก
10. การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับชีวิต	3.72	0.69	มาก
รวม	3.81	0.74	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วิธีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.09 รองลงมาคือ สินค้าและของที่ระลึกของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และคนตรีและการแสดงของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.64

3.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.6 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสิ่งแวดล้อม

ลักษณะของผลกระทบด้านสังคม	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. การท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านรักษาและหวงแหนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	3.70	0.72	มาก
2. การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม	3.78	0.72	มาก
3. การท่องเที่ยวทำให้เกิดมลภาวะด้านอากาศเป็นพิษ	3.62	0.78	มาก
4. การท่องเที่ยวทำให้เกิดมลภาวะด้านเสียง	3.67	0.78	มาก
5. การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาด้านกลิ่น	3.64	0.77	มาก
6. การท่องเที่ยวทำให้ขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น	3.73	0.77	มาก
7. การท่องเที่ยวทำให้เกิดมีสิ่งปลูกสร้างที่บดบังทัศนียภาพอันสวยงาม	3.67	0.78	มาก
8. การท่องเที่ยวส่งผลให้จราจรติดขัด	3.64	0.77	มาก
9. ความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	3.73	0.77	มาก
รวม	3.68	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.78 รองลงมาคือ ความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และการท่องเที่ยวทำให้เกิดมลภาวะด้านอากาศเป็นพิษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.62

4.3 แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

จากการจัดประชุมกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างชุมชน หลังจากศาลโลกได้พิพากษาเกี่ยวกับคดีเขาพระวิหาร เกี่ยวกับแนวทางในพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่า สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนา แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

ด้านเศรษฐกิจ

- การส่งเสริมให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและพัฒนาคุณภาพมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชน
- การปรับปรุงพัฒนาสินค้าพื้นเมืองรวมถึงการบริการให้มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์ เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว
- การร่วมมือกันของชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่อุทยานปราสาทเขาพระวิหารอย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาและปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวยังสามารถเดินทางไปได้ ให้มีความสะดวกสบาย และมีความปลอดภัยมากขึ้น

ด้านสังคม

- การจัดการ ควบคุม และดำเนินการในการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาบริเวณอุทยานแห่งชาติปราสาทเขาพระวิหาร
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลป้องกันและแจ้งข่าวอาชญากรรม หรือแจ้งข่าวความขัดแย้งจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว
- ปลูกฝังให้ลูกหลานมีความรักและสามัคคีกัน และร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวและป้องกันอันตรายที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของชุมชน

ด้านวัฒนธรรม

- การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านภูมิซรอล อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
- การปรับเปลี่ยนกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของคนในชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม

- รณรงค์ให้ชุมชนและเยาวชนมีจิตสำนึกในการหวงแหนและรักษาสิ่งแวดล้อม

- การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว
- การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษา ทำนุบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มีสภาพที่ดีอยู่เสมอ
- จัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งปี เพื่อการดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายงานการวิจัย เรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร เพื่อศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และนักเรียน นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างสำหรับการจัดประชุม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างสำหรับแบบสอบถาม ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านภูมิจรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 400 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ประเภท คือ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และนักเรียน นักศึกษาในเขตหมู่บ้านภูมิจรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เกี่ยวกับพัฒนาการทางการท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร การใช้แบบสอบถามกับประชาชนในเขตหมู่บ้านภูมิจรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร และผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต และสภาพสังคมของชุมชนในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และการจัดประชุมกลุ่มจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น กลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างชุมชน หลังจากศาลโลกได้พิพากษาเกี่ยวกับคดีเขาพระวิหาร โดยมีผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

รายงานการวิจัย เรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 สภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร

ข้อมูลทั่วไป

อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอจำปาสัก จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่ประมาณ 81,250 ไร่ หรือ 130 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา ถนนและบันไดทางขึ้นสู่ปราสาทเขาพระวิหารทางด้านบริเวณผามออีแดง ท้องที่ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร จัดได้ว่าสะดวกที่สุด

แหล่งท่องเที่ยว

ผามออีแดง นับเป็นสถานที่ตรงจุดชายแดน ประเทศไทยติดต่อกับประเทศกัมพูชา ใกล้ทางขึ้นสู่ปราสาทเขาพระวิหาร มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นจุดชมวิว ทิวทัศน์

ปราสาทโคกตวล เป็นศาสนสถานแบบขอมหลังเดียว ตั้งอยู่ตรงชายแดนประเทศไทย อยู่ห่างจากหน้าผาประมาณ 300 เมตร

ภาพสลักนูนต่ำ เป็นศิลปะแบบโบราณที่น่าสนใจซึ่งแกะสลักนูนต่ำ เป็นภาพเทพ 3 องค์ อยู่บริเวณหน้าผาได้ผามออีแดง

สระตราว หรือ สระกราว เป็นแหล่งน้ำซึ่งไหลมาจากเขาพระวิหาร อยู่บริเวณเชิงเขาชาวบ้านเรียก "บาราย"

น้ำตกและถ้ำขุนศรี น้ำตกตั้งอยู่เหนือถ้ำขุนศรีขึ้นไปสูง 3 ชั้น ทางด้านทิศตะวันตกของสระตราวใกล้เส้นทางเดินสู่ปราสาทเขาพระวิหาร

น้ำตกห้วยตา เป็นน้ำตกขนาดเล็กอยู่บริเวณ เส้นทางขึ้นผามออีแดง

เขาสันตะโสม เป็นหน้าผาติดแนวชายแดน ประเทศไทยสามารถมองเห็นผามออีแดงและปราสาทเขาพระวิหารได้ชัดเจน มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นจุดชมพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า

เขื่อนห้วยขนุน เป็นอ่างเก็บน้ำชลประทานและที่ตั้งหน่วยพิทักษ์ อุทยานแห่งชาติ มีทิวทัศน์สวยงาม เหมาะแก่การพักผ่อน เที่ยวชมธรรมชาติและเข้าช้ชายกางเดินที่พักรวม (อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร, ม.ป.ป.)

ลักษณะสำคัญของปราสาทเขาพระวิหาร

บันไดหินด้านหน้าของปราสาท บันไดหินด้านหน้าเป็นทางเดินขึ้นลงขนาดใหญ่ อยู่ทางทิศเหนือของตัวปราสาท ลาดตามไหล่เขา

สะพานนาคราช สะพานนาคราช หรือ ลานนาคราช อยู่ทางทิศใต้ของบันไดหินด้านหน้า ไปด้วยแผ่นหินเรียบ

โคปุระ ชั้นที่ 1 โคปุระชั้นที่ 1 สร้างเป็นศาลาจตุรมุข รูปทรงกากบาท ไม่มีฝาผนังกัน มีแต่บันไดและซุ้มประตูทั้ง 4 ทิศ สร้างอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมย่อมุมบันไดทางขึ้นโคปุระ ชั้นที่ 1 ทางทิศเหนือ เป็นบันไดหินมีลักษณะค่อนข้างชัน

ทางดำเนิน ด้านทิศใต้ของโคปุระชั้นที่ 1 มีลักษณะเป็นทางเดินขนาดใหญ่ ไปด้วยหินศิลาทราย

สระสงฆ์ สระสงฆ์ทางด้านทิศตะวันออกของทางดำเนินห่างออกไป 12.40 เมตร จะพบสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดกว้าง 16.80 เมตร ยาว 37.80 เมตร กรุด้วยท่อนหินเป็นชั้น ๆ มีลักษณะเป็นขั้นบันได

โคปุระ ชั้นที่ 2 โคปุระชั้นที่ 2 สร้างเป็นศาลาจตุรมุข มีกำแพงด้านทิศใต้เพียงด้านเดียว อยู่บนไหล่เขาทางทิศเหนือของประตูชั้นที่ 2 บริเวณพื้นราบของเส้นทางดำเนิน และสองข้างทางขึ้นลงของบันได จะพบรอยสกัดลงในพื้นศิลา มีลักษณะเป็นหลุมกลม ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณฟุตเศษ ๆ เป็นหลุมสำหรับใส่เสา เพื่อทำเป็นประรำพิธี

โคปุระ ชั้นที่ 3 (ปราสาทหลังที่ 1) โคปุระชั้นที่ 3 เป็นโคปุระ หลังที่ใหญ่โตมโหฬาร ที่ยังสมบูรณ์ที่สุด ลักษณะการสร้างคล้ายกับโคปุระชั้นที่ 1, 2 แต่ผิดตรงที่มีฝาผนังกันล้อมรอบความใหญ่โตมากกว่าเยอะ (ถ้ามีฝาผนังกันหรือกำแพงแก้วล้อมรอบ) นักโบราณคดีเรียกว่า ปราสาท

โคปุระ ชั้นที่ 4 (ปราสาทหลังที่ 2) โคปุระชั้นที่ 4 หลังนี้ผู้พังมาก เนื่องจากกาลเวลาแผ่นดินทรุด โคปุระ ชั้นที่ 4 นี้ ประกอบด้วยหลายส่วน และจะมีตัวหนังสือขอมโบราณสลักลงในแผ่นศิลาบริเวณกรอบประตูด้านทิศเหนือของปราสาทประธาน บริเวณข้าง (ภายใน) จะสร้างบรรณาลัยไว้(หรือบรรณารักษ์) ซึ่งแปลว่าห้องสมุด สร้างไว้เพื่อเก็บคำภีร์ทางศาสนา

เป็ยตาดิ เป็ยเป็นภาษาเขมร ซึ่งแปลว่า ชะง่อนผา หรือ โพงผา ตรงยอดเป็ยตาดิสูงกว่าระดับน้ำทะเล 657 เมตร

กรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

ปราสาทเขาพระวิหาร เป็นโบราณสถานที่มีความงดงาม โคเค่นอยู่เหนือเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นพรมแดน ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชามีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 657 เมตร อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา เดิมปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในเขตการปกครองของประเทศไทย ขึ้นอยู่กับบ้านภูมิซรอล ต.เสาชงชัย อ.กันทรลักษณ์ จ.ศรีสะเกษ (ค.ศ.1899,ร.ศ.-118 เมื่อ พ.ศ. 2442) พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้ทรงค้นพบ พระองค์ได้จารึก ร.ศ. และพระนามไว้ที่บริเวณชะง่อนผาเป็ยตาดิว่า

118 สรรพสิทธิ จากนั้นอีก 60 ปีต่อมา ประเทศกัมพูชา (นำโดยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ) ได้ยื่นฟ้องต่อศาลโลก เพื่อเรียกร้องอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหารคืน (ยื่นฟ้องทั้งหมด 73 ครั้ง) ต่อมาศาลโลกได้ตัดสินให้อธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหารเป็นของประเทศกัมพูชาด้วย 9 ต่อ 3 เสียง เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 นับเป็นการเสียดินแดนครั้งสุดท้ายของประเทศไทย โดยบริเวณดังกล่าวมีเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่

ผลการตัดสินของศาลโลก มีข้อกำหนด 3 ประการ คือ

1. ให้คืนเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่
2. ให้คืนวัตถุโบราณจำนวน 50 ชิ้น
3. ให้ถอนทหารและตำรวจออกจากพื้นที่ (จังหวัดศรีสะเกษ, ม.ป.ป.)

การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนา
ด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และกลุ่มนักเรียนนักศึกษาในชุมชนสรุปได้ว่า ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้เพียงบริเวณผามออีแดงเท่านั้น และอนุญาตให้เข้าไปเพียงช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ มีการรักษาความปลอดภัยจากทหารอย่างเข้มงวด ทำให้คนในชุมชนประสบปัญหาหาว่างาน ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวจำนวนน้อย อีกทั้งยังประสบปัญหาจากการปะทะกันของทหารทำให้บ้านเรือนของคนในชุมชนเกิดความเสียหาย และคนในชุมชนบางส่วนต้องอพยพออกจากบ้านเรือนเพื่อไปอาศัยอยู่ในที่ปลอดภัย การจัดการด้านการท่องเที่ยวนั้น ต้องมีการรักษาความปลอดภัยจากทหารอย่างเข้มงวด ระหว่างทางไปยังอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารจะมีด่านรักษาความปลอดภัยของทหารหลายจุด ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ทหาร ในการเดินทางเข้าไปในบริเวณ นอกจากนั้น ภายในอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารยังมีเจ้าหน้าที่ทหารคอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเยี่ยมชมได้ อำนวยความสะดวก ในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องใช้ความระมัดระวัง เช่น บริเวณภาพสลักนูนต่ำ ซึ่งเป็นบริเวณหน้าผาไผ่ผามออีแดง โดยมีทางเดินเท้าสำหรับเดินลงไปเยี่ยมชม ก็จะมีเจ้าหน้าที่คอยรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว และบริเวณเขตแดนฝั่งไทยที่สามารถใช้กล้องส่องทางไกลของทหารในการสังเกตบริเวณโดยรอบของปราสาทเขาพระวิหาร จึงทบทกัมพูชาได้ให้ชาวบ้านมาตั้งรกรากอยู่รอบๆบริเวณนั้น ทำให้ทางขึ้นเขาพระวิหารฝั่งไทยยังไม่สามารถเปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปได้ และมีเจ้าหน้าที่ทหารของไทยรักษาดูแล และดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด จากเหตุการณ์กรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา

กรณีปราสาทเขาพระวิหารนี้ ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างมาก ซึ่งทางคนในชุมชนต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน

5.1.2 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

ในการศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ คณะผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

คุณลักษณะส่วนบุคคล

การศึกษาด้านภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 49.25 เพศหญิง ร้อยละ 50.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 28.75 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.75 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 45.00 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 36.0 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งการเป็นผู้นำชุมชน ร้อยละ 68.75

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารในภาพรวม พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ท้องถิ่นกำหนดขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมาชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ชักชวนให้นักท่องเที่ยว รมั้หวังในการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การแสดง การละเล่นพื้นเมือง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยผลกระทบขงท่งเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่

ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การว่างงานของสมาชิกในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.94 รองลงมาคือ มูลค่าราคาที่ดินในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และภาวะหนี้สินในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.38

ด้านสังคม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวสร้างความเจริญมาสู่หมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.72 รองลงมาคือ ความร่วมมือของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการขาดบริการทางเพศและการมั่วสุมทางเพศมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.26

ด้านวัฒนธรรม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วิธีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.09 รองลงมาคือ สินค้าและของที่ระลึกของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และดนตรีและการแสดงของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.64

ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.78 รองลงมาคือ ความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และการท่องเที่ยวให้เกิดมลภาวะด้านอากาศเป็นพิษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.62

5.1.3 แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

จากการจัดประชุมกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาชนผู้ท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในบริเวณปราสาทเขาพระวิหาร

ศาลโลกได้พิพากษาเกี่ยวกับคดีเขาพระวิหาร เกี่ยวกับแนวทางในพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่า สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

ด้านเศรษฐกิจ

- การส่งเสริมให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและพัฒนาคุณภาพมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชน
- การปรับปรุงพัฒนาสินค้าพื้นเมืองรวมถึงการบริการให้มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์
- การร่วมมือกันของชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่อุทยานประสาธเขาพระวิหารอย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาและปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความสะดวกสบาย และมีความปลอดภัยมากขึ้น

ด้านสังคม

- การจัดการ ควบคุม และดำเนินการในการรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลป้องกันและแจ้งข่าวอาชญากรรม หรือแจ้งข่าวความขัดแย้งจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร
- ปลูกฝังให้ลูกหลานมีความรักและสามัคคีกัน และร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวและป้องกันอันตราย

ด้านวัฒนธรรม

- การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน
- การปรับเปลี่ยนกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

ด้านสิ่งแวดล้อม

- รณรงค์ให้ชุมชนและเยาวชนมีจิตสำนึกในการหวงแหนและรักษาสิ่งแวดล้อม
- การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว
- การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษา ทำนุบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มีสภาพที่ดีอยู่เสมอ
- จัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งปี เพื่อการดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

5.2 อภิปรายผล

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยผลกระทบของการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่

ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การว่างงานของสมาชิกในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มูลค่าราคาที่ดินใน และภาวะหนี้สินในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับกิติพงษ์ ประชุมแดง (2533 : 97) ที่ศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านภูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกล่าวว่า การถือครองประโยชน์ในด้านที่ดิน พบว่าชาวบ้านถือครองประโยชน์จากที่ดินน้อยกว่าเดิม แต่ราคาของที่ดินนั้นเพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับรัฐชญา มณีเนตร และณิศาศรณ์ ไชยประสิทธิ์ (2551: 68) ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์พิมายที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนเทศบาลตำบลพิมาย ได้กล่าวว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก อาชีพรอง รองลงมา คือ มูลค่าราคาที่ดินในชุมชน

ด้านสังคม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวสร้างความเจริญมาสู่หมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ความร่วมมือของชุมชน และการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการขายบริการทางเพศและการมั่วสุมทางเพศมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2533: 22) ได้สรุปผลกระทบของการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจและสังคมว่า ผลกระทบทางสังคม คือ จากผลของการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยว การปรับปรุงสาธารณูปโภคต่างๆ ให้ทันสมัยตามมาตรฐานสถานที่บางแห่งอาจถูกสงวนไว้เฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวของสถานที่นั้น ๆ ซึ่งอาจทำให้รู้สึกไม่เสมอภาคทางสังคม และความรู้สึกไม่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว มุ่งหวังที่จะหาแต่ผลกำไร ขูดรีด ฉ้อโกง หลอกกลาง ตลอดจนประกอบอาชีพการมค่อนักท่องเที่ยว

ด้านวัฒนธรรม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วิธีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมมีค่าเฉลี่ยมาก รองลงมาคือสินค้าและของที่ระลึกของท้องถิ่น และดนตรีและการแสดงของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับกับฐิรชญา มณีเนตร และณิศาศรณ์ ไชยประสิทธิ์ (2551: 68) ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนเทศบาลตำบลพิมาย ได้กล่าวว่า ผลกระทบด้านวัฒนธรรม มีผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้ความศรัทธาและความเชื่อดั้งเดิมเสื่อม และสอดคล้องกับกิติพงษ์ ประชุมแดง (2533 : 97) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านภูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า การท่องเที่ยวทำให้มีการนำวัฒนธรรมเมืองเข้าสู่ชุมชนหมู่บ้านมากขึ้น การดำรงของชาวบ้านจึงเป็นแบบผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมเมือง

ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม รองลงมาคือ ความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวทำให้เกิดมลภาวะด้านอากาศเป็นพิษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับกิติพงษ์ ประชุมแดง (2533 : 97) ที่ศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านภูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกล่าวว่า สำหรับสภาพแวดล้อมนั้นได้รับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติบางส่วน เนื่องจากขาดการอนุรักษ์ที่ถูกวิธี และสอดคล้องกับ ดุทธิ อนุจรพันธ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่ออำเภอมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน กล่าวว่า จากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งการเข้ามาประกอบกิจการค้าขายและบริการของคนต่างถิ่นทำให้จำนวนประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 2 ด้าน คือ ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และปัญหาน้ำเสียจาก การปล่อยน้ำทิ้งของพื้นที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ และ โรงแรมต่าง ๆ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งฟื้นฟูและส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริม เช่น มีการให้ความรู้และอบรมพัฒนาฝีมือ เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการผลิตสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสังคมอยู่ในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งฟื้นฟูสภาพจิตใจของคนในชุมชน ลดความตึงเครียด และให้มีความมั่นใจในความปลอดภัยเพื่อดำรงชีวิต

3. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านวัฒนธรรมด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน ชุมชนควรมีการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพสังคม แต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และรูปแบบเดิม เพื่อให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

4. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ซึ่งชุมชนควรมีการรณรงค์ให้คนในชุมชนและเยาวชนมีจิตสำนึกในการหวงแหนและรักษาสิ่งแวดล้อม การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเทศบาลในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว และร่วมมือกันดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร เพื่อสร้างเครือข่ายพื้นที่การท่องเที่ยว และกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อเป็นการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม โดยอาจมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร เพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมความต้องการของนักท่องเที่ยว
4. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบทางการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชากรณีปราสาทเขาพระวิหาร ในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวของประเทศ

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2552). รายงานสถิติจำนวนประชากร และบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2553, จาก http://203.113.86.149/xstat/p5233_03.html
- กรมประชาสัมพันธ์. (2552). ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชากับความยิ่งใหญ่ของมิตรภาพ (ตอนที่ 2) : ความเห็น-ผลกระทบ -คำวิงวอน. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2553, จาก http://news.sanook.com/world/world_411603.php
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว. หน้า 19-23 กรุงเทพฯ: หน่วยงานนิเทศก์ กรมฝึกหัดครู.
- กิตติพงษ์ ประชุมแดง. (2533). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเคือ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ปริญญาโท ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, มหาสารคาม.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2539). ประชากรกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขจรพรรษ ธรรมรส. (2546). ผลกระทบต่อจังหวัดศรีสะเกษในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา เรื่องปราสาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2502-2505. กรุงเทพฯ: ศสม. ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- งานสื่อสารสังคม (สกว.). (2551, 5 มิถุนายน). เขาพระวิหาร โอกาสและวิกฤตไทย-กัมพูชา. โปสเตอร์. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2553, จาก http://www.trf.or.th/News/Content.asp?Art_ID=939
- จังหวัดศรีสะเกษ. [ม.ป.ป.]. คู่มือปราสาทเขาพระวิหาร. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2553, จาก http://www.sisaket.go.th/nation_park/prasat_khaopravihan_th.html
- จิรกรณ์ นารอง. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2542). การวางแผนและพัฒนารถลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.

- เชิดศักดิ์ ฉายถวิล มณีบุญญา แทนงษ์ และจิราภรณ์ อินทรประพงค์. (2550). โครงการเชื่อมโยง
เส้นทางการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในเขตพื้นที่อีสานใต้ กับประเทศกัมพูชา : ผ่านทาง
ช่องสะง่า ถึงจังหวัดเสียมเรียบ. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- จิรัชญา มณีเนตร และณิศาสรณ์ ไชยาประสิทธิ์. (2551). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน
ท้องถิ่นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย.
ขอนแก่น: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัทย์ วิสุทธิวันรัตน์. (2545). ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวแหล่งอารยธรรมขอมในประเทศไทย
ไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงธิดา रामศรี. (2552). ปราสาทพระวิหาร ความขัดแย้งตลอดกาลของสองประเทศ. กรุงเทพฯ:
ยุโรปา เพรส.
- ทิพากร พลอยสมบูรณ์. (2552). ชุมชนโบราณดินเค็มโคราช : แนวทางการจัดการการท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา. มหาสารคาม: วัฒนธรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยศิลปะ
และวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธิดา สาระยา. (2535). เขาพระวิหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- _____. (2552). ปราสาท (เขา) พระวิหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- นภัค วัฒนกุล. ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว กรณีเวียงท่ากาน
ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- นุชจรีย์ ดวงเกตุ. (2549). พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยใน
จังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. บริษัทมรดกโลกจำกัด. (2542). สภาพแวดล้อมเมืองพิมายและการวาง
แผนการอนุรักษ์และพัฒนา. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].
- บริษัทวิทยารักษ์จำกัด. (2541). เรื่องแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม
เมืองเก่าพิมาย. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].
- บุญเลิศ จิตต์วัฒนา. (2548). การจัดการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: บริษัท
เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- _____. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

- เบญจา จันทรา. (2545). แนวทางการพัฒนาตลาดคอนวอย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2553). เหตุผลใดไทย จึงแพ้คดีปราสาทพระวิหาร. ค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2554, จาก <http://www.kunthaluk.com/show.php?id=129>
- พิเชฐ แสงทอง. (2551). พรหมแดนบนแผ่นดินกระดาษ ปราสาทเขาพระวิหาร. กรุงเทพฯ: เกล็ดลับ.
- เพทาย บำรุงจิตต์, ฉลวย ปุธิปิน, วันเพ็ญ การควรรคิด, & ชวัลนุช อุทยาน. (2549). ศักยภาพความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. (รายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย). เชียงราย: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ภราเดช พษ์วิเชียร. (2539). “พัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน.” จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 15, 2, เมษายน.
- ยูเนสโกชี้ขาดให้เขาพระวิหารเป็นมรดกโลกแล้ว. (2551). ค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2553, จาก <http://creatures.igetweb.com/index.php?mo=14&newsid=45390>
- รุ่ง กาญจนโรจน์. (2541). “แผนการท่องเที่ยวปี 2542.” จุลสารการท่องเที่ยว. 17,4 (ตุลาคม-ธันวาคม).
- ฤทธิ อนุจรพันธ์. (2543). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่ออำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2553). อำเภอกันทรลักษ์. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2553, จาก <http://th.wikipedia.org/>
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2552). ปราสาทเขาพระวิหาร. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรันย์ เลศรีภักษ์มงคล. (2540). “การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.” จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 16, 1.
- ศศิธร จันทรไณ. (2545). การศึกษาคติการออกแบบปราสาทหินพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริ สามสุโพธิ์. (2543). ดั่งลมวิทยาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โอเคียบสโตร์.

- ศรีสะเกษ. [ม.ป.ป.]. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2553, จาก <http://www.isangate.com/isan/sisaket.html>
- สงศรี วงษ์เวช. (2545). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สังวาลย์ เสนาชัยนรงค์. (2553). กรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร. ค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2553, จาก <http://korat4.net/?name=research&file=readresearch&id=209>
- สื่อสร้างสุขอุบลราชธานี. [ม.ป.ป.]. ทัวร์อุบลฯ โอดเขาพระวิหารจุดนักท่องเที่ยวลดฮวบ ย้ายเข้าช่องสง่างออกสระแก้ว. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2553, จาก http://guideubon.com/news/view.php?t=115&s_id=204&d_id=204
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). ข้อมูลสรุปฐานข้อมูลบูรณาการ. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2549, จาก <http://cedio.nesdb.go.th/>
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2552). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. ค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2553, จาก <http://www.tourism.go.th/2009/th/board/view.php?id=45>
- สุนันทา จันทวารว. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเคืออำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรัญญา สุวรรณดี. (2538). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคม จากการท่องเที่ยวแก่ลูกค้าบ้านน้อย ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร. (2553). ค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2553, จาก <http://www.dnp.go.th/parkreserve/asp/style1/default.asp?npid=25&lg=1>
- อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร. [ม.ป.ป.]. ค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2553, จาก http://www.sisaket.go.th/nation_park/national_park_th.html
- Clements, Christine Jo. *The Perceived Impacts of Tourism on the Mississippi National River and Recreation Area (Recreation Areas, Minnesota)*. Dissertation Abstracts International. 54 (4):1540; October. 1993. (CD-ROM).
- Kyungmi Kim. (2002). *The Effects of Tourism Impacts upon Quality of Live of Residents in the Community, USA*.

- Mansperger, Mark Carl. **The Impacts of Tourism among Cultural Minorities (Micronesia, Minorities)**. Dissertation Abstracts International. 54 (3) :990 ; September, 1993. (CD-ROM).
- Smith. (1977). **The Behaviour of Communicating**. New York.
- Thida Saraya. (1992). **Tradition and Cultural Magazine**. Bangkok, Thailand.
- Yamane. Taro. (1970). **Statistics : An Introductory Analysis**. Tokyo : Harper International Edition.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเลขที่ ( ) ( ) ( )
(สำหรับผู้วิจัย)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง “ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา
กรณีปราสาทเขาพระวิหาร”

Tourism Impacts From Conflict Between Thailand and Cambodia

A Case of Prasat Khao Phra Wihan

.....
แบบสอบถามสำหรับประชาชน
.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับประชาชนในอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยเพื่อการศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร โดยคำตอบในแบบสอบถามไม่มีข้อใดผิดหรือถูก เพราะเป็นความคิดเห็นและการตัดสินใจที่ต่างกัน และหวังอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพรายได้ และตำแหน่งการเป็นผู้นำในชุมชน

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

ส่วนที่ 3 ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

3. ผู้วิจัยหวังในความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

.....

ส่วนที่ 1: คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และตำแหน่งการเป็นผู้นำในชุมชน

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่

เกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ
  1. ( ) ชาย
  2. ( ) หญิง
2. อายุ
  1. ( ) ต่ำกว่า 21 ปี
  2. ( ) 21 – 30 ปี
  3. ( ) 31 – 40 ปี
  4. ( ) 41 – 50 ปี
  5. ( ) 51 - 60 ปี
  6. ( ) มากกว่า 60 ปี
3. ระดับการศึกษา
  1. ( ) ประถมศึกษา
  2. ( ) มัธยมศึกษา
  3. ( ) ปวช./ปวส./อนุปริญญา
  4. ( ) ปริญญาตรี
  5. ( ) สูงกว่าปริญญาตรี
4. สถานภาพสมรส
  1. ( ) โสด
  2. ( ) สมรส
  3. ( ) หย่าร้าง
  4. ( ) อื่นๆ (ระบุ).....
5. อาชีพ
  1. ( ) เกษตรกร
  2. ( ) นักเรียน/นักศึกษา
  3. ( ) ค้าขาย
  4. ( ) รับจ้าง
  5. ( ) ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
  6. อื่นๆ (ระบุ) .....
6. รายได้ต่อเดือน
  1. ( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท
  2. ( ) 5,001 – 10,000 บาท
  3. ( ) 10,001 – 20,000 บาท
  4. ( ) 20,001 – 30,000 บาท
  5. ( ) มากกว่า 30,000 บาท
7. ตำแหน่งการเป็นผู้นำของชุมชน
  1. ( ) ไม่มีตำแหน่ง
  2. ( ) กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน
  3. ( ) สมาชิก อบต.
  4. ( ) คณะกรรมการกลุ่มต่างๆ
  5. ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

ส่วนที่ 2: การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของปราสาทเขาพระวิหาร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว	ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว					
2. การให้ข้อมูลที่จำเป็นหรือปัญหาที่พบแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้นำชุมชนในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว					
3. การร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหากรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา					
3. การร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยว					
4. การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ท้องถิ่นกำหนดขึ้น					
5. การรณรงค์และร่วมดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในแหล่งท่องเที่ยว					
6. การเข้าร่วมกิจกรรมงานเทศกาลประเพณีต่างๆ					
7. การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การแสดง การละเล่นพื้นเมือง					
8. การเข้าร่วมบูรณะ ซ่อมแซม และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว					

ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว	ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
9. การร่วมรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์บอกกล่าว ให้นักท่องเที่ยว ระวังระมัดระวังในการอนุรักษ์ ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สถานที่ ท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม					
10. การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์รักษาความสะอาด ความสวยงาม และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของชุมชน					
11. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมกิจกรรมสนับสนุน และส่งเสริม การท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 3: ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชน

อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ลักษณะของผลกระทบ	ระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. ด้านเศรษฐกิจ					
1.1 การประกอบอาชีพหลัก อาชีพรอง					
1.2 รายได้จากการประกอบอาชีพหลัก					
1.3 รายได้ต่อปีของครอบครัว					
1.4 การใช้จ่ายในครอบครัว					
1.5 ภาวะการออมของครอบครัว					
1.6 ภาวะหนี้สินในครอบครัว					
1.7 มูลค่าราคาที่ดินในชุมชน					

ลักษณะของผลกระทบ	ระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1.8 การว่างงานของสมาชิกในครอบครัว					
1.9 การอพยพแรงงานไปทำงานนอกชุมชน					
1.10 ทรัพย์สินและสิ่งอำนวยความสะดวก					
1.11 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว					
1.12 สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา และถนน					
1.13 ปัญหาทางเศรษฐกิจ					
2. ด้านสังคม					
2.1 การท่องเที่ยวสร้างงานสร้างอาชีพและก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน					
2.2 การท่องเที่ยวสร้างความเจริญมาสู่หมู่บ้าน					
2.3 ความร่วมมือของชุมชน					
2.4 การท่องเที่ยวทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น					
2.5 การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมโจรสู้ร้าย					
2.6 การท่องเที่ยวทำให้การศึกษาของประชาชนไม่สูงขึ้น เพราะต้องการให้บุตรออกมาทำงาน					
2.7 การท่องเที่ยวทำให้คนท้องถิ่นถูกแย่งงานจากคนต่างถิ่น					
2.8 การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเล่นการพนันและเสพยาเสพติด					
2.9 การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการขายบริการทางเพศและการนำสุ่มทางเพศ					

ลักษณะของผลกระทบ	ระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3. ด้านวัฒนธรรม					
3.1 การใช้ภาษาท้องถิ่น					
3.2 อาหารท้องถิ่น					
3.3 ที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิม					
3.4 การเคร่งครัดในพิธีกรรมทางศาสนา					
3.5 คนตรีและการแสดงของท้องถิ่น					
3.6 สินค้าและของที่ระลึกของท้องถิ่น					
3.7 วิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม					
3.8 การดำรงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น งานบุญและเทศกาลต่าง ๆ					
3.9 การท่องเที่ยวทำให้ความศรัทธาและความเชื่อดั้งเดิมเสื่อม					
3.10 การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิต					
4. ด้านสิ่งแวดล้อม					
4.1 การท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านรักษา และหวงแหนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ					
4.2 การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม					
4.3 การท่องเที่ยวทำให้เกิดมลภาวะด้านอากาศเป็นพิษ					
4.4 การท่องเที่ยวทำให้เกิดมลภาวะด้านเสียง					
4.5 การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาด้านกลิ่น					

ลักษณะของผลกระทบ	ระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4.6 การท่องเที่ยวทำให้ขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น					
4.7 การท่องเที่ยวทำให้เกิดมีสิ่งปลูกสร้างที่บดบังทัศนียภาพอันสวยงาม					
4.8 การท่องเที่ยวส่งผลให้การจราจรติดขัด					
4.9 ความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 4: ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของปราสาทเขาพระวิหาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง “ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร”

Tourism Impacts From Conflict Between Thailand and Cambodia

A Case of Prasat Khao Phra Wihan

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เข้าชมชน, มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และนักเรียน นักศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เข้าชมหมู่บ้านภูมิสรอล อำเภอกันทร
ลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยเพื่อการศึกษาผลกระทบด้านการ
ท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ข้อมูลที่
ได้จากการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ใน
การศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา
กรณีปราสาทเขาพระวิหาร
2. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่
  - ส่วนที่ 1 ความเป็นมา รูปแบบการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
ของปราสาทเขาพระวิหาร
  - ส่วนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว และ
แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับ
กัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร
  - ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี

ที่อยู่.....

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาชีพหลัก.....อาชีพเสริม.....

ตำแหน่ง/ หน้าที่รับผิดชอบ.....

ส่วนที่ 1: ความเป็นมา รูปแบบการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์เขาพระวิหาร

1. ประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเขาพระวิหาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหารเป็นอย่างไร

รูปแบบก่อนเกิดกรณีพิพาท

.....

.....

รูปแบบใหม่หลังเกิดกรณีพิพาท

.....

.....

3. ท่านคิดว่าการจัดการท่องเที่ยวในปราสาทเขาพระวิหาร มีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นหรือไม่
อย่างไร

.....
.....
.....
.....

4. จากปัญหาในข้อ 3 ท่านคิดว่าจะมีแนวทางการแก้ไขอย่างไร

.....
.....
.....
.....

5. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในปราสาทเขาพระวิหารอย่างไรบ้าง

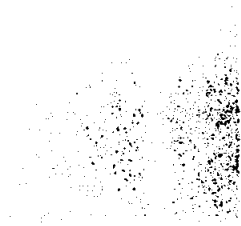
.....
.....
.....
.....

6. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชากรณี
ปราสาทเขาพระวิหารหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

7. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชากรณี
ปราสาทเขาพระวิหารหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

**ส่วนที่ 2: การเปลี่ยนแปลงด้านกรท่องเที่ยว ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนา
ด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร**

1. ท่านต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจภายในพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหารอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมภายในพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหารอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมภายในพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหารอย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหารอย่างไร

.....

.....

.....

6. ท่านต้องการให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวปราสาทเขาพระวิหารดำเนินการ
อะไรบ้าง เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

.....

.....

.....

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวคืออะไร

.....

.....

.....

8. ผลกระทบด้านสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวปราสาทเขาพระวิหารคืออะไร และมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

9. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวปราสาทเขาพระวิหารคืออะไร และมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

10. ผลกระทบด้านวัฒนธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวปราสาทเขาพระวิหารคืออะไร และมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

11. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวปราสาทเขาพระวิหารคืออะไร และมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3: ปัญหาและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. นายวีระกฤษณ์ คุ้มแก้ว	กำกับดูแลเขตสาธิตชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. นางประจักษ์ศรี เปานรัมย์	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
3. นายวิศิษฐ์ เปานรัมย์	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
4. นายพนมกร ยกลวง	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
5. นายประพันธ์ แก้วมณี	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
6. เด็กหญิงสายสุดา สีเขาะ	นักเรียน/นักศึกษา
7. นางสาวสุชาทิพย์ พาหอม	นักเรียน/นักศึกษา
8. นางสาวอิสราภร ศรีหาเวช	นักเรียน/นักศึกษา
9. นางสาวนิตยา จันทร์บุญหา	นักเรียน/นักศึกษา
10. เด็กหญิงพรฤดี แก้วลอย	นักเรียน/นักศึกษา
11. นายจักรพงษ์ ออมชมพู	นักเรียน/นักศึกษา
12. นางสาวปรีชานุช บุญสู่	นักเรียน/นักศึกษา
13. นายอภิวัฒน์ บุญสู่	นักเรียน/นักศึกษา
14. นางสาวสุวรรณา ดวงแก้ว	นักเรียน/นักศึกษา
15. นางสาวลาวัลย์ นิลเพชร	นักเรียน/นักศึกษา

ภาคผนวก ง
รูปภาพประกอบ

ภาพที่ ง-1 สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร, 2554)

ภาพที่ ง-2 สัมภาษณ์นักอุตสาหกรรมท้องถิ่น

(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร, 2554)

ภาพที่ 3-3 สัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน นักศึกษา
(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จูรัชญา มณีเนตร, 2554)

ภาพที่ 3-4 ประชุมกลุ่มผู้นำชุมชน
(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จูรัชญา มณีเนตร, 2554)

ภาพที่ 3-5 ประชุมกลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น
(ดร.บงกชภัคย์ จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร, 2554)

ภาพที่ 3-6 ประชุมกลุ่มนักท้องถิ่น
(ดร.นงคินี จันทร์จรัส, ผศ.ดร. จุริชญา มณีเนตร, 2554)